

TURAY ALFRÉD

EVANGÉLIUMI
HOMÍLIÁK

B é v

TURAY ALFRÉD
EVANGÉLIUMI HOMÍLIÁK, B ÉV

Turay Alfréd

EVANGÉLIUMI HOMÍLIÁK

B év

Írta
TURAY ALFRÉD

Szerkesztette és lektorálta
BÁLINT ERZSÉBET

Felelős kiadó
© DR. TURAY ALFRÉD

A perikópák a 2023–2024-es liturgikus B év rendjét követik

ISBN 978-615-01-8972-7

Nyomdai munka
Kucsák Könyvkötészet és Nyomda, Vác

2023

AJÁNLÁS

Egy filozófus olyan dolgokon járta az eszt, amelyek az emberek – túlnyomó többsége – számára nem igazán érthetőek. Ha ez a bölcselő egyben pap is, akkor meg az egyszerű hívő emberek attól félnek, hogy olyan szellemi magasságokban szárnyal, ahová nem képesek majd követni. Nos, ezeket az előítéleteket Turay Alfréd – vagy ahogy a hívek nevezik: Frédi atya – érvényteleníti. De nem úgy, hogy „alászáll” a semmitmondó hétköznapiságba, hanem azáltal, hogy ő maga is az igazságot, vagyis az Isten akaratát kereső ember szemszögéből vizsgálja és magyarázza a szentírási szövegeket. Éppen ettől lesz őszinte és tartalmas a vasárnapi homíliája.

Szeretettel ajánlom mindenkinek: papoknak, a beszédükre készülő diakónus és akolitus testvéreknek és mindazoknak, akik a lelkükben és a szellemükben szeretnének tiszta forrásból meríteni.

Vác, 2021. – Kartal, 2022. – Kartal, 2023.

Görbe József

ADVENTI IDŐ

Advent első vasárnapja

Mk 13,33–37

[Egy alkalommal Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Vigyázzatok tehát, legyetek éberek, mert nem tudjátok, mikor jön el az az idő! Mint az ember, aki idegenbe készült: mikor elhagyta házát, hatalmat adott szolgálóinak, mindenkinek a maga dolgában, az ajtónállónak pedig megparancsolta, hogy ébren legyen. Legyetek tehát éberek; nem tudjátok ugyanis, mikor jön el a ház ura, este-e vagy éjfélkor, kakasszókor vagy reggel; hogy amikor váratlanul eljön, alva ne találjon benneteket. S amit nektek mondok, azt mindenkinek mondom: Legyetek éberek!”

Advent első vasárnapja van. A magyar advent szó a latin adventus (eljövetel, megérkezés) kifejezésből származik, s a liturgiában Krisztus első és második eljövetelét jelenti. Ennek megfelelően az adventi időszakban egyrészt Krisztus első eljövetelére emlékezünk: felidézzük azokat a hosszú évszázadokat, amelyekben a zsidó nép várta a Messiást, aki keresztény hitünk szerint a Názáreti Jézus személyében jött el a világra. Másrészt Krisztus második eljövetelére figyelünk: tudatosítjuk, hogy mi is adventben élünk, amennyiben várjuk a másodszor eljövő Krisztussal való találkozást. Ez a második eljövetel valójában egy folyamat, amely Krisztus feltámadásával már megkezdődött, a mi életünkben is folytatódik, és a történelem lezárulásakor az ítélő Krisztus dicsőséges megjelenésekor nyilvánul majd meg teljes dicsőségében. Az evangéliumi példázat alkotója erre a második eljövetelre irányítja hallgatóinak figyelmét.

A példázatban szereplő ’ház ura’ nem más, mint Krisztus, aki a halál idegenségébe távozik, hogy majd feltámadt Krisztusként térjen vissza tanítványaihoz. A különféle feladatokkal megbízott szolgálók és az ajtóőr a tanítványokat jelképezik. Ők azért várják vissza a ’ház urát’, mert Jézus ígéretet tett arra: halála után visszatér, másodszor is eljön, hogy titokzatos módon övével maradjon. A példázat azt a gondolatot emeli ki, hogy a visszatérés időpontja bizonytalan, kiszámíthatatlan. Márpedig ha a visszatérés időpontja kiszámíthatatlan, akkor a tanítványoknak mindig számítaniuk kell erre az

eseményre. Ezért hangzik el felénk a figyelmeztetés: vigyázzatok, legyetek éberek! Ez az éberség vagy virrasztás nem más, mint a Krisztusba vetett hitről tanúskodó életvitel.

A példázatban elhangzó felszólítás mindannyiunknak szól. Kérdés, hogy mit jelent az éberség, a virrasztó élet, és mai élethelyzetünkben miként tudunk Krisztus felszólításának eleget tenni.

Lássunk néhány példát! – Azok a keresztyének, akik nem álomvilágban élnek, hanem belátják, hogy az örök élet távlatai nélkül értelmetlen, céltalan a földi lét, s ezért érzékeny lélekkel figyelnek Krisztusnak a lelkiismeretükben megszólaló szavára, arról tesznek tanúságot, hogy virrasztanak. – Mindazok, akik ’örködnek’, azaz nem engedik, hogy a közömbösség vagy a hamis e világi ideológiák betörjenek lelki világukba, s megfosszák őket hitük kincsétől, illetve az örök életbe vetett reményüktől, hasonlítanak az éberen vigyázó ajtóőrre. – S végül, amikor a mások életéért valamilyen szempontból felelős személyek nem csupán az e világi javakat biztosítják a rájuk bízottak számára, hanem gondoskodnak arról is, hogy pártfogoltjaik közelebb kerülhessenek Istenhez, arról tesznek tanúságot, hogy felelősen intézik az Úr által rájuk bízott munkát, hiszen munkatársai Krisztusnak az emberek üdvözítésében.

Imádkozzunk! Adja Isten, hogy hasonlítani tudjunk azokhoz a szolgálókhoz, akiket hazatérő uruk nem álomban, hanem ébren talál.

A Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatása Lk 1,26–38

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábrriel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.” Őt zavarba ejtette ez a beszéd, és elgondolkodott, hogy miféle köszöntés ez. Az angyal pedig folytatta: „Ne félj, Mária! Kegyelmet találtál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége.” Mária erre így szólt az angyalhoz: „Miképpen lesz ez, hiszen férfit nem ismerek?” Az angyal ezt felelte neki: „A Szentlélek száll rád, és a Magasságbeli ereje megárnnyékoztéged; s ezért a Szentet, aki tőled születik, Isten Fiának fogják hívni. Íme, Erzsébet, a te rokonod is fiat fogant öregségében, és már a hatodik hónapban van, ő, akit magtalannak hívtak, mert Istennek semmi sem lehetetlen.” Mária erre így szólt: „Íme, az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.” És eltávozott tőle az angyal.

A szeplőtelen fogantatás ünnepén arra a hittitokra emlékezünk, hogy Mária létezésének kezdetétől fogva mentes volt az áteredő bűn végzetszerű hatása alól. Ez azt jelenti, hogy Isten megváltó kegyelme alapján eleve olyan állapotban fogant, amelybe a többi ember csak a vágy-, a vér- vagy a tényleges keresztség után jut el. – A szimbólumokban megfogalmazódó evangéliumi részlet egyrészt azt tanítja, hogy ez a szeplőtelen fogantatás Isten ajándéka, másrészt azt, hogy ez az ajándék Mária szabad együttműködését is feltételezi.

„Üdvözlégy, kegyelemmel teljes!” – mondja az angyal Máriának. Mivel a kegyelem mindig ajándék, a kegyelemmel teljes kifejezés azt jelenti, az Istenanya a mennyei Atya ajándékaként birtokolta kitüntetett helyzetét. Az első századok egyháza – bár nem beszélt szeplőtelen fogantatásról – meggyőződéssel vallotta, hogy Mária méhében testesült meg Jézus Krisztus, Isten kegyelmének teljessége. S mivel Mária volt az az emberi lény,

akin keresztül a második isteni személy a világba lépett, feltételezhető, hogy Isten Mária személyét a bűn árnyékától is megóvta. Amikor 1854-ben a pápa a szeplőtelen fogantatás dogmáját kihirdette, arra is emlékeztette a hívőket, hogy az egyház tagjai burkoltan az első keresztény századoktól kezdve hittek a szeplőtelen fogantatás dogmájának mondanivalójában.

„Legyen nekem a te igéd szerint” (más fordításban: „Történjék velem a Te szavaid szerint”) – mondja Mária az angyalnak. Ez a Mária ajkára adott mondat arra utal, hogy Isten ajándéka az ember részéről mindig szabad együttműködést, elfogadást feltételez. Így volt ez Mária életében is. Szeplőtelenességét, kiváltságos helyzetét ajándékként birtokolta, de ezt az ajándékot el is kellett fogadnia. Ez az elfogadás abban nyilvánult meg, hogy hozzánk hasonlóan a hit zarándokútját járta (vö. Lumen Gentium 58): szenvedett, küzdött a földi lét nehézségeivel. Növekedett hitben, reményben és szeretetben, hogy méltónak bizonyuljon az ajándékra, vagyis végérvényesen azzá váljon, akinek Isten öröktől fogva megálmolta. Ily módon példát adott arra, miként kell elfogadnunk Istentől a keresztségben nyújtott ajándékát, amely megszabadít a bűn fogságából, és lehetővé teszi a halált legyőző örök életet.

Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepén köszönjük meg Istennek, hogy az erkölcsileg teljesen tiszta istenanya méhében testet öltő Jézus kiszabadított bennünket a bűn halálos szorításából. Köszönjük meg, hogy Mária személyében példát adott arra, miként kell elfogadnunk Isten ajándékát. Imádkozzunk, hogy a szeplőtelen Szűz példáját követve a szenvedésekkel átszótt földi lét legsötétebb óráiban is elfogadással tudjunk válaszolni Isten rejtett közeledéseire.

Advent második vasárnapja

Mk 1,1–8

Jézus Krisztus, Isten Fia evangéliumának kezdete. Amint meg van írva Izajás prófétánál: „Íme, elküldöm küldöttemet színed előtt, aki elkészíti utadat; a pusztában kiáltónak szava: »Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit.«” János megjelent a pusztában: keresztelt és hirdette a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára. Kiment hozzá Júdea egész vidéke és a jeruzsálemiek mindnyájan. Megkeresztelte őket a Jordán folyóban, miután megvallották bűneiket. János öltözete teveszőrből volt, és bőrvő a csípője körül, sáskákat és vadmézet evett. Így prédikált: „Utánam jön, aki erősebb nálam, akinek nem vagyok méltó leborulva megoldani a saruja szíját. Én vízzel kereszteltelek titeket, ő pedig Szentlélekkel fog benneteket megkeresztelni.”

Advent második vasárnapja van. Mi, keresztények kettős adventről beszélünk: a karácsonyt megelőző négy hét folyamán egyrészt a Krisztus első eljövételét megelőző messiásvárás hosszú évszázadaira emlékezünk, másrészt tudatosítjuk, hogy a második adventben élünk, azaz várjuk a másodszor is eljövő dicsőséges Krisztussal való találkozás pillanatait. – Az evangéliumi részlet az első advent utolsó napjaira irányítja figyelmünket, de fontos üzenetet tartalmaz számunkra is, akik a második adventben élünk.

„A pusztában kiáltónak szava: Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit” – idézi Márk evangélista Második Izajás próféta (Kr. e. 6. sz.) szavait (Iz 40,3). A pusztában kiáltó szó nem az ürességben elhangzó beszéd vagy a ’falra hányt borsó’ értelmében vett felszólítás. E költői kifejezés háttérében a zsidó nép babiloni fogságból való hazatérésének örömdetes eseménye áll. Az eseményt megrajzoló próféta látomásában a fogságból szabaduló és hazatérő zsidóság a szír-arab pusztában vándorló tömegként jelenik meg, amelynek élén Isten halad, miközben egy hírnök arra szólítja fel a pusztai települések lakóit, hogy tegyék kényelmessé az áthaladást az Úr számára, aki népe élén vándorol Jeruzsálem felé. A pusztaság a zsidó fel-fogásban gyakran az Istennel való találkozás „színhelyét” szimbolizálja, az

út pedig a valláserkölcsei életutat jelenti. Ezért a felszólítás így értelmezendő: az érkező Isten méltó fogadására az embereknek erkölcsileg kell felkészülniük. Az evangélista azért idézi fel az út egyengetésére vonatkozó prófétai felhívást, mert a történeti Jézust Messiásnak tekinti, akinek személyében Isten látogatja meg népét, a pusztában kiáltó hírnököt pedig ugyancsak egy történeti személlyel, Keresztelő Jánossal, a Messiás előfutárával azonosítja. Az előfutár szerint az ember úgy készülhet fel a Messiás személyében érkező Úr fogadására, hogy elismeri bűnösségét, életéből eltávolítja azokat az akadályokat, amelyek elzárják a feléje közeledő Isten útját, és megtérési szándékának jeleként felveszi a bűnbánat keresztségét.

Ha tudatosítjuk, hogy a második adventben élünk, beláthatjuk, a pusztában kiáltó szó, a „Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit” felszólítás számunkra is időszerű. Életünk minden napján egyengetnünk kell az Úr útját ahhoz, hogy itt a földön, a vallási tapasztalat homályában, sokszor találkozhattunk a szívünkhöz közeledő feltámadt Krisztussal, felfedezhessük titokzatos jelenvalóságát személyes világunkban.

Ezen az adventi vasárnapon köszönjük meg Istennek, hogy a keresztyén időszámítás kezdetén Krisztus elküldésével beteljesítette az első advent várakozásait. Egyben kérjük Őt, segítsen, hogy életvitelünkben és gondolkodásunkból el tudjuk távolítani a világ értékeit abszolutizáló tényezőket, amelyek akadályok a felénk közeledő Krisztus útján. Adjon erőt a mennyei Atya, hogy földi létünk pusztájában méltó módon tudjunk felkészülni a másodszor eljövő Krisztus látogatásaira, így ha majd itt kell hagynunk a földet, boldogan élvezhessük a második advent beteljesülését, a dicsőséges Krisztussal való találkozás örömét.

Advent harmadik vasárnapja**Jn 1,6–8.19–28**

Volt egy ember, akit Isten küldött, János volt a neve. Tanúskodni jött, hogy tanúskodjék a világosságról, s mindenki higyjen általa. Nem ő volt a világosság, csak tanúságot kellett tennie a világosságról. Ez János tanúsága, amikor a zsidók papokat és levitákat küldtek Jeruzsálemből hozzá, hogy megkérdezzék őt: „Ki vagy te?” Ő megvallotta, és nem tagadta, és megvallotta: „Nem én vagyok a Krisztus.” Erre megkérdezték tőle: „Mi vagy tehát? Illés vagy?” Ő azt válaszolta: „Nem vagyok.” „A próféta vagy?” Azt felelte: „Nem.” Akkor azt mondták neki: „Akkor ki vagy? Választ kell vinnünk azoknak, akik küldtek minket! Mit mondasz magadról?” Ő azt felelte: „A pusztában kiáltó szava vagyok: »Tegyétek egyenessé az Úr útját«, amint Izajás próféta mondta.” A küldöttek a farizeusok közül voltak. Ezért tovább kérdezték: „Miért kereszteled tehát, ha nem te vagy a Krisztus, sem Illés, sem a próféta?” János ezt felelte nekik: „Én vízzel keresztelek, de köztetek áll az, akit ti nem ismeretek. Ő az, aki utánam jön, akinek a saruszíját megoldani sem vagyok méltó.” Ezek Betániában történtek, a Jordánon túl, ahol János keresztelt.

A harmadik adventi vasárnapot a szentmise kezdőénekének szövege (Fil 4,4–5) alapján örvendezés, latin eredetű szóval „Gaudete” vasárnapjának nevezzük. Örömről indítéka az, hogy az adventi emlékezések sorozatában a zsidó történelemnek azt az időszakát idézzük fel, amikor már nagyon közel volt a Messiás első eljövetelének eseménye, amelyet mi keresztények a liturgikus év karácsonyán ünneplünk. – Az evangéliumi részlet a messiásvárás végső időszakára irányítja figyelmünket: Tiberiusz császár uralkodásának 15. évében, azaz 28/29-ben, amikor Poncius Pilátus volt Júdea helytartója, Heródes pedig Galilea negyedes fejedelme (vö. Lk 3,1–2), fellépett Keresztelő János, aki a Messiás előfutáraként megkezdte a Názáreti Jézus Messiásként való bemutatását Izrael népében.

A Jézust bemutató beszédében a Keresztelő rejtélyesen hangzó kijelentések keretében mérsékeli saját szerepét, és hallgatói figyelmét az általa meghirdetett Messiás Jézusra irányítja. – A „pusztában kiáltó szava

vagyok” állításával nemcsak azt fejezi ki, hogy ő csupán előhírnöke a Messiásnak, hanem azt is, hogy a Messiás személyében Isten látogatja meg népét. A ’pusztában kiáltó hang’ (vö. Iz 40,3) kifejezés a Kr. e. 6. századból származik, amikor a zsidók számára lehetővé vált, hogy a babiloni fogságból hazatérhessenek Jeruzsálembe. A kor prófétája a fogságból hazatérőket a szír-arab pusztában vándorló tömegként ábrázolja, amelyben titokzatos módon jelen van Isten is, miközben egy hírnök arra szólítja fel a pusztai települések és Jeruzsálem lakóit, hogy tegyék kényelmessé az áthaladást a száműzöttekkel együtt hazatérő Isten számára, azaz erkölcsileg készüljenek fel a vele való találkozásra. Keresztelő János ehhez a hírnökhöz hasonlítja önmagát: az ő feladata, hogy felkészítse az embereket annak az Úrnak fogadására, aki immár a Messiás személyében jön el népéhez. – Az „én vízzel keresztetek” kijelentéssel János azt fejezi ki, hogy a tisztulási szertartások, sőt még az általa kiszolgáltatót kereszttség is legfeljebb a bűnös állapotból való szabadulás vágyának kifejezői lehetnek, mert a bűnös állapotot eltörölni, a bűnök halálos következményeit felszámolni csak a Messiás lesz képes, aki isteni hatalommal, azaz Szentlélekkel keresztel (vö. Jn 1,33). – A „saruszíját megoldani sem vagyok méltó” kifejezés különös szimbolikájával a Keresztelő azt fejezi ki, hogy senki sem foszthatja meg a Messiást tulajdonától, a megváltásra váró néptől. A zsidó kultúrkörben a saru a birtoklás szimbóluma volt: ezért mondja például a zsoltárban az edomiták országát birtokba vevő Isten azt, hogy „Edomra vetem sarumat” (Zsolt 60,10). Ezzel szemben a saruszíj megoldása vagy a saru elvétele azt jelképezte, hogy valakit megfosztanak jogigényétől vagy tulajdonától (vö. MTörv 25,9; Rút 4,7). A saru elvételének zsidó szimbolikáját ismerő hallgatóság számára világos volt: a Keresztelő semmilyen értelemben sem tartja magát képesnek és méltónak arra, hogy megfossza a Messiást jogigényétől, a megváltandó néptől, mert ezt a népet Isten adta a Messiásnak örök tulajdonul.

Az örövendezés vasárnapjának evangéliumán elgondolkodva adjunk hálát Istennek, mert Jézus személyében Ő maga jött el közénk, hogy Szentlélekkel felkent Messiásként megszabadítson bennünket az örök halál fenyegetésétől, s olyan néppé tegyen bennünket, amely a megváltottság biztos tudatában tud örövendezni az eljövendő mennyország ajándékának.

Advent negyedik vasárnapja

Lk 1,26–38

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábrriel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.” Őt zavarba ejtette ez a beszéd, és elgondolkodott, hogy miféle köszöntés ez. Az angyal pedig folytatta: „Ne félj, Mária! Kegyelmet találtál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége.” Mária erre így szólt az angyalhoz: „Miképpen lesz ez, hiszen férfit nem ismerek?” Az angyal ezt felelte neki: „A Szentlélek száll rád, és a Magasságbeli ereje megárnýékoztéged; s ezért a Szentet, aki téled születik, Isten Fiának fogják hívni. Íme, Erzsébet, a te rokonod is fiat fogant öregségében, és már a hatodik hónapban van, ő, akit magtalannak hívtak, mert Istennek semmi sem lehetetlen.” Mária erre így szólt: „Íme, az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.” És eltávozott tőle az angyal.

Karácsonyra, Jézus születésének ünnepére készülünk. Az evangéliumi részlet szerzője a gyermekségtörténet irodalmi műfajának szabályait követve felidézi Jézus fogantatásának eseményét, és Máriát példaképnek állítva a szűzi fogantatás titkának hívó elfogadására hangolja lelkünket. Írásában két gondolatot hangsúlyoz.

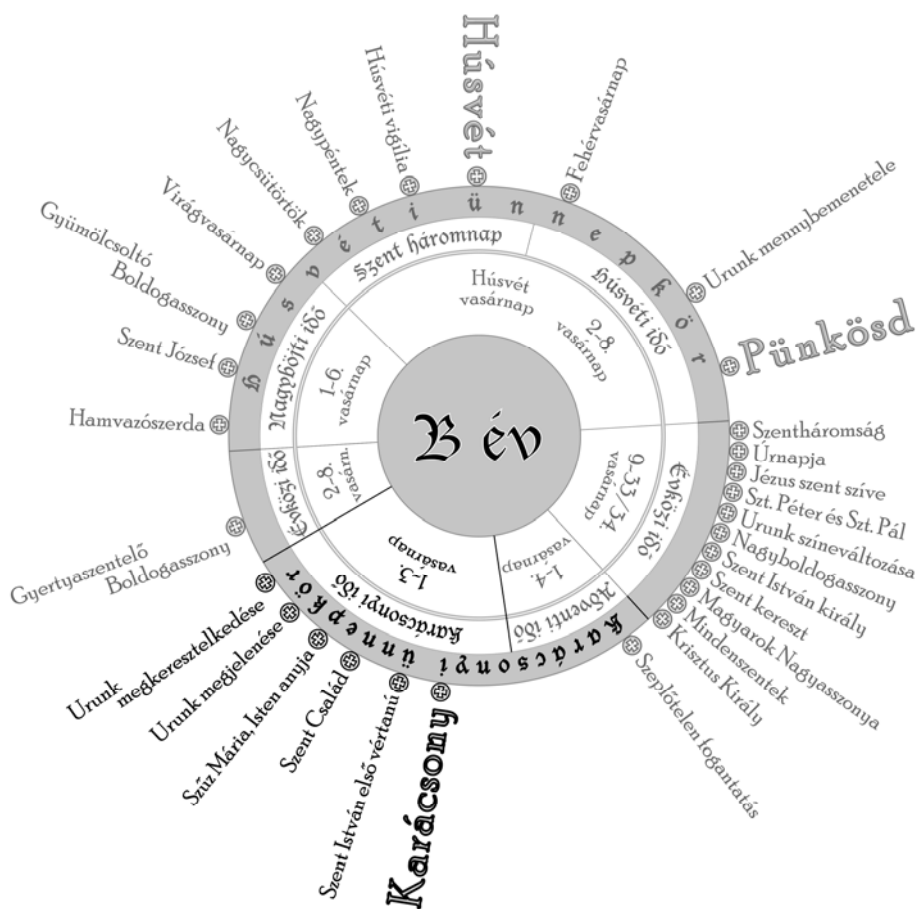
Az egyik gondolat az, hogy Jézus már fogantatásakor is azonos volt Isten hatalmas Fiával, akinek föltámadásában bizonyult (vö. Róm 1,4). Ezt a gondolatot az evangélista abban a mondatban fogalmazza meg, amely szerint a Szentlélek száll Szűz Máriára, és a Magasságbeli ereje árnyékozza be őt. E kijelentésével nem megmagyarázni akarja a megtestesülés felfoghatatlan titkát, hanem arra utal, hogy Jézus más módon született a világra, mint a többi ember. Ő nem a történelem logikájából vagy a szülők vágyából, hanem egyedül Isten akaratából jelent meg a földön, mert ő nemcsak

ember volt, hanem isteni természetű lény, akinek sorsáról Istenen kívül nem dönthetett senki.

A másik gondolat, amelyet az evangélista hangsúlyoz, az, hogy Mária már Jézus születésekor is azonos volt azzal a palesztinai leánnyal, aki Jézus feltámadása után az elsőik között jutott el az ő istenemberi mivoltának hívő elfogadására. Az ajkára adott „legyen nekem a te igéd szerint” szavak nem azt jelentik, hogy Mária már Jézus fogantatásakor is tudott gyermeke és Isten Fia azonosságáról. Erről a titokról ugyanis Jézus feltámadása előtt nem tudhatott. Ezek a szavak inkább Mária egész életét és életvitelét jellemzik. Arra utalnak, hogy Mária élete minden pillanatában hittel tudott válaszolni Isten minden közeledésére. Az Istentől ajándékba kapott és elfogadott hit erejében tudott a kezdeteknél igent mondani gyermekének emberileg érthetetlen módon való születésére, s ugyanennek a hitnek erejében tudott eljutni Jézus föltámadása után az ő istenemberi mivoltának hívő elfogadására is.

Jézus fogantatásának eseménye azzal vigasztal és örvendeztet meg bennünket, hogy nem reménytelen a sorsunk. E fogantatással ugyanis a feltámadás és az örök élet távlatai nyíltak meg előttünk. Ő Isten Fiaként azért jött el a földre, hogy kiszabadítson bennünket az örök halállal fenyegető bűn fogságából, lehetővé tegye a boldog feltámadást és az örök élet elnyerését minden ember számára. Mondjunk ezért köszönetet neki. Egyben kérjük a mennyei Atyát, segítsen, hogy Máriához hasonlóan mi is mindenkor el tudjuk fogadni tőle a hit ajándékát, amely képessé tesz a számunkra örök életet szerző Jézus istenemberi mivoltának kétkedés nélküli elfogadására.

KARÁCSONYI IDŐ

Urunk születése (Karácsony), éjféli mise

Lk 2,1–14

Történt pedig azokban a napokban: Rendelet ment ki Augusztusz császártól, hogy írássék össze az egész földkerekség. Ez az első összeírás akkor történt, amikor Szíriát Kvirínusz kormányozta. El is ment mindenki, hogy összeírják, mindenki a maga városába. Fölment tehát József is Galileából, Názáret városából Júdeába, Dávid városába, amelyet Betlehemnek hívnak, mert Dávid házából és nemzetségéből való volt, hogy összeírják Máriával, eljegyzett feleségével, aki áldott állapotban volt. Amikor ott voltak, eljött az ideje, hogy szüljön, és megszülte elsőszülött fiát. Pólyába takarta és jászolba fektette, mert nem kaptak helyet a szálláson. Azon a vidéken pásztorok tanyáztak, és őrizték nyájukat az éjszakában. Egyszer csak ott termett mellettük az Úr angyala, és az Úr fényessége körülragyogta őket. Nagy félelem vett erőt rajtuk. Az angyal ezt mondta nekik: „Ne féljete! Íme, nagy örömet hirdetek nektek, melyben része lesz az egész népnek. Ma született nektek az Üdvözítő, az Úr Krisztus, Dávid városában. Ez lesz a jel számotokra: találni fogtok egy kisdedet pólyába takarva és jászolba fektetve.” Ekkor azonnal mennyei sereg sokasága vette körül az angyalt, és dicsérte Istent: „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakarató emberekben!”

Karácsony ünnepe van. A keresztény világ Jézus földi születésnapját ünnepli. Az evangéliumi részlet nem a születésről szóló riport vagy a krónika, hanem a gyermekségtörténet irodalmi műfajában írt alkotás. Szerzője Jézus feltámadása után, az első húsvét fényében értelmezi Jézus születésének eseményét és jelentőségét. Két gondolatot hangsúlyoz. Egyrészt azt emeli ki, hogy a betlehemi gyermek azonos azzal a Jézussal, aki feltámadásában isteni természetű lénynek bizonyult. Másrészt azt hirdeti, hogy a betlehemi újszülött azonos azzal a Jézussal, akit halála és feltámadása után olyan szabadítónak, üdvözítőnek tartottak követői, aki az egész emberiséget megszabadította a kárhozát kényszerétől.

Az evangélista szerint a Betlehemben született gyermek azonos azzal a Jézussal, aki földi életében, halálában és feltámadásában Úrnak, isteni ter-

mészetű lénynek bizonyult. A jelenetben a pásztoroknak megjelenő angyal Úr Krisztusnak nevezi az újszülöttet. Lukács evangélista szótárában az Úr általában az Istent jelenti. Az angyal ajkára adott Úr Krisztus megnevezéssel arra utal, hogy ez a messiás (gör. khrisztosz) az Úrral szoros kapcsolatban álló, vele közösségben lévő, azaz isteni természetű lény. A gyermek azonos azzal a Jézussal, akit feltámadását követően Istennek, isteni természetű lénynek tartottak követői.

A leírás szerzője azt is hangsúlyozza, hogy az újszülött azonos azzal a Jézussal, aki halálával és feltámadásával igazolta, hogy ő az emberiség megváltója, a bűn végzetes következményétől megszabadító és az embert Istennel kibékítő üdvözítő. A keleti uralkodók és Augusztusz császár is maguknak tulajdonították a megváltó, a szabadító vagy üdvözítő címet, amennyiben alattvalóik számára a fegyverek erejével ők biztosították a mindenkor törekény politikai békességet. Lukács evangélista számára egyedül Isten a megváltó, szabadító vagy üdvözítő (vö. Iz 44,6; Zsolt 79,9; Lk 1,47), aki nem fegyverekkel, hanem azáltal lett szabadítónak, hogy Fia kereszthalála által megszabadította az emberiséget a kárhozat kényszerétől, és békességet szerzett Isten és a reá haragvó bűnös emberiség között (vö. Kol 1,19–20; 2Kor 5,19). – Ha a leírásban az angyal megváltónak nevezi Jézust, ez azt jelenti, hogy a keresztény hit szerint a betlehemi újszülöttel azonos Jézus az emberiség igazi megváltója, szabadítója és üdvözítője.

Az ünnepen adjunk hálát Istennek, hogy szent Fia személyében megtestesülve eljött hozzánk. Köszönjük meg neki, hogy Fia által kibékített bennünket önmagával, megváltotta, kiszabadította az egész emberiséget a bűn örök halállal fenyegető fogságából. Hálánk jeléül csatlakozzunk az angyalok kórusához, és azokkal együtt, illetve azok nevében is, akik valamilyen oknál fogva még nem tudják elfogadni Jézus istenemberi mivoltát és megváltói művét, mondjuk el a dicsérő imát: Dicsőség a magasságban Istennek, és békesség a földön az isteni jóakarát embereinek!

Urunk születése (Karácsony), pásztorok miséje Lk 2,15–20

És történt, hogy amikor az angyalok visszatértek tőlük a mennybe, a pásztorok így szóltak egymáshoz: „Menjünk át Betlehembe, és lássuk azt a dolgot, ami történt, s amelyet az Úr hírül adott nekünk.” Elmentek tehát sietve, és megtalálták Máriát és Józsefet, és a jászolban fekvő kisdedet. Amikor meglátták őket, elhíresztelték azt, amit a gyermek felől hallottak. És mindnyájan, akik hallották, csodálkoztak azon, amiről a pásztorok beszéltek nekik. Mária pedig megjegyezte mindezeket a dolgokat, és el-eligondolkodott rajtuk szívében. A pásztorok pedig visszatértek, magasztalták és dicsérték Istent mindazokért a dolgokért, amiket hallottak és láttak úgy, ahogy megmondták nekik.

Karácsony napja van. Jézus Krisztus földi születését ünnepeljük. Az evangéliumi részlet szerzője nem krónika formájában idézi fel Jézus születésének eseményét, hiszen Jézus születésekor Mária és a Betlehem környékén élő pásztorok megalapozott hittel még aligha fogadhatták el azt, hogy az újszülött gyermek az Isten Fia és a világ Üdvözítője. Az elbeszélés irodalmi műfaját illetően gyermekségtörténet. Az ilyen műfajú alkotások szerzői egy-egy híres történelmi személy bemutatásakor azt hangsúlyozzák, hogy a szóban forgó személy már születésekor, illetve gyermekkorában is az volt, akinek felnőtt korában bizonyult. Ezt teszi a pásztorok látogatásáról szóló történet írója is: a betlehemi gyermekről azt mondja, hogy ez a gyermek azonos azzal a Jézussal, akiben feltámadását követően tanítványai felismerték az Isten Fiát és a világ Üdvözítőjét.

Ehhez az azonosításhoz az evangélista szimbólumokat alkalmaz. Írásában a mennyből érkező és oda visszatérő angyalok azokat az isteni sugallatokat, kegyelmi indításokat jelképezik, amelyek alapján Jézus feltámadása után a Krisztus-követők hittel el tudták fogadni: a Betlehemben született gyermek azonos azzal a Jézussal, aki Isten Fiaként dicsőségesen feltámadt a halálból. – A jászlat meglátogató pásztorok azokat az egyszerű hívőket szimbolizálják, akiknek szívében először született meg a Jézus feltámadá-

sába vetett hit. Ők azok a nyitott szívű emberek, akik Jézus feltámadása után fogékonynak mutatkoznak Jézus isteni mivoltának elfogadására. – Mária, a gyermek anyja az a történeti személy, aki ’gyakran elgondolkodott’ életének rejtélyes eseményein, ám ő is csak Jézus feltámadása után juthatott el arra a hitre, hogy isteni fia a világ üdvözítőjeként valóban legyőzte a halált.

A látogatásról szóló történet mondanivalójára az evangélista ebben a mondatban utal: a pásztorok „elhíresztelték azt, amit a gyermek felől hallottak”. Mit hallottak, mit tudtak meg a pásztorok? Ezt az ismeretet vagy tudást a látogatást megelőző jelenetben az angyal abban a kijelentésben foglalja össze, hogy Úr Krisztusnak és Üdvözítőnek (Szabadítónak, Megváltónak) nevezi a gyermeket (vö. Lk 2,11). Ez a megnevezés azoknak az egyszerű embereknek meggyőződésére utal, akik Jézus feltámadása után hittel elfogadták Jézus isteni és üdvözítői mivoltát. Hitük szerint Jézus már születésekor is az volt, akinek feltámadásában bizonyult: ő volt az Úr Krisztus, az Isten Fia, aki azért lett emberré, hogy üdvőztse, megváltsa az embereket, azaz kiszabadítsa őket a bűnös állapot örök halállal fenyegető fogságából.

Ezen az ünnepen a hívő embert szimbolizáló pásztorokkal együtt adjunk hálát a mennyei Atyának, mert Jézus isteni természetű valóságként, Úr Krisztusként vált emberré azért, hogy Üdvözítőként megváltsa bennünket. A szentmise után pedig tegyünk úgy, mint a gyermekségtörténet drámájában szereplő pásztorok: menjünk, és osszuk meg karácsonyi örömlünket másokkal is. Hirdessük a kétségbeesett, az élet útján céltalanul és reménytelenül botorkáló embereknek: van értelme az életnek, vannak távlataink, mert az Istennek bizonyuló Názáreti Jézus kétezer évvel ezelőtt emberré lett, hogy megváltsa az egész emberiséget, s így mindenki számára lehetővé tegye a halálból való feltámadást és az örök boldogságra való eljutást.

Urunk születése (Karácsony), ünnepi mise Jn 1,1–5.9–14

Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. Ő volt kezdetben Istennél. Minden általa lett, és nála nélkül semmi sem lett, ami lett. Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága. A világosság a sötétségben világít, de a sötétség azt nem fogta föl. Az igazi világosság, aki minden embert megvilágosít, a világba jött. A világban volt, a világ őáltala lett, de a világ nem ismerte fel őt. A tulajdonába jött, övéi azonban nem fogadták be. Mindazoknak azonban, akik befogadták, hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek; azoknak, akik hisznek az ő nevében, akik nem a vérből, sem a test ösztönéből, sem a férfi akaratából, hanem Istenből születtek. Az Ige testté lett, és köztünk lakott, és mi láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttének dicsőségét, aki telve volt kegyelemmel és igazsággal.

Karácsony ünnepi evangéliumának szövege az első század végén keletkezett himnikus előszó. Az írás szerzője (János apostol) úgy emlékezik meg Jézus születéséről, hogy az újszülöttet a görög filozófiából ismert szóval Igének (Logosznak, Világértelmenek) nevezve három kijelentésben foglalja össze a jézusi életmű egészét: beszél isteni természetéről, megtestesülésének titkáról és világba jövetelének céljáról.

„Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige” – hangzik az első kijelentés. Az evangélista a görög filozófiából ismert Ige kifejezést alkalmazza a betlehemi Jézusra. A kifejezéssel arra a keresztény meggyőződésre utal, hogy a betlehemi kisdud nem csupán egy különleges emberi lény, hanem isteni természetű valóság, aki a teremtés előtt is létezett. Érdemes felfigyelni arra, hogy János szóhasználata nem sérti a zsidó egyistenhitet. Az Isten szó a zsidók számára mindig az egyetlen Atyaistent jelentette. Az evangélista nem azt mondja, hogy az Ige is isten volt, mintha az Atyán kívül egy másik isten is létezne, hanem azt állítja, Isten volt az Ige, azaz részesült az Atya egyetlen isteni természetéből.

„Az Ige testté lett” – így szól a második kijelentés. Ezek a szavak azt a felfoghatatlan titkot fejezik ki, hogy a világot teremtő és a világot mér-

hetetlenül felülmúló Isten belépett a teremtmények világába, sorsközösséget vállalt az emberrel, amennyiben emberré, a görög szöveg szerint „hússá” lett. Az evangélista azért fogalmaz ilyen naturalista módon, mert el akarja kerülni azt a téves tanítást, amely szerint Jézusnak csak valamiféle „álruhája”, látszatteste volt.

A himnusz harmadik kijelentése a megtestesülés céljára, motívumára utal: az Ige emberré lett, és „mindazoknak..., akik befogadták, hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek.” E mondat világossá teszi: az isteni természetű Jézus azért jött a világba, hogy lehetőséget adjon az emberi teremtményeknek a biológiai halál legyőzésére, túlélésére. Aki Isten gyermeke, az valamiképpen részesül Isten dicsőségéből, halhatatlan, örök életből, amely felülmúlja a biológiai létrendet. Jézus azért lett emberré, hogy mindazoknak, akik befogadják őt, lehetőséget adjon a minden képzeletet felülmúló boldog élet elnyerésére. Őt befogadni annyit jelent, mint lelki ismeretünk szavának engedelmeskedve követni útmutatását, s segítségét elfogadva bűnbánatot gyakorolni. A megtestesülés motívuma tehát az életadás, a boldoggá tevés.

Az előszó három kijelentése Jézus egész életművére visszatekintve filozófiai fogalmakkal foglalja össze karácsony titkát és üzenetét. Jézus születése méltóságot, isteni rangot és örök távlatokat ad emberi életünknek. Méltóságot ad, mert bármilyen méltatlanok vagyunk is a kitüntetésre, a betlehemi Kisdeden keresztül maga Isten jött el hozzánk. Isteni rangot nyújt, miközben azt hirdeti: a megtestesült Igében Isten felemelte és magához ölelte az egész emberiséget. Karácsony titka örök távlatokat is feltár előttünk, mert a megtestesült Igének köszönhetően Isten gyermekeivé lehetünk, azaz részeseivé válhatunk a Teremtő boldog és soha el nem múló életének.

Szent István első vértanú Mt 10,17–22

Evangelium: [Abban az időben Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Óvakodjatok az emberektől! Mert átadnak benneteket a törvényszékeknek, és zsinagógáikban megkorbácsolnak majd titeket. Helytartókhoz és királyokhoz hurcolnak benneteket miattam, hogy tanúságot tegyetek előttem és a pogányok előtt. Amikor pedig átadnak titeket, ne aggódjatok előre, hogy hogyan vagy mit beszéljete. Mert megadatik nektek abban az órában, hogy mit mondjatek. Hiszen nem ti vagytok, akik beszéltek, hanem Atyátok Lelke az, aki beszél általatok. Akkor halálra adja majd a testvér a testvérét és apa a fiát. A gyermekek szüleik ellen támadnak, és halálra juttatják őket. Gyűlöletesek lesztek mindenki előtt az én nevemért, de aki kitart mindvégig, az üdvözl.”

Szentlecke: Amikor ezeket hallották, megdühödtek szívükben, és fogukat csikorgatták [István ellen]. Ő azonban Szentlélekkel telve föltekintett az égre, látta Isten dicsőségét, és Jézust Isten jobbra felől állni. Megszólt: „Íme, nyitva látom az egeket, és az Emberfiát állni Isten jobbra felől.” Erre ők fennhangon kiáltva befogták fülüket, és egy akarattal rárohantak. Azután kihurcolták őt a városon kívülre, és megkövezték. A tanúk pedig letették ruháikat egy ifjú lábához, akit Saulnak hívtak. Amikor megkövezték Istvánt, az így könyörgött: „Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet!”

(ApCsel 7,54–59)

Karácsonykor a történeti Jézus születésnapját ünnepeltük, aki életében, halálában és feltámadásában isteni természetű lénynek és megváltónak bizonyult. Ezen a napon arra emlékezünk vissza, hogy nem sokkal Jézus halála után megszületett a hit Krisztusa azoknak az embereknek lelkében, akik a Szentlélek erejében nyitott szívvel elfogadták a történeti Jézus feltámadásának titkát, illetve az ő isteni és megváltói mivoltát. A hit Krisztusának születésére István diakónus személye és vértanúsága emlékeztet. – István egyike volt annak a hét diakónusnak, akiket Jézus halála és feltámadása után az apostolok segítőtársnak választottak a szegények szolgálatára (vö. ApCsel 6,5).

Az evangéliumi részletben a történeti Jézus arról jövendöl, hogy aki hinni akar őbenne, annak majd üldözéseket, szenvedéseket kell elviselnie, s adott esetben földi életét is fel kell áldoznia hitéért. – A szentlecké szerzője azt hangsúlyozza, hogy István nem önerejében vált vértanúvá, hanem annak a hitnek erejében, amellyel elfogadta az üldözéseket megjövendölő és a hitvallóknak támogatást ígérő Jézus segítségét. Pusztán emberi szempontból szinte teljességgel érthetetlen az, hogy odaadta legdrágább kincsét, földi életét. Ha megtagadja Jézust, megmenekült volna a haláltól, de ő nem tette. Miért, és mi adott neki erőt a bátor hitvalláshoz? Erre a kérdésre válaszol az Apostolok Cselekedeteinek szerzője, amikor megemlíti: István „Szentlélekkel telve föltekintett az égre, látta Isten dicsőségét, és Jézust Isten jobbjára felől állni.” Ezek a szavak képnnyelven fejezik ki, hogy az ifjú diakónus a Szentlélek erejében mélységesen hitt a feltámadt Jézusban, aki megmenekülést, üdvösséget ígért mindazoknak, akik az üldözések közepette is megvallják őt. A Jézus isteni mivoltába és ígéretébe vetett bizalmának igazoló jele az is, hogy haldoklása közben Jézushoz hasonlóan megbocsátott kivégzőinek (vö. ApCsel 7,58–60).

Ez az ünnep azért tanulságos számunkra, mert a Jézusba vetett hitünkért olykor nekünk is meg kell harcolnunk olyan emberekkel, akik egyelőre ellenséggként tekintenek Jézusra és követőire. Bár bennünket nem fenyegetnek olyan súlyos veszélyek, mint Istvánt, a mindennapok vértelen vértanúságában gyakorta nekünk is üldözéseket, hátrányos megkülönböztetéseket kell elviselnünk. Az ünnep arra emlékeztet mindannyiunkat, hogy az ilyen enyhébb üldözések között is csak akkor leszünk képesek tanúságot tenni Jézusról, ha elfogadjuk a Szentlélek segítségét, akinek nemcsak Jézus megtestesülésében volt szerepe, hanem a Krisztusba vetett hitnek születésében is, amely az ifjú diakónust képessé tette a vértanúságra.

A Szent Család ünnepe

Lk 2,22–40

Mikor pedig elteltek a tisztulás napjai, Mózes törvénye szerint felvitték [Jézust] Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Úrnak, amint az Úr törvényében írva van: „Minden elsőszülött fiúgyermek az Úrnak legyen szentelve”, és hogy áldozatot mutassanak be, amint az Úr törvénye mondja: „Egy pár gerlicét vagy két galambfiókát”. Élt pedig Jeruzsálemben egy ember, Simeon volt a neve, igaz és istenfélő férfiú, aki várta Izrael vigasztalását, és a Szentlélek volt rajta. A Szentlélek kijelentette neki, hogy halált nem lát, amíg meg nem látja az Úr Felkentjét. Ekkor a Lélek ösztönzésére a templomba ment. Amikor szülei bevitték a gyermek Jézust, hogy a törvény szokása szerint cselekedjenek vele, karjaiba vette őt, és Istent magasztalva így szólt: „Most bocsátod el, Uram, szolgádat a te igéd szerint békeségben, mert látták szemeim üdvösségedet, melyet minden nép színe előtt készítettél, világosságot a nemzetek megvilágosítására és dicsőségére népednek, Izraelnek.” Apja és anyja csodálkoztak mindazon, amit róla mondtak. Simeon megáldotta őket, anyjának, Máriának pedig ezt mondta: „Íme, sokak romlására és feltámadására lesz ő Izraelben; jel lesz, melynek ellene mondanak – és a te lelkedet tör járja át –, hogy nyilvánosságra jussanak sok szív gondolatai.” Volt egy Anna nevű prófétaasszony is, Fánuel leánya, Áser törzséből. Nagyon előre haladt már napjaiban, miután férjével hét esztendeig élt szüzessége után; nyolcvannégy éves özvegy volt, és nem vált meg a templomtól, böjtöléssel és imádsággal szolgált ott éjjel és nappal. Ő is odajött ugyanabban az órában, dicsérte Istent, és beszélt róla mindazoknak, akik várták Jeruzsálem megváltását. Miután mindent elvégeztek az Úr törvénye szerint, visszatértek Galileába, a városukba, Názáretbe. A gyermek pedig növekedett és erősödött, telve bölcsességgel, és az Isten kegyelme volt rajta.

Ezen a vasárnapon az egyház a Szent Családot, a gyermek Jézus, Szűz Mária és Szent József kicsiny közösségét állítja követendő példaként a keresztyén családok elé. A Biblia szentnek nevezi azt a teremtményt, aki Isten jelenvalóságának tudatában él, akit Isten lefoglalt az emberek üdvözítésének szolgálatára és aki igaz, vagyis cselekedeteiben a mennyei Atya akaratához igazodik.

Az evangéliumi részlet szerzője a gyermekségtörténet irodalmi műfajában ír, azaz a Jézus feltámadása utáni időszakból visszatekintve értelmezi Jézus születésének körülményeit és egész életművét. Az írásában szereplő személyek tetteinek és az ajkukra adott kijelentéseknek a tükrében azt mutatja be, hogy Jézus és családja mindhárom szempontból szent.

Az isteni jelenlét szempontjából azért szent ez a család, mert Isten jelenvalóságának tudatában élt. Jézus személyében maga a megtestesült Isten volt jelen e kis közösség életében. Szülei, Mária és József pedig tanúságot tettek arról: tudatában vannak, hogy Isten jelenvalósága döntően meghatározza életüket. Az elbeszélésben ennek a tudatnak tanúsítója az, hogy gyermeküket az ószövetségi törvények szerint ajánlják fel az Úrnak.

Istentiszteleti szempontból azért szent Jézus családja, mert a mennyei Atya minden tagját elkülönítette és lefoglalta arra a célra, hogy közreműködjön vele az emberek üdvözítésének művében. Jézus ezt azáltal tette meg, hogy önmaga feláldozása árán kiszabadította az emberiséget a bűn örök halállal fenyegető és végzetesnek látszó szorításából. Az elbeszélésben szereplő agg Simeon szavainak megfelelően ő lett minden nép számára az üdvösség, ő lett a nemzetek világossága. Édesanyja és nevelőapja azáltal bizonyult Isten számára lefoglalt lénynek, hogy készségesen segítették Jézust megváltói szolgálatában. Ezt tanúsítja az elbeszélésnek az a mozzanata is, hogy a szülők a templomban nem a papi szolgálattól való mentességet kérik gyermekük számára, hanem bemutatják, azaz papi szolgálatra ajánlják az Úrnak (vö. Kiv 13,2.13).

Jézus családja azért is szent, mert mindegyik tagja tökéletesen igazodott a mennyei Atya akaratához, aki minden ember üdvösségét akarja (vö. 1Tim 2,4). Jézus szenvedésével és megváltó halálával tanúsította ezt az igazodást. Mária is elfogadta ezt az üdvözítő akaratot. A mennyei Atya akaratához igazodó fiával sorsközösséget vállalt. „Lelkét tör járta át”, átélte azt a mély fájdalmat, amelyet Jézus érzett, amikor az emberek durván elutasították küldetését. Szent volt a nevelőapa, a Máriával sorsközösséget vállaló József is, akit a Biblia igaz embernek, azaz olyan lénynek nevez (vö. Mt 1,19), aki Isten akaratához igazodik.

Az ünnep mondanivalója az, hogy a keresztyén családoknak a Szent Család példáját kellene követniük. Hogyan? Bár a Szent Család életéről

történeti szempontból csak nagyon kevés részletet tudunk, három legfontosabb jellemzőjét mégis ismerjük. E jellemzők figyelembevételével gondoljunk arra, hogy bármilyen szerepet töltünk be saját családjunkban, hozzá tudunk járulni kis közösségünk megszentelődéséhez. Mindenekelőtt azzal tudjuk ezt megtenni, hogy gyakorta tudatosítjuk: családjunkban a legnehezebb, a legkilátástalanabb élethelyzetekben is jelen van a szent Isten. Másodszor akkor tudjuk követni a Szent Családot, ha minden gyarlóságunk ellenére újra és újra megpróbálunk közreműködni Istennel az emberek üdvözítésének művében. S végül úgy léphetünk a Szent Család nyomába, ha bűnbánatunkkal és erkölcsi tisztaságra való törekvésünkkel tanúságot teszünk arról, hogy bár egyáltalán nem vagyunk tökéletesek, mégis ahhoz az Istenhez igyekszünk tartozni, aki minden embert üdvözíteni akar. Kérjük a Teremtőt, segítsen, hogy családi közösségünkben szülőként, nagyszülőként vagy gyermekként is a Szent Család példája nyomán tudjunk élni!

Szűz Mária, Isten anyja (Újév)

Lk 2,16–21

[A pásztorok] elmentek... sietve, és megtalálták Máriát és Józsefet, és a jászolban fekvő kisdedet. Amikor meglátták őket, elhíresztelték azt, amit a gyermek felől hallottak. És mindnyájan, akik hallották, csodálkoztak azon, amiről a pásztorok beszéltek nekik. Mária pedig megjegyezte mindezeket a dolgokat, és el-elgondolkodott rajtuk szívében. A pásztorok pedig visszatértek, magasztalták és dicsérték Istent mindazokért a dolgokért, amiket hallottak és láttak, úgy, ahogy megmondták nekik. Amikor elérkezett a nyolcadik nap, hogy körülmetéljék a gyermeket, a Jézus nevet adták neki, úgy, amint az angyal nevezte, mielőtt anyja méhében fogantatott.

Január 1-jén Mária istenanyaságának ünnepe és a béke világnapja van. Az istenanyaság hittételével kapcsolatban tudatosítanunk kell, hogy a katolikus egyház Mária-dogmái elsősorban nem Jézus anyjáról, hanem magáról Jézusról adnak tanítást. Ez azt jelenti, hogy ezen az ünnepen elsősorban nem Máriát, hanem a tőle született istenembert magasztaljuk, aki szabadító Istenként, második isteni személyként emberré lett, hogy a bűnös világot kibékítse Istennel.

Jóllehet a Biblia sehol sem nevezi Máriát Isten anyjának, az egyház a kis-ázsiai Efezusban tartott zsinaton (431-ben) ünnepélyesen istenszülnőnek nevezte őt. Erre a nyilatkozatra azért volt szükség, mert a keresztények között sokan voltak olyanok, akik Jézust csupán egy csodálatos embernek tartották, aki csak felnőtt korában vált Isten fogadott fiává. Az ünnepélyes nyilatkozat mondanivalója az, hogy Mária emberi gyermeke már fogantatása előtt is Isten volt, s ezért Mária nem csupán Krisztusszülnő (nem csupán egy emberi messiás anyja), hanem istenszülnő is, akiben felfoghatatlan módon emberré vált a második isteni személy, Isten örök Igéje. A leírás szerint egyszerű pásztorok beszélnek először erről a titokról, akiknek az angyal hírül adta, hogy az újszülött gyermek Üdvözítő és Úr Krisztus (vö. Lk 2,11), azaz isteni természetű messiás. A gyermekségtörténet irodalmi műfajában író evangélista szándéka szerint ezek az egyszerű pásztorok

azokat a Krisztus-követőket szimbolizálják, akik Jézus feltámadása után isteni (angyali) sugallatra először beszéltek a feltámadt Jézus isteni és üdvözítői mivoltáról.

Az istenszüelő Mária ünnepe egyben a béke világnapja is. Az ünnep eredetmagyarázatát az evangélista ebben a mondatban adja meg: „Amikor elérkezett a nyolcadik nap, hogy körülmetéljék a gyermeket, a Jézus nevet adták neki”. A körülmetélés nemcsak az izraelitáknál, hanem más népeknél is megtalálható ősi beavatási szertartás. A zsidóknál azt jelezte, hogy a körülmetélt fiúgyermek ahhoz a néphez, illetve vallási közösséghez tartozik, amellyel Isten szövetséget kötött (vö. Ter 17). A szertartás keretében történt a névadás is. A bibliai leírás szerint a gyermeknek a Jézus nevet adták. A héber Jesua név jelentése: Jahve (Isten) a szabadítás. Ez a név tehát azt a keresztyény meggyőződést fejezi ki, hogy a Máriától született istenember megszabadította az emberiséget a bűn fogságából (vö. Mt 1,21), s ezáltal megteremtette annak lehetőségét, hogy az emberek békességben élhessenek Istennel és egymással.

Jóllehet az ünnep középpontjában a megtestesült Isten Fia áll, az ünnep fényei Mária alakját is bearanyozzák. Az emberek részéről ugyanis ő volt az a személy, aki elfogadta Isten legcsodálatosabb ajándékát, az emberi sorsot vállaló második isteni személyt. Ha eltekintünk attól a dicsfénytől, amellyel az egyház Jézus feltámadása után övezte Mária alakját, beláthatjuk, e törékeny palesztinai leánynak nem lehetett könnyű a sorsa. A II. Vatikáni Zsinat szavai szerint Jézus anyja éppúgy a hit zarándokútját járta, mint mi (vö. LG 58). Ám ő mindvégig kitartott, s Istenbe vetett mélységes bizalommal járta végig földi keresztútját.

Az istenszüelő ünnepén azért imádkozzunk, hogy követni tudjuk Mária példáját. Segítsen bennünket Isten, hogy legyünk képesek egyre tudatosabban elfogadni a Máriában emberré lett Isten Fia útmutatásait. Adja meg nekünk, hogy ennek az elfogadásnak gyümölcszeként elnyerhessük belső, lelki békénket. S tegye lehetővé, hogy a megváltás tényéből és tudatából fakadó békesség életünkben kisugározva eltöltse a szűkebb és tágabb környezetünkben élő emberek lelkét is.

Urunk megjelenése (Vízkereszt)

Mt 2,1–12

Amikor Heródes király napjaiban Jézus megszületett a júdeai Betlehemben, íme, napkeletről bölcsek érkeztek Jeruzsálembe, és megkérdezték: „Hol van a zsidók most született királya? Mert láttuk csillagát felkeltében, és eljöttünk, hogy hódoljunk neki.” Amikor Heródes király meghallotta ezt, nyugtalanság fogta el, és vele együtt egész Jeruzsálemet. Azután összegyűjtötte a nép minden főpapját és írástudóját, és tudakozódott tőlük, hogy hol kell megszületnie a Krisztusnak. Azok ezt felelték neki: „A júdeai Betlehemben, mert így van megírva a próféta által: »És te Betlehem, Júda földje, semmiképp sem vagy a legkisebb Júda fejedelmi városai között, mert belőled támad majd a fejedelem, aki pásztora lesz népemnek, Izraelnek.«” Akkor Heródes titokban magához hívta a bölcseket, és pontosan megtudakolta tőlük a csillag megjelenésének idejét. Azután elküldte őket Betlehembe ezekkel a szavakkal: „Menjetek, tudakozódjatok pontosan a gyermek felől, és amikor megtaláltátok, jelentsétek nekem, hogy én is elmenjek és hódoljak neki.” Azok pedig, miután meghallgatták a királyt, elmentek. És íme, a csillag, amelyet felkeltében láttak, előttük haladt, majd mélyen megállt fent, ahol a kisgyermek volt. Mikor a csillagot meglátták, örömdeni kezdtek igen nagy örömmel. Azután bementek a házba. Meglátták a kisgyermeket anyjával, Máriával, és a földre borulva hódoltak neki. Majd felnyitották kincsesládáikat és adományokat ajánlottak föl neki, aranyat, tömjént és mirhát. Mivel álmukban intést kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza országukba.

Az eredetét illetően a 3-4. századra visszanyúló ünnepet, Urunk megjelenésének napját a görög epiphaneia (megjelenés vagy megnyilvánulás) szó alapján epifániának nevezzük. Ezen a napon arra emlékezünk, hogy Jézus földi életében és feltámadásában kinyilvánította messiási mivoltát a nemzeteknek: világossá tette, hogy az ő messiási küldetése nem csupán a zsidó néphez szól, hanem azokhoz is, akiket a zsidók pogányoknak tekintettek, és a nemzetek névvel illettek. Az ünnepet vízkeresztnek és háromkirályoknak is nevezzük. A vízkereszt név ősi hagyományra nyúlik vissza: a keleti

egyház ugyanis, amely e napon emlékezett meg Jézus megkeresztelkedéséről is, az ünnep alkalmával vizet szentelt, amellyel aztán megáldotta a családi otthonokat. A háromkirályok elnevezés az evangéliumban említett bölcserekre utal, akiket a hagyomány a 6. századtól kezdve mondott királyoknak, s adta nekik a Gáspár, a Menyhért és a Boldizsár nevet.

Az ünnep mondanivalóját a gyermekségtörténet irodalmi műfajában író evangélista egy mesés történet keretében fogalmazza meg. Nyilvánvaló, hogy Jézus születésekor a zsidók és a nem zsidó világ képviselői sem ismerhették még fel, hogy a kicsiny gyermek a világ üdvösséget nyújtó messiása. Erre a meggyőződésre Jézus követői is csak mesterük feltámadása után jutottak el. Ám ha figyelembe vesszük a leírás irodalmi műfaját, beláthatjuk: az evangélista nem hamisítja meg a történelmet, amikor a Messiás hódolatára érkező pogány bölcsereket Jézus bölcsője köré állítja. Ő ugyanis a feltámadt Jézus egész életművének ismeretében és a gyermekségtörténet irodalmi szabályaihoz igazodva csak azt akarja hangsúlyozni: ez a Jézus már születésétől fogva azonos volt a világ számára üdvösséget hozó messiással. Arról beszél, hogy ezt a Jézust már gyermekkorában megillette volna az a hódolat és ünneplés, amelyben feltámadása után részesült azoknak a pogányoknak részéről, akik felismerték és hittel elfogadták az ő messiási méltóságát.

Jézus személyét és messiási méltóságát az arany, a tömjén és a mirha szimbólumai világítják meg. Az arany a királyokat megillető ajándék gyanánt arra emlékeztet: a betlehemi gyermek azonos azzal a Jézussal, aki az emberiség királyává lett azáltal, hogy minden ember üdvösségét szolgálta. A tömjén – mint a templomban használatos illatszert – arra utal, hogy ez a király azonos azzal a főpappal, aki egyedüli közvetítő a mennyi Atya és az emberiség között. S végül a mirha, a fájdalmat és a szenvedést csillapító orvosság, azt jelképezi, hogy Jézus isteni orvósként is tevékenykedett, amikor minden embert meggyógyított a bűnös állapot örök halállal fenyegető betegségéből.

Vízkereszt ünnepén a bölcserekhez hasonlóan mi is rójuk le hódolatunkat az életünkben titokzatos módon jelenvaló Messiásnak. Nyújtunk át neki a királyságát elismerő hitünk aranyát, a főpapi szolgálatáért adott hálánk tömjénjét és a gyógyító megváltásáért mondott köszönetünk mirháját.

Urunk megkeresztelkedése Mk 1,7–11

[Keresztelő János] így prédikált: „Utánam jön, aki erősebb nálam, akinek nem vagyok méltó leborulva megoldani a saruja szíját. Én vízzel kereszteltelek titeket, ő pedig Szentlélekkel fog benneteket megkeresztelni.” Történt azokban a napokban, hogy eljött Jézus a galileai Názáretből, és János megkeresztelte őt a Jordánban. Amint feljött a vízből, látta, hogy megnyílnak az egek, és a Lelket, mint galambot leszállni rá. Az égből szózat hangzott: „Te vagy az én szeretett fiam, benned kedvem telik.”

Urunk megkeresztelkedésének ünnepe van. Az evangélista jóval a Messiásnak bizonyuló Jézus feltámadása után visszaemlékszik arra az eseményre, hogy a bűntelen Jézus alávetette magát a Keresztelő János által kiszolgáltató bűnbánati keresztségnek. Ez a keresztség kifejezte ugyan a bűnöktől való tisztulás vágyát, de nem törölte el a bűnt és következményeit. Az evangélista szerint ezzel a jelképértékű cselekedetével Jézus egyrészt azt jelezte, hogy bűntelen lényként sorsközösséget vállal embertestvéreivel, akik önjelükben nem tudnak szabadulni a bűnös állapotból. Másrészt előre vetítette egész életművét, amelyet ő maga keresztelkedésnek nevezett (vö. Mk 10,38–39; Lk 12,50), azaz burkoltan arra a szándékára is utalt, hogy segítségére lesz embertestvéreinek, amennyiben Szentlélekkel keresztelve hatékonyra teszi majd a bűnöktől való szabadulásra irányuló vágyukat.

Jézus megkeresztelkedésének történeti tényét, illetve a Szentlélekkel való keresztelés jelentését és jelentőségét az evangélista az apokaliptikus irodalomból ismert értelmező látomás keretében szimbólumokkal világítja meg. – Az első szimbólum az ég megnyílása (vö. Iz 63,19; Ez 1,1), amely arra a zsidó meggyőződésre utal, hogy az egymástól elzárt föld és ég a végső időkben, a Messiás eljövetelével fog összekapcsolódni egymással. Az értelmező látomás szerint Jézus megkeresztelkedése után megnyílik az ég. Ez annak a keresztény meggyőződésnek képszerű kifejezése, hogy Jézus a végső idők Messiása, aki isteni erejével össze tudta kapcsolni egymással az égi és a földi világot, amelyek az ember bűne miatt elszakadtak egymástól. –

A második szimbólum a Lélek leszállása Jézusra. Az apokaliptika nyelvén ez azt jelenti, hogy a Messiás az Isten Lelkének erejében fog cselekedni. A Lélek leszállása arra emlékezteti a keresztényeket, hogy Jézus feltámadásában olyan Messiásnak bizonyult, akit Isten Lelke támasztott fel a halálból (vö. Róm 8,11), és aki a Lélek erejében az erkölcsi halál állapotából új életre tudja támasztani, megigazulttá tudja tenni a benne hívőket (vö. 1Kor 6,11). – A harmadik szimbólum: a mennyei hang szeretett Fiának nevezi Jézust. Ez a szeretett Fiú kifejezés a Második Izajás próféta (Kr. e. 6. sz.) jövődőlésében szereplő szenvedő „Szolgára” utal, aki mások bűnei miatt szenved, akit mások vétkei miatt szúrnak át, aki mások bűneit hordozza, és aki engesztelő áldozatul adja életét, hogy igazzá tegyen sokakat (vö. Iz 42,1; Iz 53), azaz mindenkit. A mennyei hang arra emlékezteti az evangélium olvasóit, hogy Jézus ez a megjövendőlt Szolga, aki azáltal tette hatékonyá a bűnöktől való szabadulni akarás emberi vágyát, hogy a mások bűneiért járó szenvedést és halált magára vállalva tette igazzá embertestvéreit.

Urunk megkeresztelkedésének ünnepén köszönjük meg Jézusnak, hogy sorsközösséget vállalt velünk. Adjunk neki hálát azért, hogy Szentlélekkel keresztelt, azaz szeretetből, önmaga feláldozásával lehetővé tette számunkra, hogy az örök halál fenyegetésétől megszabadulva reménykedhessünk a feltámadásban és az örök boldogság elnyerésében.

ÉVKÖZI IDŐ

Évközi 2. vasárnap

Jn 1,35–42

Másnap ismét ott állt János két tanítványával együtt. Mikor meglátta Jézust, amint arra haladt, azt mondta: „Íme, az Isten Báránya.” A két tanítvány hallotta szavait, és követték Jézust. Jézus pedig megfordult, és amikor látta, hogy követik, megkérdezte tőlük: „Mit kerestek?” Azt felelték neki: „Rabbi – ami Mestert jelent –, hol laksz?” Ő azt mondta nekik: „Gyertek és meglátjátok.” Elmentek tehát, és meglátták, hogy hol lakik. Aznap nála maradtak. Körülbelül tíz óra volt. A kettő közül, akik ezt hallották Jánostól, és követték őt, az egyik András volt, Simon Péter testvére. Ő elsőként testvérével, Simonnal találkozott, s azt mondta neki: „Megtaláltuk a Messiást, azaz a Fölkentet!” És elvitte Jézushoz. Jézus rátekintett, és így szólt: „Te Simon vagy, János fia. Kéfás lesz a neved.” Ez azt jelenti, hogy Péter (vagyis Szikla).

Az evangéliumi részlet szerzője az 1. század végén a kezdetekre visszatekintve a drámai sűrítés eszközével élve mutatja be az első tanítványok meghívását, miközben a hivatás, a tanítvánnyá válás három fontos mozzanatát is hangsúlyozza.

A hivatás kialakulásának első mozzanata az Isten részéről történő kezdeményezés. A Keresztelő Isten Bárányának nevezte Jézust. E cím hallatán az említett tanítványok az Izajás prófétánál szereplő szenvedő Szolgára gondolhattak, akit mások bűnei miatt ölnek meg, és aki olyan némán és tiltakozás nélkül viseli sorsát, mint a leölésre vitt bárány (vö. Iz 53,7). A megnevezés hallatán sejlett fel bennük a gondolat, hogy talán ez a Báránynak nevezett Jézus az Ószövetségben megígért Messiás, aki majd segítségükre lesz az élet értelmének megtalálásában és Isten barátságának elnyerésében. Ám ez a gondolat és sejtés csak azért születhetett meg bennük, mert Isten Keresztelő Jánoson keresztül felkeltette érdeklődésüket Jézus személye iránt. Az evangélista azt hangsúlyozza, hogy a hivatás megszületésének eseményében mindig az Isten teszi meg az első lépést az ember felé.

A hivatás megszületésének második mozzanata az, hogy az ember válaszol az isteni megszólításra. Az evangélista ezt a gondolatot azzal fejezi

ki, hogy megjegyzi: a két tanítvány követni kezdte Jézust. A Bibliában a követni ige nem csupán a fizikai követést jelenti, hanem gyakorta a tanítvánnyá válást is. János tanítványai tehát úgy válaszolnak az isteni meghívásra, hogy jézusi tanítvánnyá válva már csak az ő útmutatását követik. Tanítvánnyá válásukra, azaz a Jézussal való szorosabb kapcsolatuk kialakulására utal az evangéliumi mondat is, amely szerint elmentek Jézushoz: megnézték, hol lakik. Hozzájuk hasonlóan Simon is elment Jézushoz, azaz ő is választott meghívására azzal, hogy a tanítvánnyá válás céljából személyes kapcsolatot keresett Jézussal.

A hivatás kialakulásának harmadik mozzanata a személyhez szóló, a személyre szabott meghívás felismerése és gyakorlása. András feladatának, személyes hivatásának tartotta, hogy testvérével is közölje az örömhírt: megtaláltuk a Messiást! Simon személyes hivatása abból derül ki, hogy Jézus új nevet ad neki. Az arám Kéfás (magyarul Péter) szó jelentése kő vagy szikla. Ezzel az új névvel Jézus előre jelzi Simon hivatásának személyes jellemzőjét: nevezetesen azt, hogy Isten erejében, akit az Ószövetség költői szövegei sziklának is neveznek, Péter minden emberi gyengesége ellenére szilárd támasza lesz társainak, és rendíthetetlen megjelenítője lesz a tanítványok egységének.

A szentmisén gondolkodjunk el az evangéliumi részleten és saját hivatásunk titkán is. Tudatosítsuk, hogy Isten rajtunk keresztül akarja Jézusra irányítani embertársaink figyelmét. Az imádságban kérjük tőle, segítsen személyes hivatásunk tisztázásában és betöltésében!

Évközi 3. vasárnap

Mk 1,14–20

Miután Jánost fogságba vetették, Jézus Galileába ment, hogy hirdesse Isten evangéliumát. Azt mondta: „Betelt az idő, és elközelgett az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumban.” Amikor a galileai tenger mellett elment, meglátta Simont és testvérét Andrást, amint hálót vetettek a tengerbe, mert halászok voltak. Jézus azt mondta nekik: „Jöjjetek utánam, és én emberek halászaivá teszek titeket!” Ők azonnal elhagyták hálóikat, és követték őt. Kissé továbbmenve meglátta Jakabot, Zebedeus fiát, és testvérét, Jánost, amint ők is hálóikat javították a hajóban, és azonnal hívta őket. Azok pedig elhagyva apjukat, Zebedeust a béresekkel együtt a hajóban, követték őt.

Az evangéliumi részletben Jézus az Isten országának érkezéséről és arról ad tanítást, hogy az ország áldásainak elfogadása az ember részéről megtérést feltételez. „Betelt az idő, és elközelgett az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumban” – Jézus ezekkel a szavakkal kezdte meg igehirdetését Galilea földjén.

Az Isten országa az a titokzatos lelki birodalom, amelyben az emberek megszabadulnak a bűn végzettszerű következményétől, az örök halál kényszerétől, viszonzni tudják Isten szeretetét; ha vétkeznek, hatékony bűnbánatot tudnak tartani, s reménykedhetnek abban, hogy feltámadva a halálból eljuthatnak az örök életre. Ez az ország értelmet ad minden emberi életnek, s reményt ad mindazoknak, akik a halál árnyékában élnek. Ezt a titokzatos szellemi birodalmat Jézus hozta el a világba, aki kereszthalálával megszabadította az emberiséget a bűn halálos következményétől, a kárhozat kényszerétől, és lehetőséget adott minden bűnbánó embernek a bűnbocsánat és az üdvösség elnyerésére. Az ország érkezéséről szóló bejelentést Jézus evangéliumnak, az üdvösség jó hírének nevezi, és e jó hír, illetve az ország áldásainak hívő elfogadására buzdítja hallgatóit.

A „tartsatok bűnbánatot” (más fordításban: „térjete meg”) felszólítással Jézus azt hangsúlyozza, hogy az ország ajándékának elfogadása az

ember részéről megtérésben megnyilvánuló bűnbánattartást feltételez. A megtérés vagy bűnbánattartás elszakadás a véges értékeket istenítő vagy az Isten arcát eltakaró világtól, és odafordulás Istenhez, minden érték Forrásához. E két mozzanat, az elszakadás és az odafordulás jól látszik az imént olvasott evangéliumi részletben, amelynek szerzője a drámai sűrítés irodalmi eszközével élve mutatja be az első tanítványok meghívásának eseményét. A leendő apostolok e világi dolgokkal bajlódnak, e világi érdekek hálójában vergődnek, szinte foglyai annak a hálószerű világnak, amelynek értékei eltakarják szemük elől az igazi kincset, az üdvösséget jelentő Istent és világát. Ám a megtérést sürgető szó hallatán hátat fordítanak korábbi életvitelüknek, „elhagyják hálójukat”, és követik Jézust, aki Isten országának jó hírével és az üdvösség ígéretével akarja megajándékozni őket.

Az evangéliumi tanításon elgondolkodva mondjunk köszönetet Jézusnak az általa hozott ország valóságáért, és megtérésben megnyilvánuló bűnbánatunkkal igyekezzünk igazolni, hogy hálás szívvel fogadjuk az emberi létnek végső értelmet és örök távlatokat ígérő ország ajándékát. Mindennapos megtérésünkkel igyekezzünk igazolni, hogy készek vagyunk elfogadni Jézustól az ország titokzatos valóságát. Lélekben naponta fordítsunk hátat a kétségbeesést, a félelmet és a reménytelenséget sugárzó gondolatoknak, amelyek a világban tapasztalható apokaliptikus zűrzavar látása nyomán támadnak bennünk! Forduljunk Jézus felé, aki ezeket mondta tanítványainak: „A világban megpróbáltatások érnek titeket, de bízzatok, én legyőztem a világot” (Jn 16,33).

Évközi 4. vasárnap

Mk 1,21–28

Bementek Kafarnaumba. [Jézus] szombaton mindjárt bement a zsinagógába és tanított. Álmélkodtak a tanításán, mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint az írástudók. Volt a zsinagógájukban egy ember a tisztátalan lélek hatalmában. Ez így kiáltott föl: „Mi közünk hozzád, Názáreti Jézus! Azért jöttél, hogy elveszíts minket? Tudom, ki vagy: az Isten Szentje!” Jézus megparancsolta neki: „Némulj el, és menj ki belőle.” A tisztátalan lélek erre össze-vissza rángatta őt, majd hangosan kiáltva kiment belőle. Erre mindnyájan elcsodálkoztak, s azt kérdezték egymástól: „Mi ez? Új tanítás, hatalommal? Még a tisztátalan lelkeknek is parancsol, és azok engedelmeskednek neki.” Egyszerre elterjedt a híre Galilea egész vidékén.

Az evangéliumi részlet mondanivalójának megértéséhez mindenekelőtt azt kell tudatosítanunk, hogy Jézus csodái, gyógyító cselekedetei lényegesen különböznek az első századi 'természetgyógyászok' és különleges képességekkel megáldott gyógyító emberek hasonló cselekedeteitől. Jézus gyógyító tettei ugyanis nem csupán néhány kitüntetett ember földi sorsát fordították jobbra, hanem minden ember sorsát érintik. Az ő csodái ugyanis jelek: annak mutatói, hogy vele és általa elérkezett a világba Isten országa, az a titokzatos szellemi birodalom, amelyben az emberek megszabadulhatnak a bűnös állapot örök halállal fenyegető betegségéből, hatékony bűnbánatot tudnak tartani, és Istenben bízva, az örök élet reményében élhetik földi életüket.

Mivel Jézus a kafarnaumi megszállott meggyógyítását jelnek szánta, az eseményről szóló elbeszélés nekünk is szól, valamennyiünk sorsára hatással van. A megszállottat meggyógyító Jézus ugyanis azonos azzal a személlyel, aki elhozta a világba Isten országát, s aki halálában és feltámadásában az egész emberiség megváltójának bizonyult. A csodáról szóló elbeszélésben a megszállott a bűnös állapot következményei miatt szenvedő emberiség egészét jelképezi, a tisztátalan lélek pedig a minden betegség és

szenvedés okának tartott bűnös állapot megszemélyesített szimbóluma. A leírás szerint Jézus nemcsak orvosi szempontból gyógyítja meg a beteget, hanem a tisztátalan lelket kiűzve gyökeresen gyógyít, azaz a bűnös állapotot is megszünteti. – Ez az elbeszélés azzal vigasztal, hogy az Isten országát elhozó Jézus valamennyiünket meggyógyított, amikor kereszthalála és feltámadása által megváltott bennünket a bűnös állapot fogságából. Anélkül, hogy erre kértük vagy kérhettük volna, segített rajtunk azzal, hogy eltörölte a bűn, illetve a tisztátalan lélek örök halállal fenyegető hatalmát. Emellett gyógyító cselekedetével a megváltott állapotunkban elkövetett bűneinkre is orvoslást adott. Mivel a megváltás nem szüntette meg az ember szabadságát, ezért azt követően is képesek vagyunk bűnöket elkövetni, hogy Jézus hatályon kívül helyezte a bűnös életállapotunkból fakadó kárhozat szükség-szerűségét. Ő azonban nemcsak az örök halál kényszerétől váltott meg minket, hanem lehetővé tette a megváltás történeti megnyilvánulása után elkövetett bűnök hatékony megbánását is, azaz lehetőséget adott Isten bocsánatának elnyerésére és arra, hogy a feltámadás és az örök élet reményében élhessük le életünket.

Gondolkodjunk el az evangéliumi részlet üzenetén, s köszönjük meg Jézusnak, hogy felszámolta életünkben az örök halál kényszerét. Adjunk hálát azért, hogy szabadságunkat meghagyva orvoslást adott azokra a bűneinkre is, amelyeket megváltott állapotunkban követünk el. Adjunk hálát neki ezekért az ajándékaikért, s valahányszor vétkezünk, buzgón kérjük őt, szabadítson meg bűneink következményeitől, hogy amikor majd itt kell hagynunk ezt a földi világot, gyógyultan léphessünk Isten színe elé!

Urunk bemutatása (Gyertyaszentelő)

Lk 2,22–32

Mikor pedig elteltek a tisztulás napjai, Mózes törvénye szerint felvitték [Jézust] Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Úrnak, amint az Úr törvényében írva van: „Minden elsőszülött fiúgyermek az Úrnak legyen szentelve”, és hogy áldozatot mutassanak be, amint az Úr törvénye mondja: „Egy pár gerlicét vagy két galambfiókát”. Élt pedig Jeruzsálemben egy ember, Simeon volt a neve, igaz és istenfélő férfiú, aki várta Izrael vigasztalását, és a Szentlélek volt rajta. A Szentlélek kijelentette neki, hogy halált nem lát, amíg meg nem látja az Úr Felkentjét. Ekkor a Lélek ösztönzésére a templomba ment. Amikor szülei bevitték a gyermek Jézust, hogy a törvény szokása szerint cselekedjenek vele, karjaiba vette őt, és Istent magasztalva így szólt: „Most bocsátod el, Uram, szolgádat a te igéd szerint békességben, mert látták szemeim üdvösségedet, melyet minden nép színe előtt készítettél, világosságot a nemzetek megvilágosítására és dicsőségére népednek, Izraelnek.”

Gyertyaszentelő Boldogasszony napján Urunk templomi bemutatásának ünnepe van. A Bibliában a bemutatás kifejezés többnyire az áldozat felajánlására utal. Az evangéliumi leírás szerzője a gyermekségtörténet irodalmi műfajának fő szabályához igazodva azt hangsúlyozza, hogy a jeruzsálemi templomban bemutatott kisgyermek azonos a Jézussal, aki bűneink végzetes következményének eltörlése érdekében önmagát mutatta be áldozat gyanánt a mennyi Atyának. Magyar népünk azért nevezi Gyertyaszentelő Boldogasszonynak ezt az ünnepet, mert az egyház e napon szenteli meg az önmagát feláldozó Jézust jelképező gyertyát, és felmutatja Istennek annak jeleként, hogy elfogadja ezt a jézusi önfeláldozást.

Az ünnep mondanivalóját Lukács evangélista egy különleges ókori irodalmi alkotás, a gyermekkorba visszavetített irodalmi portré műfajában fogalmazza meg. Amikor a gyermek Jézus templomi bemutatásáról beszél, azt tanítja: Mária azt a Jézust mutatta be a templomban, akiről később bebizonyosodott, hogy önmagát áldozta fel az emberek üdvösségéért, s akinek áldozatát követőinek kicsiny csoportja hittel elfogadta.

A templomi bemutatásról szóló irodalmi portré történeti alapjai a zsidó vallási hagyományban és szimbólumvilágban keresendők. A zsidó vallás nem rendelkezett az újszülöttek templomi bemutatásáról. Minthogy azonban az izraelita felfogás szerint az elsőszülött fiúgyermek Istent illeti meg, a mózesi törvények előírták, hogy az elsőszülött fiúgyermeket vagy papi szolgálatra kellett szentelni, azaz mintegy feláldozni, bemutatni őt az Úrnak (vö. Kiv 13,2), vagy pénzzel, illetve galambáldozattal kellett kiváltani e szolgálat alól (vö. Kiv 13,13). A leírásból kilálglik: Mária és József a templomba viszi gyermekét, de nem a kiváltás, nem a szolgálat alóli mentesítés érdekében, hanem éppen azért, hogy gyermeküket papi szolgálatra felajánlott személyként mutassák be az Úrnak. Az áldozatot bemutató eljövendő papot fedezi fel Jézus személyében az agg Simeon is, aki Izrael üdvösségének, isteni szabadítójának nevezi a karjába vett gyermeket. – Természetesen Mária, József és az agg Simeon még aligha tudhatta, hogy az Úrnak bemutatott kisgyermek milyen értelemben lesz áldozatot bemutató pap és szabadító. Ám a kis drámát összeállító evangélista nem is erről szándékozik beszélni. Ő ugyanis a Jézus feltámadása utáni (a Mária, József és Simeon által jelképezett) hívők meggyőződését kívánja bemutatni. E meggyőződés szerint Jézus már születésétől fogva azonos volt azzal a Krisztussal, aki az ószövetségi papoktól eltérően nem állatokat ajánlott fel engesztelésül a bűnökért, hanem önmagát áldozta fel azért, hogy az embereket megszabadítsa az örök halállal fenyegető bűn fogságából, és lehetővé tegye számukra az örök életet.

A bemutatás ünnepén adjunk hálát a jeruzsálemi templomban bemutatott Jézusnak, hogy az égő és lassan felemészthető gyertyához hasonlóan önmagát áldozta fel üdvösségünkért. Egyben kérjük Istent, segítsen, hogy azok közé tudjunk tartozni, akik hittel és köszönettel fogadják ezt az áldozatot.

Évközi 5. vasárnap**Mk 1,29–39**

Ezután [Jézus tanítványai kíséretében] mindjárt kiment a zsinagógából, és elmentek Simon és András házába Jakabbal és Jánossal együtt. Simon anyósa lázasan feküdt. Mindjárt szóltak is Jézusnak miatta. Odament hozzá, és felsegítette a kezénél fogva. Erre rögtön elhagyta a ház, és felszolgált nekik. Amikor beesteledett és a nap lement, odavitték hozzá az összes beteget és a megszállottakat: az egész város odagyűlt az ajtóhoz. Meggyógyított sok, különféle bajokban sínylődő beteget, és sok ördögöt űzött ki, de nem hagyta őket szóhoz jutni, mert azok ismerték őt. Másnap korán hajnalban fölkel, kiment, és elment egy elhagyatott helyre, hogy ott imádkozzék. Simon, és akik vele voltak, utána mentek. Amikor megtalálták, azt mondták neki: „Mindenki téged keres.” Azt felelte: „Menjünk máshova, a szomszédos helységekre, hogy ott is hirdessem az ígét, mert azért jöttem.” És bejárta egész Galileát, tanított a zsinagógáikban, és ördögöket űzött.

Jézus „meggyógyított sok, különféle bajokban sínylődő beteget, és sok ördögöt űzött ki, de nem hagyta őket szóhoz jutni, mert azok ismerték őt” – olvassuk az evangéliumban. – Vajon mi az értelme ennek a különös tilalomnak és indoklásnak? Miért baj az, ha valaki tudja, hogy kicsoda Jézus? A válaszhoz egyrészt a jézusi gyógyítások lényegét kell látnunk, másrészt el kell gondolkodnunk azon, hogy a történeti Jézus kortársainak mennyiben lehetett helyes ismeretük Jézusról, azaz mennyiben tudhatták, kicsoda ő.

A jézusi gyógyító cselekedetekben a hangsúly nem a fizikai gyógyításon, hanem a gyökeres orvosláson van: a fizikai gyógyítás csupán felszíni jele annak, hogy ő a betegségek okát is megszünteti. A zsidóság a betegségeket, a szenvedéseket az emberi bűnös állapot következményének tekintette. Ezt a bűnös állapotot – a megszemélyesítés eszközével élve – az ördög, a sátán vagy a gonosz lélek fogságának nevezte, s így valamiképpen minden súlyos betegséget ördögi megszállottságnak tartott. Amikor Jézus a betegeken segít és ördögöket űz ki, nem felszínesen, nem csupán e világi orvosként tevékenykedik, hanem sokkal gyökeresebben gyógyít: ő a bűnös

állapotot, a betegség okát is felszámolja, az embert fogságban tartó „ördögöt” is kiűzi.

Feltámadása előtt tudhatták-e a történeti Jézus kortársai, hogy kicsoda ő? E kérdésre nehéz egyértelműen válaszolni. Jézus személyének és küldetésének titka ugyanis csak kereszthalála és feltámadása után vált nyilvánvalóvá teljes mélységében. Mindaddig, amíg ez az esemény be nem következett, az emberek könnyen félreismerhették őt: csodálták személyét, álméltkodtak tettein és tanításán, de sokszor engedtek a kísértésnek, hogy csupán e világi jótevőnek, csodadoktornak vagy sikeres természetgyógyásznak tekintsék. Úgy gondolták, hogy ő csupán az emberek egészségügyi gondjain, bajain akar segíteni, s nem ismerték fel, hogy a Názáreti Mester sokkal radikálisabban gyógyít, amikor a bűn fogságából váltja meg és az örök életre akarja elvezetni embertestvéreit. – Ha tehát az evangélista azt mondja, a meggyógyított betegek azért kaptak hallgatási parancsot, mert „tudták, hogy kicsoda” Jézus, ezt így kell értenünk: ezek az emberek és démonok csak úgy vélték, hogy ismerik Jézust! Felismerték, hogy ő a Messiás, azonban rosszul ismerték személyét: nem vették észre, hogy gyógyításainak lényege a bűnös állapotból való szabadításban áll. Valójában hamis képük volt messiási küldetéséről, s Jézus nem akarta, hogy ilyen hamis kép terjedjen el róla.

Felvetődik a kérdés: vajon mi mennyire ismerjük Jézust? Ha ugyanis csupán megroppant egészségünk helyreállítását, biológiai csodákat várunk tőle, még nem ismerjük őt eléggé! Félreismerjük személyét, nem értjük messiási küldetésének lényegét, s ezért valójában nekünk is hallgatnunk kellene róla. Ezen a szentmisén kérjük a mennyei Atyát, mélyítse el bennünk Jézus személyének és messiási szerepének ismeretét. Segítsen bennünket, hogy Jézusban a bűntől megszabadító és az örök élet távlatait megnyitó Messiást tudjuk látni, és az ő igehirdetőivé tudjunk válni.

Évközi 6. vasárnap**Mk 1,40–45**

Akkor odajött [Jézushoz] egy leprás, és térdre esve így kérlete: „Ha akarod, meg tudsz tisztítani engem.” Jézus megkönyörült rajta. Kinyújtotta kezét, megérintette, s azt mondta neki: „Akarom, tisztulj meg!” Amikor ezt kimondta, azonnal eltűnt róla a lepra, és megtisztult. Erélyesen ráparancsolt, és azonnal elküldte őt e szavakkal: „Vigyázz, senkinek se szólj erről; hanem eredj, mutasd meg magadat a papnak, és ajándékozd föl tisztulásodért, amit Mózes rendelt, bizonyságul nekik.” De az, mihelyt elment, híresztelni kezdte a dolgot, úgyhogy Jézus már nem mehetett nyilvánosan a városba, hanem kint a puszta helyeken tartózkodott; és hozzá gyülekeztek mindenfelől.

A zsidók a súlyos betegségeket Isten „büntetésének”, azaz a bűn következményének tartották. Meggyőződéssel vallották azt is, hogy e betegségeket (mint amilyenek a lepra súlyosabb változatai voltak) csak Isten tudja meggyógyítani, aki nemcsak a felszínen orvosol, hanem megszünteti a betegségek okát, eltörli az ember bűnös állapotát is. Nem véletlen, hogy Izajás próféta (Kr. e. 8. sz.) a messiási kor jellemzői között említi a leprások gyógyulását is (vö. Iz 35,8). Feltételezte ugyanis, hogy az eljövendő Messiás Isten erejében gyökeresen fog gyógyítani. Amikor tehát Jézus meggyógyítja a leprást, cselekedetével azt akarja igazolni: ő a Messiás, ő az a személy, akin keresztül az isteni irgalom gyökeresen gyógyít, amennyiben megtöri a betegségeket okozó és az örök halállal fenyegető bűnös állapot uralmát. – Az evangéliumi részletben erre a radikális gyógyításra utal két mondat, amelyek Jézus ajkáról hangzanak el, és amelyek azt is jelzik, hogy csodás cselekedetével Jézus nem csak a leprást ajándékozta meg az új élet lehetőségével, hanem minden ember életébe üdvös változást hozott.

„Akarom! Tisztulj meg!” – mondja Jézus a leprásnak. Ez az első mondat arra utal, hogy Jézus gyökeresen gyógyít. A megtisztítani szó az arám és a görög nyelvben nem csupán a fizikai gyógyítást jelenti, hanem a szív megtisztítását, a bűnös állapot eltörlését is (vö. ApCsel 15,9; 2Kor 7,1).

A zsidó és a keresztény felfogás szerint a szív megtisztítására, a bűnök megbocsátására azonban csak Isten képes. Az erkölcsi tisztítást is jelentő szó használatával Jézus tehát azt jelzi, hogy ő isteni módon gyógyít: nem csak orvosi szempontból segít egy súlyos betegen, hanem Messiásként tevékenykedik. Ez azt jelenti, hogy nemcsak a betegséget orvosolja, hanem megszünteti annak okát, az ember bűnös állapotát is.

„Eredj, mutasd meg magadat a papnak, és ajánld föl tisztulásodért, amit Mózes rendelt, bizonyságul nekik” – mondja Jézus a meggyógyult embernek. Ez a második mondat ugyancsak a gyökeres, a bűnös állapotot eltörlő gyógyításra utal. A zsidó vallási törvények szerint a leprából gyógyult embernek a közösség papjával kellett igazoltatnia gyógyulásának tényét, vagyis azt, hogy a bűnöket megbocsátó Isten irgalmasan jobbra fordította sorsát. Jézus a paphoz küldi a meggyógyított embert. Ezzel valójában arra szólítja fel, hogy tegyen tanúságot arról: ő a Messiás, akin keresztül Isten meggyógyította a leprás embert.

Az evangéliumi részlet üzenetén elgondolkodva adjunk hálát Jézusnak, aki megrendítette a bűnös állapot sátáni hatalmát, és az evangéliumi leprás bizalmával kérjük őt, tisztítson meg bennünket is személyes bűneink leprájától, hogy a lelkileg gyógyult ember hálás örömeivel hirdethessük csodatetteit a világban.

NAGYBÖJTI IDŐ

Nagyböjt 1. vasárnapja

Mk 1,12–15

Ezután a Lélek azonnal elragadta [Jézust] a pusztába. A pusztában volt negyven napig; a sátán kísértette. A vadállatokkal volt, és az angyalok szolgáltak neki. Miután Jánost elfogták, Jézus Galileába ment, hogy hirdesse Isten evangéliumát. Azt mondta: „Betelt az idő, és elközelgett az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumban.”

Nagyböjt első vasárnapja van. A Biblia szerint a böjt üdvös időszak, amelyben az ember felkészülhet Isten ajándékának elfogadására vagy a tőle kapott küldetés betöltésére. Jézus negyvennapos böjtje is ilyen felkészülés. Ő ugyanis a mennyei Atyától kapott ajándéknak tekintette az emberek üdvözítésének feladatát (vö. Jn 17,2). Márk evangélista három kijelentésben foglalja össze Jézus böjtjének értelmét és jelentőségét.

„A Lélek... elragadta Jézust a pusztába. A pusztában volt negyven napig” – hangzik az első kijelentés. A puszta – a barátságtalan, vadállatokkal és különféle veszélyekkel teli vidék – a Bibliában az Istennel való találkozás lelkiállapotát jelképezi, egyben azonban a próbatételek időszakának is szimbóluma. A 40 napos időtartam is szimbolikus értékű adat: üdvös időszak, amelyben az ember próbatételek között felkészülhet az Istentől kapott feladatának végrehajtására. Jézus negyvennapos pusztai böjtje a jelképek nyelvén azt hirdeti: ő a mennyei Atya akaratának megfelelően megtestesült, eljött a földre, hogy változtasson a világ állapotán, amely az ember bűne miatt elveszített paradicsomkertté, azaz barátságtalan és istenellenes erők által veszélyeztetett pusztává változott.

„A sátán kísértette” – hangzik az evangélista második mondata. A sátán az emberi bűnök következményeinek megszemélyesítése. A sátáni kísértés azt jelenti, hogy a történelemben élő emberre állandó hatást gyakorol az irigység, az idegengyűlölet, a kapzsiság, a békétlenség, az erőszak és a reménytelenség szelleme. Az evangélista szerint az ember Jézusnak is voltak kísértései: küldetésének sikerét illetően neki is voltak kételyei, sötét,

reménytelen órái és félelmei. Az evangélista azonban annak tudatában beszél erről, hogy Jézus legyőzte a kísértést, és a történelemben elsőként megvalósította az Istenben bízó, a kísértést legyőző tökéletes embert. Tette ezt azért, hogy embertestvérei is meg tudják tenni ugyanezt.

„A vadállatokkal volt, és az angyalok szolgáltak neki” – hangzik az evangélista harmadik kijelentése. A zsidó apokrif iratok a paradicsomi állapot harmóniáját és nyugalmat azzal a képpel szimbolizálták, hogy az emberek békében éltek a vadállatokkal, s angyalok álltak szolgálatukra. Ezt a képet a próféták a messiási korra is alkalmazták (vö. Iz 11,6–9). Tették ezt abban a meggyőződésben, hogy az Isten angyalai által oltalmazott Messiás (vö. Zsolt 91,11–13) visszaszerzi majd az emberek számára az elveszített paradicsomi boldogság állapotát. – Amikor tehát Márk azt állítja, hogy Jézus vadállatokkal volt együtt, és angyalok szolgáltak neki, az ószövetségi képanyelvhez igazodva már annak a megdicsőült Jézusnak alakját villantja fel, aki eljutott a mennyországba, és aki Isten angyalainak oltalma alatt már visszanyerte az emberiség számára is az elveszett paradicsomi boldogság állapotát.

Az evangéliumi részlet tanításán elgondolkodva adjunk hálát Jézus bűnjéért! Köszönjük meg neki, hogy szeretetből emberré lett, belépett a földi lét istenellenes erőktől fenyegetett pusztájába, legyőzte a bűnös világ kísértéseit, hogy megváltó kereszthalálával visszanyerje számunkra a történelem elején elveszített paradicsomi boldogságot, a földöntúli mennyország lehetőségét.

Nagyböjt 2. vasárnapja

Mk 9,2–10

Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, őket külön fölvitte egy magas hegyre, és színében elváltozott előttük. A ruhái fényesek lettek és ragyogó fehérek, mint a hó, ahogy semmiféle ruhafestő a földön nem tudná megfehériteni. Egyszerre megjelent nekik Illés Mózessel; Jézussal beszélgettek. Ekkor megszólalt Péter, és azt mondta Jézusnak: „Mester, jó nekünk itt lennünk! Hadd csináljunk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet.” Nem is tudta, mit mond, mert teljesen meg voltak rettenve. Erre felhő szállt alá, beborította őket, és a felhőből szózat hallatszott: „Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok”. Mire körülnéztek, már senki mást nem láttak a közelükben, csak Jézust egymagát. Amikor jöttek lefelé a hegyről, meghagyta nekik, hogy amiket láttak, senkinek el ne beszéljék mindaddig, amíg az Emberfia fel nem támad a halálból. Ők a dolgot magukban is tartották, de egymás között arról tanakodtak, hogy mit jelent az: „feltámad a halálból”.

Nagyböjt második vasárnapján az evangéliumi részlet arra emlékeztet, hogy az istenember Jézus szenvedése és halála árán jutott a mennyei dicsőségbe, és ezzel számunkra is lehetővé tette, hogy – bár szenvedések árán – mi is eljuthassunk a megdicsőült állapotba. A teofánia irodalmi műfajában írt dráma történeti alapja feltehetően Jézus egyik elragadtatási élménye volt. Szimbolikájának hátterében az apostoloknak az az ellentmondásos tapasztalata állt, amely Mesterüket egyszerre tüntette fel dicsőséges isteni lénynek és másokért szenvedő törékeny embernek.

A történeti Jézus tanítványai megtapasztalták, hogy Mesterük részesül Isten dicsőségéből. Erre a tapasztalatra utalnak a teofánia szimbólumai. A zsidóság hite szerint a végső időkben el fog jönni a Mózes által megígért próféta (MTörv 18,15), akinek érkezését egy Illés prófétához hasonló lelkületű személy fellépése fogja megelőzni. Ha a színéváltozás drámájában Mózes és Illés áll Jézus mellett, ez jelképes formában azt fejezi ki, hogy a tanítványok már Jézus földi életében megsejtették: ő a Mózes által ígért

isteni küldött, ő a dicsőséges Messiás, akivel kezdetét veszi az isteni ígéretek beteljesülése. A teofánia többi jelképe (a színeváltozás, a fehér ruha, a felhő és az égi szózat) is arra utal: a tanítványok már Jézus földi életében eljutottak a sejtésszerű ismeretre, hogy titokzatos Mesterük nagyon szoros kapcsolatban van a mennyei Atyával, azaz részesül az Ő dicsőségéből.

A tanítványoknak azonban másfajta tapasztalatuk is volt Jézusról, akit időnként sebezhető, törékeny és szenvedő embernek láttak. Néha úgy tűnt számukra, hogy ez a Jézus nem a dicsőséges Messiásra, hanem inkább az Ószövetségben megjövendőlt szenvedő Szolgára hasonlít. A színeváltozás drámájában ezt a tapasztalatukat is jelképek fejezik ki. A mennyei Atya szeretett Fiának nevezi Jézust. Ez a kifejezés annak a szenvedő Szolgának alakját idézi fel, aki Izajás próféta szerint szenvedése és halála által váltja meg népét, teszi igazzá a sokaságot (vö. Iz 42,1; 53). A tanítványok megrettenésének említése is arra utal, hogy Jézus követői nem tudnak mit kezdeni a dicsőséges Messiással, aki ugyanakkor szenvedő ember is. Félnek, mert nem képesek felfogni, hogyan férhet meg egymással a fény és az árnyék, az isteni dicsőség és a szenvedés.

A színeváltozás Jézusának alakjában keverednek egymással a dicsőséges és a szenvedő Messiás vonásai. Ez arra emlékeztet bennünket, hogy a megdicsőülés állapotába mi is csak a szenvedés útján járva juthatunk el. Ezt a gondolatot kellene tudatosítanunk nagybőjti felkészülésünk folyamán. Húsvétra készülven kérjük tehát a mennyei Atyát, segítsen bennünket a szenvedés és a megdicsőülés titokzatos összefüggésének belátásában. Adjon erőt e titokzatos összefüggés elfogadásához, hogy egykor részesei lehessünk majd annak a dicsőségnek is, amelyet az isteni Jézus a szenvedés és a halál vállalásával tett elérhetővé minden embertestvére számára.

Nagyböjt 3. vasárnapja

Jn 2,13–25

Közel volt a zsidók Pászkája, és Jézus fölment Jeruzsálembe. A templomban ökör-, juh- és galambkereskedőket talált, s az oda-telepedett pénzváltókat. Akkor kötelekből ostort font, és mindnyájukat kizavarta a templomból a juhokkal és az ökrökkel együtt, a pénzváltók pénzét szétszórta, az asztalaikat fölforgatta. A galambárusoknak pedig azt mondta: „Vigyétek el innen ezeket, ne tegyétek Atyám házát vásárcsarnokká!” Akkor tanítványai visszaemlékeztek arra, hogy írva van: „Emészt engem a buzgóság házadért”. A zsidók azonban megszólították, és azt kérdezték tőle: „Milyen csodajelet mutatsz nekünk, hogy ezeket cselekszed?” Jézus azt felelte nekik: „Bontsátok le ezt a templomot, és én három nap alatt fölépítem azt!” A zsidók erre így szóltak: „Negyvenhat esztendeig épült ez a templom, és te három nap alatt fölépítenéd?” De ő a saját testének templomáról mondta ezt. Amikor föltámadt a halálból, tanítványai visszaemlékeztek, hogy ezt mondta, és hittek az Írásnak, és a szónak, amelyet Jézus mondott. Amikor Jeruzsálemben volt húsvét ünnepén, sokan hittek az ő nevében, mert látták csodajeleit, amelyeket művelt. De Jézus nem bízta magát rájuk, mert ismerte mindnyájukat, s mert nem szorult rá, hogy valaki tanúságot tegyen az emberről; jól tudta ugyanis, hogy mi lakik az emberben.

A nagyböjti időben Jézus húsvéti ajándékának elfogadására készülünk. Ez az ajándék az evangéliumi részlet szerint abban áll, hogy Jézus megszüntette az önmagukban véve elégtelen ószövetségi istentiszteleti gyakorlatokat, amelyeket a jeruzsálemi templom szimbolizált, és saját valóságát élő templomnak nevezve megteremtette a valódi istentisztelet lehetőségét. Tette ezt azért, hogy ne csak a zsidók, hanem a pogány népek gyermekei is valódi és üdvösséget szerző imádásban fordulhassanak Isten felé.

A jeruzsálemi templom megtisztításának szimbolikus cselekedetével Jézus időszerűtlennek, túlhaladottnak nyilvánítja ennek az istentiszteleti helynek szerepét. Amikor a heródesi templom előcsarnokából kiűzi az árusokat és a pénzváltókat, nem csupán rendet akar csinálni, nem csupán a

szentet és a profánt összekeverő gyakorlatot ítéli el, hanem bírálja azt a hamis felfogást is, amely az istentiszteleten eltúlozta az emberi erőfeszítések és áldozatok szerepét. E hamis felfogást követő zsidók úgy vélték: a templomban bemutatott állatáldozataik révén elnyerhetik a bűnbocsánatot, s ajándékaikkal kikényszeríthetik Istentől az Ő áldásait. A próféták gyakorlata figyelmeztették a népet arra, hogy ez a felfogás helytelen. Azt hirdették: Isten nem kedveli az áldozati állatok vérért, mert Ő irgalmasságot akar, s nem véres áldozatot. Az Ő szemében a töredelmes és alázatos szív az igazi áldozat és az igazi imádság (vö. Zsolt 51,18–19; Óz 6,6). A templomot megtisztító Jézus a próféták nyomában halad: szimbolikus cselekedetével azt hirdeti, hogy az ember önmaga erejében nem képes Istennek tetsző áldozatot hozni, mert az isteni segítség elfogadása nélkül nem tud irgalmasságot gyakorolni és alázatos szívűvé válni.

A „bontsátok le ezt a templomot, és én három nap alatt fölépítem azt!” szavakkal Jézus az új templom épülését, az új istentiszteleti forma kezdetét jelenti be. Zsidó hallgatói nem értik, illetve félreértik szavait: ők ugyanis a templom épületére gondolnak, Jézus pedig saját testének templomáról beszél. Ez az új, élő templom ő maga, akiben jelen van az Isten (vö. Jn 1,14), és aki lehetővé teszi minden ember számára, hogy lélekben és igazságban imádhassa Teremtőjét (vö. Jn 4,23–24). Ebben a templomban nem értéktelen állatáldozatokat mutatnak be Istennek, hanem maga Jézus az áldozat, aki istentisztelet gyanánt felajánlja magát a mennyei Atyának az emberek üdvösségeért. Az új istentiszteletben részt vevő embereknek nem az a feladatuk, hogy adjanak valamit az Istennek, hanem hogy fogadják el Jézus áldozatát, azaz kapcsolódjanak be az ő egyetlen, megismételhetetlen és minden ember üdvösségét szolgáló áldozatába (vö. Zsid 7,27). Mert csak ez az elfogadás teheti őket képessé a bűnbánatra, az irgalmas és alázatos szív gyakorlataira, azaz a valódi istentiszteletre.

E nagyböjti vasárnapon adjunk hálát és mondjunk köszönetet Jézusnak, aki túlhaladottnak nyilvánította a zsidó istentiszteleti gyakorlatokat, s élő templomként megteremtette minden nép számára az üdvösségre vezető új istentisztelet lehetőségét.

Nagyböjt 4. vasárnapja

Jn 3,14–21

[Jézus ezt mondta Nikodémusnak]: „Ahogyan Mózes fölemelte a kígyót a pusztában, úgy kell majd az Emberfiának is fölemeltetnie, hogy mindannak, aki hisz, örök élete legyen őbenne. Mert úgy szeretne Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert nem azért küldte Isten a Fiút a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön általa a világ. Aki hisz benne, az nem esik ítélet alá, de aki nem hisz, az már ítélet alá esett, mert nem hitt az Isten egyszülött Fia nevében. Az ítélet pedig ez: a világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mivel cselekedeteik gonoszak voltak. Mert mindaz, aki gonoszat tesz, gyűlöli a világosságot, és nem megy a világosságra, hogy el ne marasztalják a cselekedeteit; de aki az igazságot cselekszi, a világosságra megy, hogy nyilvánosságra jussanak tettei, mert Istenben cselekedte azokat.”

A nagyböjt negyedik vasárnapja van. Ezt a napot a húsvét közelsége miatt a latin *laetare* (örvendj) szó alapján örvendezés vasárnapjának is nevezzük. Az evangéliumi részlet nem helyszíni közvetítés a történeti Jézus és egy ókori zsidó beszélgetéséről, hanem az 1. század végén készült irodalmi alkotás. A dialógusban Nikodémus azokat a jámbor zsidókat személyesíti meg, akik sok évtizeddel Jézus kereszthalála és feltámadása után érdeklődést tanúsítanak a keresztény tanítás iránt. A párbeszéd Jézusa pedig azt az egyházat képviseli, amely válaszol a jóindulatú érdeklődésre. Az érdeklődésre adott válasz a kereszt általi megváltás módját és indítékát foglalja össze.

Az érc kígyó szimbólumának említése a megváltás módját világítja meg. Ez a szimbólum arra emlékezteti az evangélium zsidó olvasóit, hogy akik a pusztai vándorlás idején (Kr. e. 13. sz.) a Mózes által készített és póznára szegezett, azaz „felemelt” érc kígyóra tekintettek, erőt kaptak fizikai gyógyulásukhoz, és meggyógyultak a kétségbeesés, az Úr iránti bizalmatlanság, illetve a reménytelenség kígyómarásaitól (vö. Szám 21,8–9). Megjegyzendő, hogy Mózes nem mágikus hatású bálványként emeltette fel

a rézkígyót a nép számára. A Bölcsesség könyvének szerzője ezzel kapcsolatban írja: aki a rézkígyó felé fordult, nem az által gyógyult meg, amit látott, hanem az Isten által, aki mindenek megmentője (vö. Bölcs 16,7). – A párbeszéd alkotója szerint ez a póznára szegezett érkígyó Jézus előképe, amennyiben őt is fára szegezték, hogy mindazok, akik „rátekintenek”, azaz hitttel elfogadják az ő kereszthalálából fakadó megváltás ajándékát, meggyógyulhassanak a bűn betegségéből, és eljuthassanak az örök életre.

A párbeszédből az is kiviláglik, hogy a megváltó kereszthalálozat egyedüli indítéka Isten emberszeretete. Istent semmi és senki nem kényszeríthette, hogy megváltson bennünket a bűn fogságából. A megváltás kizárólagos motívuma az volt, hogy Ő mérhetetlenül szereti az embert annak ellenére is, hogy teremtménye bűnt követett el, azaz fellázadt ellene. Szeretete abban nyilvánult meg, hogy irgalmasan ítélte: a kegyetlen és jogos büntetés helyett felkínálta az örök élet ajándékát. A mennyei Atya nem azért küldte Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön általa a világ – mondja a párbeszéd Jézusa. Közben azonban arra is utal, hogy ez az isteni szeretet az ember részéről választ, elfogadást feltételez. Az elfogadás a hitben történik: aki hisz Jézusban, azaz tanításához igazítja cselekedeteit, az nem esik elmarasztaló ítélet alá.

Nagybőjtben Jézus feltámadásának és megváltásunknak ünnepére, húsvétra készülünk. Örövendezés vasárnapján külön is köszönjük meg Istennek, hogy valahányszor földi létünk pusztájában vándorolva kígyók marnak meg bennünket, mert bűneink miatt félelmek kerítenek hatalmukba, életünk látszólag értelmetlenné és kilátástalanná válik, akkor sem reménytelen a helyzetünk: meggyógyulhatunk, ha Jézus keresztségére tekintünk, azaz hitttel elfogadjuk megváltó ajándékát.

Nagyböjt 5. vasárnapja

Jn 12,20–33

Azok között, akik fölmentek [Jeruzsálembe], hogy imádkozzanak az ünnepen, volt néhány görög is. Ezek odamentek Fülöphöz, aki a galileai Betszaidából volt, és kérték őt: „Uram, látni szeretnénk Jézust!” Fülöp elment és szólt Andrásnak, mire András és Fülöp elmentek, és szóltak Jézusnak. Jézus ezt felelte nekik: „Eljött az óra, hogy az Emberfia megdicsőüljön. Bizony, bizony mondom nektek: ha a földbe hullott gabonaszem meg nem hal, egymaga marad, de ha meghal, sok termést hoz. Aki szereti életét, elveszíti azt, és aki gyűlöli életét ezen a világon, megőrzi azt az örök életre. Aki nekem szolgál, kövessen engem, és ahol én vagyok, ott lesz a szolgálóm is. Azt, aki szolgál nekem, meg fogja tisztelni az Atya. Most megrendült a lelkem. Mit is mondjak? Atyám, ments meg engem ettől az órától? De hiszen ezért jöttem, ezért az óráért. Atyám, dicsőítsd meg nevedet!” Erre szózat hangzott az égből: „Már megdicsőítettem, és újra meg fogom dicsőíteni.” Az ott álló tömeg, amely ezt hallotta, azt mondta, hogy mennydörgés volt. Mások így szóltak: „Angyal beszélt hozzá.” Jézus azt felelte: „Nem miattam hangzott el ez a szózat, hanem miattatok. Ítélet van most e világ felett, most fogják kivetni ennek a világnak a fejedelmét. Én pedig, ha majd felmagasztalnak a földről, mindent magamhoz vonzok.” Ezt azért mondta, hogy jelezze, milyen halállal fog meghalni.

Nagyböjt ötödik vasárnapjának evangéliumi részlete, amelyet az evangélista az 1. század végén Jézus tanításának szóbeli hagyománya alapján állított össze, hitünk három lényeges igazságára irányítja figyelmünket. E három igazságot a Jézus ajkáról elhangzó három kulcsmondat világítja meg.

„Atyám, dicsőítsd meg nevedet!” – hangzik az első kulcsmondat. E fohással Jézus saját kereszthalálának és az Isten megdicsőítésének titokzatos összefüggésére utal. A héber kabód, azaz dicsőség kifejezés a súly, a fontosság szavak jelentésével áll rokonságban. A Bibliában elsősorban Istent jelenti, mert ő a legsúlyosabb, legfontosabb valóság. Őt dicsőíteni annyi, mint engedni, hogy az Ő lénye és szent akarata váljon a legfontosabb valósággá életünkben. Jézus egész földi életében a mennyei Atya megdicsőíté-

sére törekedett, de legjobban akkor dicsőítette meg Őt, akkor igazolta leginkább, hogy ennek az üdvözítő isteni akaratnak milyen súlya van az ő életében, amikor az elvetett búzaszem sorsát vállalva a kereszten meghalt embertestvérei üdvösségéért. Ebben a vállálásban juttatta érvényre legjobban, hogy életében mindennél fontosabb az az Isten, aki minden ember üdvösségét akarja. Tettének jutalmául az Atya is megdicsőítette őt, amennyiben föltámasztotta őt a halálból. Az Atya megdicsőítésének órája tehát az Emberfia megdicsőülésének időszaka is.

„Ha majd felmagasztalnak a földről, mindent magamhoz vonzok.” E második kulcsmondattal Jézus arra utal, hogy az ő dicsőítő tette a mi megváltásunknak és feltámadásunknak is záloga. A földről való fölmagasztalás Jézus megváltó kereszthalálát jelenti. E kereszthalál által úgy kerülnek az ő vonzáskörébe az emberek, hogy megszabadítja őket az örök halál kényszerétől, lehetővé teszi mindenki számára a hatékony bűnbánattartást, Isten szeretetének viszonzását és az örök dicsőségre való eljutást.

„Aki szereti életét, elveszíti azt, és aki gyűlöli életét ezen a világon, megőrzi azt az örök életre” – hangzik a harmadik kulcsmondat. Ha figyelembe vesszük, hogy a héber nyelvben a „gyűlölni” kifejezés azt is jelenti, mint kevésbé szeretni, beláthatjuk: Jézus azt akarja mondani, hogy hozzá hasonlóan csak akkor tudjuk megdicsőíteni Istent, ha földi létünknel jobban szeretjük azt az életet, amelyet kereszthalálával ő szerzett meg nekünk. A Jézus által szerzett életet pedig akkor szeretjük jobban, ha bűnbánatot tartunk, Jézus segítségével igyekszünk kiszabadulni az Isten világát eltakaró földi értékek fogságából, és lelkünk mélyén jobban kívánczunk a mennyországba, mint a világban maradásra.

Nagybőjtben húsvétra készülünk, s azt tudatosítjuk, hogy földi létünk egésze is nagybőjt, felkészülés saját feltámadásunkra és megdicsőülésünkre. A szentmisén köszönjük meg Jézusnak, hogy halálával megdicsőította az Atyát. Adjunk hálát neki azért, hogy ezzel a megváltó halállal lehetővé tette számunkra is a feltámadást és az örök dicsőségre jutást. Egyben kérjük a mennyei Atyát, adjon erőt, hogy Jézus útmutatásának megfelelően jobban tudjuk szeretni a mennyországot, mint ezt a földi világot.

Szent József főünnep

Mt 1,16.18–21.24a

[Dávid utódai közül] Jákob... nemzette Józsefet. Ő volt a férje Máriának, akitől született Jézus, akit Krisztusnak neveznek. Jézus Krisztus születése pedig így történt: Anyja, Mária el volt jegyezve Józseffel. Mielőtt egybekeltek volna, kitűnt, hogy méhében fogant a Szentlélektől. József pedig, a férje, igaz ember lévén, nem akarta őt hírbe hozni, ezért elhatározta, hogy titokban bocsátja el. Amikor ezeket forgatta szívében, íme, az Úr angyala álmában megjelent neki és így szólt: „József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, és a Jézus nevet adod neki, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.” József pedig fölkelte álmából és úgy tett, amint az Úr angyala megparancsolta neki.

Szent József ünnepén a Názáreti Jézus nevelőapját állítja eléünk példaképül az egyház. A Jézus nemzetségtábláját összeállító evangélista, Máté szavai szerint József igaz ember volt. A Bibliában az „igaz” kifejezés a „hívő” szó szinonimája: olyan embert jelöl, aki életének érthetetlen és emberileg talán teljességgel felfoghatatlan eseményeiben is fel tudja fedezni Isten közeledését.

Miért nevezi az evangélista Józsefet igaznak? Ha végiggondoljuk a leírást, Mária jegyese meglehetősen furcsán viselkedik: ha nem hisz Máriának, akkor a zsidó vallási törvények értelmében fel kellene őt jelentenie; ha pedig elfogadja jegyese ártatlanságát, miért akarja őt titkon elbocsátani, és embertelen módon magára hagyni? Az evangéliumi részlet szerzője ennek ellenére „igaz embernek” mondja őt. Nyilvánvalóan azért, mert József hitel fogadta az álombéli angyal által szimbolizált Isten közeledését: nem akarta keresztezni Isten terveit, távol állt tőle, hogy beleavatkozzon egy olyan titokba, amelynek megértése meghaladja emberi képességeit. Igaz ember volt, vagyis igazodott Isten akaratahoz, amennyiben nem akarta előírni Istennek, hogyan közeledjék. Engedte, hogy Isten az Ő saját elgondolása szerint avatkozzon be családjá életébe.

Ezen az ünnepen gondolkodjunk el József példáján, és igyekezzünk követni őt. Időnként mi is olyan átláthatatlan, érthetetlen helyzetbe kerülünk, mint József. Akkor követjük példáját, ha hozzá hasonlóan felszámoljuk előítéleteinket, ezzel túllépünk emberi elgondolásaink határain, és igaz emberként hittel, bizalommal elfogadjuk, hogy Isten úgy avatkozzon be életünkbe, és olyan módon nyilatkozzon meg számunkra, ahogyan Ő jónak látja. Ha ezt meg tesszük, mi is Isten akaratához igazodó lényekké válunk, igaz emberként haladhatunk tovább földi életutunkon, és bízhatunk abban, hogy ez az út a mennyország felé vezet.

Virágvasárnap, barkaszentelési szertartás

Mk 11,1–10

Amikor közeledtek Jeruzsálemhez és Betániához, [Jézus] az Olajfák hegyénél előre küldött kettőt a tanítványai közül. Azt mondta nekik: „Menjetek be ebbe a helységbe, amelyik elöttetek van, és mindjárt, amint bementek, egy szamarat találtok megkötve, amelyen még ember nem ült. Oldjátok el, és hozzátok ide. Ha pedig valaki megkérdezi tőletek, miért teszitek ezt, mondjátok, hogy az Úrnak van rá szüksége, és azonnal elengedi ide.” Azok elmentek, megtalálták a szamarat az ajtóhoz kötve, kinn a kereszttúton, és eloldották. Az ott állók közül egyesek azt mondták nekik: „Miért oldjátok el a szamarat?” Ők azt felelték, amit Jézus parancsolt nekik, erre elengedték azokat. A szamarat elvitték Jézushoz. Ráterítették ruháikat, ő pedig felült rá. Sokan az útra terítették ruhájukat, mások meg lombokat vagdaltak a fákról, és az útra szórták. Akik előtte mentek és akik követték, így kiáltottak: „Hozsanna! Áldott, aki az Úr nevében jön! Áldott a mi atyánknak, Dávidnak országa, amely íme, eljön! Hozsanna a magasságban!”

A Jézus jeruzsálemi bevonulásáról szóló elbeszélés nem riport, hanem a szenvedéstörténet vagy a zsoltárköltészet irodalmi műfajába tartozó beszámoló, amelynek szerzője jóval Jézus halála és feltámadása után dolgozta fel a bevonulásnak emléket állító szóbeli hagyományt: e beszámoló nemcsak száraz tényeket mutat be, hanem Jézus feltámadásának fényében különféle szempontokból értelmezi is az eseményt és Jézus személyét.

Márk evangélista egy ószövetségi jövendölés beteljesüléseként mutatja be a történeteket. E jövendölés Zakariás próféta (Kr. e. 6. sz.) nevéhez fűződik, aki ezekkel a szavakkal írta le az eljövendő Messiás-királynak, a béke fejedelmének érkezését: „Felette örvendezzél, Sion leánya; ujjongj, Jeruzsálem leánya: íme, bevonul hozzád királyod, igaz ő és megszabadít; szegény ő és számaron ül, számarokanca fiatal vemhén” (Zak 9,9). Írásában az evangélista két gondolatot hangsúlyoz. Egyrészt azt emeli ki, hogy Jézus Jeruzsálembe való bevonulásakor beteljesült az ószövetségi prófécia. Másrészt azonban azt is érzékelteti, hogy a szent városba belépő Jézus, a béke fejedelme nem olyan politikai uralkodó, mint amilyen a népi várakozásokban élő messiás-király.

A prófécia beteljesülésére utal, hogy a leírás Jézusa nem utasítja el a messiási címeket. Jézus az Olajfák hegye felől érkezik Jeruzsálembe, s ez összhangban van azzal, hogy a néphit szerint a messiás az Olajfák hegyéről fog eljönni, vagy oda fog érkezni (vö. Zak 14,4). A szamár beszerzésére vonatkozó jézusi utasításból is kiviláglik, hogy Jézus igényt tart a messiási, illetve az Úr címre. A zsidó felfogás szerint a szamár a messiás hátasállata (vö. Ter 49,11), s amikor Jézus igénybe veszi ezt az állatot, ezzel azt is kifejezi, hogy megilleti őt a messiási cím. Ugyanerre utal, amikor tanítványai által azt üzeni az őket kérdező embereknek, hogy az Úrnak van szüksége a hátasállatra. Az Úr megnevezés messiási cím, amelynek az a rendeltetése, hogy kiemelje: a cím birtokosa hatalommal rendelkezik a dolgok felett, így kölcsön is veheti azokat. A ruhák leterítése, illetve a virágoknak (lombos ágaknak) az útra szórása és a dicsőítő hozsanna-kiáltások (vö. Zsolt 118, 25–26) olyan elemek, amelyek Izraelben a király beiktatási szertartásában is fellelhetők voltak. Jézus esetében ezek az elemek azt fejezik ki, hogy követői királyi Messiásnak tartották őt, aki hatalommal érkezve hozza el az Isten birodalmával azonos dávidi országot.

Márk írásából azonban az is kiviláglik, hogy Jézus nem azonosul a népi várakozásokban élő politikai messiás alakjával. Igénybe veszi ugyan a messiás hátasállatának tartott szamarat, ezzel azonban el is határolódik népének hamis messiási váralmaitól. A szamár ugyanis Jézus korában nem a dicsőséges uralkodók hátasállata volt, hanem a szegény embereké. Jézus szerény és tartózkodó magatartása azt érzékelteti: ő nem tartja önmagát harcos e világi fejedelemnek. Szerénysége és hallgatásba burkolózása arra utal, hogy ő inkább a Második Izajás próféta jövődőlésében bemutatott Szolga magatartásával azonosul, aki békés és irgalmas személyként szenvedésével arat majd győzelmet és üdvözt sokakat (vö. Iz 42,1–4; 53,11).

A barkaszentelés virágvasárnapi szertartásában lélekben csatlakozunk az ünnepléshez, és illő tisztelettel köszöntsük az Isten országát elhozó Messiás-királyt. Tudatosítsuk azonban azt is, hogy ez a király nem fegyverekkel, hanem szenvedése és halála árán hozta el nekünk Isten országát, azt a lelki birodalmat, amelyben megszabadulhatunk a bűneinkért járó örök büntetés terhéől, és az üdvösség várományosává válhatunk.

[illegible]

Nagycsütörtök este

Jn 13,1–15

A húsvét ünnepe előtt Jézus tudta, hogy eljött az ő órája, hogy átmenjen e világból az Atyához, bár szerette övéit, akik a világban voltak, mindvégig szerette őket. A vacsora alkalmával, amikor az ördög már szívébe sugallta Júdásnak, az iskarióti Simon fiának, hogy elárulja őt, Jézus tudva, hogy mindent kezébe adott az Atya, és hogy Istentől jött el és Istenhez megy, fölkelt a vacsorától, letette felsőruháit, fogott egy kendőt és maga elé kötötte. Azután vizet öntött a mosdótálba, és mosni kezdte a tanítványok lábát, majd megtörölte a derekára kötött kendővel. Amikor odaért Simon Péterhez, az így szólt hozzá: „Uram, te mosod meg az én lábamat?” Jézus azt felelte neki: „Amit teszek, azt te most nem érted, de majd később meg fogod érteni.” Péter erre így szólt: „Az én lábamat ugyan meg nem mosod soha!” Jézus azt felelte neki: „Ha nem moslak meg, nem lesz részed velem.” Akkor Simon Péter ezt mondta: „Uram, ne csak a lábamat, hanem a kezemet és a fejemet is!” Jézus azt felelte: „Aki megfürdött, annak elég, ha csak a lábát mossák meg, akkor egészen tiszta. Ti is tiszták vagytok, de nem mindnyájan.” Tudta ugyanis, hogy ki az, aki elárulja őt, azért mondta: „Nem vagytok tiszták mindnyájan.” Miután megmosta a lábukat és fölvette felsőruháit, újra leült, és azt mondta nekik: „Tudjátok-e, mit tettem veletek? Ti úgy hívtok engem: »Mester« és »Úr«, és jól mondjátok, mert az vagyok. Ha tehát én, az úr és a mester megmostam a lábatokat, nektek is meg kell mosnotok egymás lábát. Mert példát adtam nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek.”

A nagycsütörtöki szentmisén az utolsó vacsora eseményeire emlékezünk. – A szinoptikus evangélisták szerint Jézus az utolsó vacsorán azonosította önmagát a vacsorán szétosztott kenyérrel és borral, és így jelezte: miként a megtört és szétosztott kenyér, valamint a szétosztott bor „önmagát feláldozva” szolgálja a lakoma résztvevőinek egészségét, úgy fogja szolgálni az ő másokért feláldozott élete is a tanítványok és valamennyi ember üdvösségét. János evangélista az önmagát feláldozó Jézus szolgálatát úgy jellemzi, hogy említést tesz a lábmosás különös eseményéről is. Az evangé-

lista szerint Jézus a lábmosás cselekményének megalázkodó tettével jelezte előre, hogy önmaga feláldozása árán fogja megtisztítani tanítványait és valamennyi embertestvérét a bűn szennyétől.

A leírás szerint Péter nem érti a szimbólumot, mert csak a megalázkodást látja, és ezt nem tartja méltónak mesteréhez. Amikor azonban Jézus szavai nyomán megsejti, hogy miről van szó, vagyis felfogja, hogy a mester megalázkodó cselekedete olyan titokzatos eseményre utal, amely a feltétele annak, hogy ő és társai Jézushoz tartozhassanak, már nemcsak a lábát, hanem a kezét és a fejét is meg akarja mosatni Jézussal. Ő és társai csak Jézus halála és feltámadása után fogják megérteni, hogy ez a titokzatos esemény, amelyre a lábmosás utal, nem más, mint Jézus kereszthalála az egész emberiség bűntől való megtisztításának érdekében. Jézus feltámadása után válik világossá számukra Jézus rejtélyes kijelentése is: „Aki megfürdött, annak elég, ha csak a lábát mossák meg, akkor egészen tiszta. Ti is tiszták vagytok, de nem mindnyájan” – mondja. A tanítványok Jézus feltámadása után megértik szavainak jelentését. Tudatosul bennük, hogy már a jézusi tanítás, illetve annak elfogadása is megtisztította őket (vö. Jn 15,3), de teljes tisztulásukhoz, „megfürdésükhöz”, a bűn fogságából való végérvényes és teljes megszabadulásukhoz szükséges volt a kereszthalál: az a minden ember üdvösségét szolgáló cselekedet is, amelyet Jézus a lábmosás megalázkodó cselekedetével szimbolizált.

Nagycsütörtök este köszönjük meg Jézusnak, hogy „megmosta lábunkat”, azaz önfeláldozásával minden ember számára lehetővé tette az üdvösség elnyerését. Ne feledjük azonban: köszönetünk és ünneplésünk csak akkor lesz hiteles, ha mi is megmossuk egymás lábát, azaz erőnkhez mért kisebb-nagyobb önfeláldozásokkal mi is mindent megteszünk azért, hogy embertársainkat hozzásegítsük az üdvösség elnyeréséhez.

Nagypéntek

Jézus elítélése: Jn 19,1–22

Akkor Pilátus elvezettette Jézust és megostoroztatta. A katonák pedig koronát fontak tövisből, a fejére tették, és bíborszínű köpenyt adtak rá. Aztán eléje járultak, és azt mondogatták: „Üdvözlégy, zsidók királya!” És arcul verték őt. Pilátus újra kiment, és azt mondta [a zsidóknak]: „Íme, kihozom őt nektek, hogy megtudjátok, hogy semmi vétket sem találok benne.” Akkor kijött Jézus, töviskoronával, bíborköpenyben. Ő pedig azt mondta nekik: „Íme, az ember!” Amikor a főpapok és poroszlók meglátták, kiáltozni kezdtek: „Feszítsd meg, feszítsd meg!” Pilátus így szólt: „Vegyétek át ti őt, és feszítsétek keresztre, mert én nem találok vétket benne.” De a zsidók így szóltak: „Nekünk törvényünk van, és a törvény szerint meg kell halnia, mert Isten Fiává tette magát!” Amikor Pilátus meghallotta ezeket a szavakat, még jobban megijedt. Újra bement a helytartóságra, és megkérdezte Jézustól: „Honnan való vagy te?” Jézus azonban nem adott neki feleletet. Ezért Pilátus azt mondta neki: „Nekem nem válaszolsz? Nem tudod, hogy hatalmam van arra, hogy szabadon bocsássalak, és arra, hogy megfeszítselek?” Jézus azt felelte: „Semmi hatalmad sem volna felettem, ha onnan felülről nem adatott volna neked. Ezért annak, aki engem kezedbe adott, nagyobb a bűne.” Ettől fogva Pilátus azon volt, hogy elbocsássa őt. De a zsidók így kiáltoztak: „Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja! Mindaz, aki királlyá teszi magát, ellenszegül a császárnak.” Amikor Pilátus meghallotta ezeket a szavakat, kihozatta Jézust, és a bírói székbe ült azon a helyen, amelyet kövezett udvarnak neveznek, héberül meg Gabbatának. A húsvét készültnapja volt akkor, körülbelül a hatodik óra. Így szólt a zsidókhöz: „Íme, a ti királyotok! De azok így kiáltoztak: „El vele, el vele, feszítsd meg őt!” Pilátus megkérdezte tőlük: „A királyotokat feszítsem meg?” A főpapok azt felelték: „Nincs királyunk, csak császárunk!” Akkor aztán kezükbe adta őt, hogy feszítsék meg. Azok átvették Jézust. Ő pedig keresztyét hordozva kiment az úgynevezett Koponyahelyre, amelyet héberül Golgotának neveznek. Ott keresztre feszítették őt, és vele másik kettőt kétfelől, Jézust pedig középen. Pilátus egy feliratot is készíttetett, és a keresztre helyeztette. Ez volt ráírva: „A Názáreti Jézus, a zsidók királya.” Ezt a feliratot tehát sokan olvasták a zsidók közül, mert közel volt a városhoz az a hely, ahol megfeszí-

tették Jézust. Héberül, latinul és görögül volt írva. A zsidók főpapjai ezért arra kérték Pilátust: „Ne azt írd: A zsidók királya, hanem: Ez azt mondta: »A zsidók királya vagyok!«” Pilátus azt felelte: „Amit írtam, azt megírtam!”

(Részlet a Jn 18,1 – 19,42 evangéliumból)

A nagypénteki liturgián Jézus kereszthalálára emlékezünk. A Názáreti Jézust a 30-as vagy 33-as év zsidó húsvétjának előkészületi napján feszítették keresztre Jeruzsálemben a Golgota nevű kivégzőhelyen. Szenvedéséről, peréről és kereszthaláláról mind a négy evangélista beszámol. Ezek a beszámolók irodalmi műfajukat tekintve nem krónikák, hanem a latin passio (szenvedés) szóról elnevezett passiók. A passió vagy szenvedéstörténet mint irodalmi műfaj nagyjából úgy különbözik a krónikától, mint a filmvilágban a történeti eseményről szóló művészi film a dokumentumfilmtől.

A passió megfogalmazója nemcsak ismerteti az eseményeket, hanem üdv történeti szempontból értelmezi is ezeket: nem csupán a tényeket közli az olvasóval, hanem azt is bemutatja, hogy Jézus szenvedése és halála mit jelentett első követői és az egész emberiség számára. Máté evangélista azt írja, hogy Jézus halálakor a jeruzsálemi templom függőnye kettészakadt, földrengés támadt, megrepedtek a sziklák; és sok elhunytnak föltámadt a teste, akik Jézus feltámadása után előjöttek a sírokból, és bementek a szent városba (vö. Mt 27,51–53). Ez a leírás nem krónikaszerű beszámoló, hanem egy olyan részlet, amely az apokaliptikus irodalom nyelvén fogalmazza meg Jézus halálának jelentését és jelentőségét. Kettészakadt a jeruzsálemi templom függőnye. Ennek jelentése: Jézus halálával megszűnt az ószövetségi üdvrend, és elhárultak azok az akadályok, amelyeket az ószövetségi istentisztelet állított Isten és az emberek közé. A földrengés és a sziklák megrepedése Isten jelenlétének és tevékenységének szimbóluma. A sok elhunyt testének feltámadása azt jelképezi, hogy Jézus halála és feltámadása minden ember számára lehetővé teszi az örök élet elnyerését.

A János-passióból vett szemelvény három kijelentése összefoglalja a Jézus személyével kapcsolatos zsidó félreértés okát, felcsillantja a reményt, hogy ami Jézussal történik, az a mennyei Atya tudtával történik, s a harmadik kijelentés alkalmat ad annak átgondolására, hogy mit jelent a zsidók királya kifejezés az egész emberiség számára.

Az első kijelentés szerint Jézusnak azért kell meghalnia, mert Isten fiává tette magát. A zsidó felfogás szerint az, aki Istenné vagy Isten fiává teszi önmagát, káromkodik, s halálbüntetést érdemel (vö. Lev 24,16). Ám ez a vádpont rosszindulatú félreértésen alapul, amint erre a zsidókkal vitatkozó Jézus korábban már rámutatott (vö. Jn 10,31–38). Amikor egy alkalommal istenkáromlás miatt meg akarták őt kövezni, azt hangoztatta: az Isten fia cím használatával nem Isten helyébe akarja emelni önmagát, azt állította, ez a cím azért illetheti meg őt, mert isteni eredetű, a mennyei Atyával nagyon szoros, egyedülálló kapcsolatban lévő személy. Ebben a vitában az ószövetségi hagyományra is hivatkozott, amely éppen nem az istenkáromlás céljából, hanem a mennyei Atyába vetett hit megnyilvánulásaként Isten fiának nevezte az uralmon lévő királyt (vö. 2Sám 7,14) vagy a választott nép egészét is (vö. MTörv 14,1).

A második kijelentés Jézus ajkáról hangzik el: „Semmi hatalmad sem volna felettem, ha onnan felülről nem adatott volna neked” – mondja a helytartónak. A kihallgatás szomorú és tragikus jelenetében ez a mondat reményt sugárzó hangként hirdeti, hogy a Jézus felett kimondott halálos ítéletben nem az emberi szűklátókörűség vagy a bűnös közömbösség diadalát kell látnunk, hanem Isten titokzatos üdvözítő tervének megvalósulását. A zsidó vezetők és Pilátus hatalma ugyanis „felülről adatott”. Az isteni gondviselést elfogadó Jézus abban a tudatban mondja ezt, hogy a jóságos Isten kezében van a sorsa. Azt hirdeti: valójában nem a gonosz emberek diadalmaskodnak felette, amikor elveszik tőle életét, mert ő az Atya akaratával teljes összhangban önként adja oda ezt az életet a gonoszok üdvösségéért (vö. Jn 10,17–18).

A harmadik kijelentést a Jézust vádló zsidók fogalmazzák meg: „Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja! Mindaz, aki királlyá teszi magát, ellenszegül a császárnak.” Mivel a zsidók látják, hogy Pilátus vonakodik kimondani az ítéletet, ravasz fordulattal megpróbálnak félelmet kelteni a helytartóban. Burkoltan kilátásba helyezik: ha nem ítéli el Jézust, felségárulás címén feljelentik őt a császárnál. Magatartásával és szavaival azonban Jézus értésükre adja, hogy ő nem a császárral áll szemben, és alkalmat ad vádlóinak annak átgondolására, hogy ő nem olyan politikai értelemben vett király, mint amilyennek fel akarják tüntetni. Azt mondja Pilátusnak: „Az

én országom nem ebből a világból való” (Jn 18,36). Ezekkel a szavakkal egyrészt burkoltan emlékezteti vádlóit, hogy ő nem vállalta az e világi értelemben vett uralkodói szerepet (vö. Jn 6,15). Másrészt kifejezetté teszi, hogy az ő királysága nem hasonlítható semmiféle e világi uralomhoz (vö. Mt 20, 25–28). Arra hívja fel a zsidók figyelmét, hogy tettei és tanítása alapján beláthatnák: ő nem politikai értelemben vett király, hanem olyasvalaki, aki lelki hatalmát a zsidók igazi és egyetlen királyától, Istentől kapta avégett, hogy tanúságot tegyen az igazságról (vö. Jn 18,37), azaz arról, hogy Isten az ő szenvedése által minden embert üdvözíteni akar. Ő tehát nem e világi, nem politikai értelemben vett király, hanem az emberi lelkek birodalmának ura, aki élete feláldozásával szolgálja embertársai üdvösségét. Ő valóban a zsidók királya, és királya az egész emberiségnek is, amennyiben élete feláldozásával minden ember üdvösségét szolgálja.

Gondolkodjunk el az evangéliumi részlet három kijelentésén. Köszönjük meg Jézusnak, hogy nem Istenné tette önmagát, hanem Isten fiaként szolgálta a zsidóság és az egész emberiség üdvösségét. Kérjük az Atyát, erősítsen meg bennünket hitünkben, hogy a szenvedések óráiban Jézus reményével tudjuk vállalni sorsunkat, aki tudta, hogy élete tragikusnak látzó eseménye sem a vakvéletlen vagy az e világi gonosz hatalmak játékának függvénye, mert minden, ami életében történik, a jóságos mennyei Atya tudtával és megengedésével megy végbe. S adjunk hálát Jézusnak azért, hogy a zsidók és az egész emberiség királyaként tanúságot tett az igazságról, azaz arról, hogy a mennyei Atya az ő szenvedése és kereszthalála által minden embert üdvözíteni szándékozik.

Nagyszombat este, húsvéti vigília

Mk 16,1–7

Mikor elmúlt a szombat, Mária Magdolna és Mária, Jakab anyja és Szalóme illatszereket vásároltak, hogy elmenjenek és megkenjék Jézust. A hét első napján korán reggel, amikor a nap felkelt, a sírhoz mentek. Azt kérdezték egymástól: „Ki hengeríti el nekünk a követ a sírbolt ajtajából?” Amikor azonban körülnéztek, azt látták, hogy a kő már el van hengerítve. Igen nagy volt ugyanis. Bementek a sírboltba. Jobbkéz felől egy ifjút láttak ülni hosszú fehér ruhába öltözve, és megrémültek. De az így szólt hozzájuk: „Ne féljete! A megfeszített Názareti Jézust keresitek? Feltámadt, nincs itt. Íme, itt a hely, ahová tették őt. Menjetek el, s mondjátok meg tanítványainak és Péternek: Előttetek megy Galileába, ott majd meglátjátok őt, amint megmondta nektek.”

Húsvét vigíliáján a liturgia a Jézus üres sírjáról szóló elbeszélés keretében hirdeti meg a feltámadás örömhírét. – Az elbeszélés értelmezéséhez figyelembe kell vennünk a beszámoló irodalmi műfaját, illetve azt, hogy Jézus feltámadása nem az ő holttestének újraéledése, azaz nem a földi létbe való visszatérése (miként az általa életre keltett emberek esetében), hanem végérvényes távozás ebből a világból és átlépés a földöntúli, természetfeletti létrendbe. Minthogy a feltámadás eseménye lényegét illetően tér-idő világunkon, történelmünkön kívül zajlik, elérhetetlen az emberi érzékelő ismeret számára. Jézus feltámadásának ezért nem lehetett szemtanúja. Másként fogalmazva, ezt az eseményt akkor sem lehetett volna videóra venni, ha Jézus korában már létezett volna videokészülék.

Az evangélisták a feltámadási jelenés vagy krisztusjelenés irodalmi műfajában, a szimbólumok nyelvén adnak hírt Jézus feltámadásáról, illetve arról, hogy nem sokkal a nagypénteki tragédia után a tanítványok kicsiny csoportja a vallási tapasztalat világában (a közös imádságok és az Úr vacsorájának megünneplése közben) fokozatosan bizonyosságot szerzett arról, hogy Mesterük él, legyőzte a halált: s ha nem is érzékelhetik őt, titokzatos módon velük van, segíti és bátorítja őket. A vallási tapasztalatot leíró külön-

féle beszámolók műfajukat illetően nem riportok, hanem szimbólumokat tartalmazó krisztusjelenések. Az ilyesfajta irodalmi eljárástól nem szabad idegenkednünk: mint ahogy a szépséget vagy a szerelem élményét sem tudjuk megfelelő módon leírni szűkre szabott tudományos fogalmakkal, úgy a vallási tapasztalat tartalmát, a misztérium átélését is csak a szimbólumok nyelvén tudjuk közölni másokkal. A szimbólum jellemzője az, hogy kevés érzékelhető, fogalmilag megragadható tartalommal rendelkezik, ugyanakkor a felfoghatatlan titokra utal. Ez nem azt jelenti, hogy a krisztusjelenések műfajában leírtak nem valóságos események, hanem azt, hogy nem úgy valóságosak, mint a betű szerinti értelmezésben.

Márk evangélista elbeszélése arról szól, hogy nem sokkal a keresztre feszítés tragédiája után asszonyok kicsiny csoportja üresen találja Jézus sírját. Ez az esemény zavart, félelmet és értetlenséget kelt szívükben. Ugyanakkor azonban felsejlik bennük egy képtelenségnek látszó gondolat is, nevezetesen az, hogy Jézus legyőzte a halált, mint ahogyan ezt halála előtt többször is megjövendölte. Zavarukat fokozza az a tény, hogy ezt a képtelenségnek látszó gondolatot isteni eredetű sugallatként élik meg. Erre utal az evangélista, amikor írásában szerepelteti a fehér ruhás ifjút, az „értelmező angyalt”, aki égi küldötként szimbolizálja azt az isteni sugallatot, amely szerint Jézus feltámadt a halálból.

Jézus sírkamrája üresen maradt, de nem azért, mert ellopták holttestét, hanem mert a mennyei Atya feltámasztotta őt a halálból. Elképesztően nagy örömhír ez minden jóakaratú ember számára, mert Jézus feltámadása a mi feltámadásunknak és örök életünknek is záloga. Ő ugyanis azt ígérte, hogy aki hittel elfogadja őt, azt magával viszi majd az örök dicsőségbe.

Húsvétvasárnap, ünnepi mise

Jn 20,1–9

Mária Magdolna a hét első napján kora reggel, amikor még sötét volt, a sírhoz ment, és látta, hogy a kő el van mozdítva a sírbolttól. Elfutott tehát, elment Simon Péterhez és a másik tanítványhoz, akit Jézus szeretett, és azt mondta nekik: „Elvitték az Urat a sírból, és nem tudjuk, hová tették!” Erre Péter és a másik tanítvány elindultak, és a sírhoz mentek. Ketten együtt futottak, de a másik tanítvány gyorsabban futott, mint Péter, és elsőként ért a sírhoz. Lehajolt, és látta lerakva a golycsokat, de nem ment be. Azután odaért Simon Péter is, aki követte őt, és bement a sírboltba. Látta letéve a golycsokat és a kendőt, amely a fején volt, nem a golycsok mellé helyezve, hanem külön egy helyen, összegöngyölve. Akkor bement a másik tanítvány is, aki először érkezett a sírhoz; látta és hitt. Még nem értették ugyanis az írást, hogy fel kell támadnia a halálból.

Húsvét a kereszténység és az egész emberiség legnagyobb ünnepe. A történeti Jézus ugyanis azért halt meg és támadt föl a halálból, hogy minden embert megváltson a bűnös állapotból, és kivétel nélkül minden ember számára biztosítsa a halálból való feltámadás és az örök boldogság lehetőségét.

Jézus feltámadása transzcendens, történelem feletti esemény. Ezért az ő feltámadásának nem lehetett volna például szemtanúja, s feltámadásának módját a mai tudomány sem tudta volna leírni. A történettudomány módszereivel csak azt tudjuk nyomon követni, hogy a nagypénteki tragédia után Jézus tanítványainak szívében miként született meg a Mesterük feltámadásába vetett hit. Ennek a hitnek vagy hívő látásnak születéséről számol be az imént olvasott evangéliumi részlet, amelynek szerzője dramatizált formában azt mutatja be, hogy a tanítványok a nagypénteki tragédia után fokozatosan eljutottak arra a felismerésre: Mesterük legyőzte a halált. Hitük érlelődésének fokozatait a dráma három szereplőjének háromféle látásmódja érzékelteti.

Mária Magdolna látja a sírt, de az üres sír látványa csak azt a gondolatot szüli benne, hogy valaki elvitte az Úr holttestét. Az ő látása az apos-

tolok hitre jutásának kezdeti szakaszát idézi fel, akik a nagypéntek árnyékában csupán árvaságuk miatt keseregnek, a történeteket felszínesen, a szűk látókörű emberi logika alapján értékelik, és még képtelenek megfelelően értelmezni az eseményeket. – Péter apostol nemcsak kívülről szemléli a sírt, hanem megbizonyosodás végett be is lép oda, és a maga módján értelmezi is a látottakat: a rendezetten összegöngyölt lepleket, illetve a mellékük helyezett halotti kendőt látván rádöbben, hogy itt szó sem lehet sírrablásról. Az ő látásmódja a tanítványok hitbeli érlelődésének arra a szakaszára utal, amelyben Jézus követői már megpróbálnak behatolni az őket körüllegő titok belsejébe: már elgondolkoznak azon, milyen hatalomnak köszönhetik vajon azt, hogy teljes összeomlás helyett remény költözött a szívükbe, s erejük, bátorságuk van Jézus tanításának hirdetésére. – S végül a másik tanítvány (János apostol) oly módon lát, hogy eljut a hívő meggyőződésre: ígéretéhez híven Jézus valóban legyőzte a halált. Ez a fajta látás a tanítványok hitbeli fejlődésének végső időszakát szimbolizálja, amelyben eljutnak a teljes hitre: rádöbbennek, hogy az Úr emlékezetére tartott vacsorákon vagy a közösségi bibliaolvasásokon azért telik meg szívük reménnyel, békével és bátorsággal, mert titokzatos módon valóban jelen van közöttük a testi szemmel nem látható Jézus.

Húsvét ünnepén kérjük a mennyei Atyát, tisztítsa meg látásunkat: segítsen nekünk, hogy ne csak keseregjünk Jézus hiánya miatt, ne csupán arra döbbenjünk rá, hogy az ő föltámadására nincs természetes magyarázat, hanem miként János apostol, el tudjunk jutni a hívő látásra. Segítsen abban is, hogy az élet értelmének kérdésével viaskodó embertársainkat hatékonyan tudjuk vigasztalni a keresztnység húsvéti örömhírével: a történeti Jézus elsőként az emberek közül legyőzte a halált, és ez a győzelem, amely a mi feltámadásunknak is záloga, értelmet ad szenvedéseinknek, célt és reményteljes távlatokat nyújt földi életünknek.

Húsvétvasárnap, este

Lk 24,13–35

Aznap ketten közülük egy Emmausz nevű helységbe mentek, amely Jeruzsálem-től hatvan stádium távolságra volt, s beszélgettek egymással mindarról, ami történt. Miközben beszélgettek és tanakodtak, egyszer csak maga Jézus közeledett, és csatlakozott hozzájuk. De a szemüket akadályozta valami, hogy fel ne ismerjék. Megszólította őket: „Miről beszélgettek egymással útközben?” Ők szomorúan megálltak. Az egyik, akinek Kleofás volt a neve, azt felelte: „Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, mi történt ott ezekben a napokban?” Ő megkérdezte tőlük: „Micsoda?” Azt felelték: „A Názáreti Jézus esete, aki tettben és szóban hatalmas próféta volt Isten és az egész nép előtt. Hogy hogyan adták őt a főpapok és főembereink halálos ítéletre, és hogyan feszítették meg őt. Pedig mi azt reméltük, hogy ő fogja megváltani Izraelt. Azonfelül ma már harmadik napja, hogy ezek történtek. De néhány közülünk való asszony is megzavart bennünket, akik hajnalban a sírnál voltak, s mivel nem találták a testét, visszajöttek azzal a hírrel, hogy angyalok jelenését is látták, akik azt mondták, hogy él. Társaink közül néhányan a sírhoz mentek, és úgy találták, ahogy az asszonyok mondták, de őt magát nem látták.” Erre ő azt mondta nekik: „Ő, ti oktanok és késedelmes szívűek arra, hogy elhiggyétek mindazt, amit a próféták mondtak! Hát nem ezeket kellett elszenvednie a Krisztusnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” És kezdve Mózesen és valamennyi prófétán, mindent megmagyarázott nekik, ami az Írásokban róla szólt. Mikor odaértek a faluhoz, ahová mentek, úgy tett, mintha tovább akarna menni. De marasztalták: „Maradj velünk, mert esteledik, és lemenőben van már a nap!” Bement hát, hogy velük maradjon. Amikor asztalhoz ült velük, fogta a kenyeret, áldást mondott, megtörte, és odanyújtotta nekik. Ekkor megnyílt a szemük, és felismerték, de ő eltűnt a szemük elől. Ők pedig így szóltak egymáshoz: „Hát nem lángolt a szívünk, amikor beszélt hozzánk az úton, és feltárta előttünk az Írásokat?” Még abban az órában útra keltek, és visszatértek Jeruzsálembe, ahol egybegyűlve találták a tizenegyet és a velük levőket. Azok elmondták: „Valóban feltámadt az Úr, és megjelent Simonnak!” Erre ők is elbeszélték, ami az úton történt, és azt, hogy hogyan ismerték fel őt a kenyértöréskor.

Keresztény hitünk szerint a 30-as vagy 33-as év zsidó húsvétjának előkészületi napján keresztre feszített Názáreti Jézus elsőként az emberiség történelmében feltámadt a halálból. Feltámadása nem azt jelenti, hogy ebbe a világba tért vissza, miként a klinikai halál állapotából visszahívott embe-

rek, hanem azt, hogy átlépett Isten titokzatos, földöntúli birodalmába, amely érzékeink számára elérhetetlen, és fogalmainkkal megragadhatatlan. Ezt követően vele nem lehetett fizikailag találkozni, nem lehetett vele beszélgetni vagy vele együtt étkezni. Ha a Jézus feltámadásáról szóló bibliai leírások (miként az evangéliumi részlet is) ennek ellenkezőjét állítják, jó okunk van annak feltételezésére, hogy ezeket a leírásokat ne betű szerint értendő történeteknek tekintsük. Az egyház tanítása szerint ezek a történetek nem riportszerű beszámolók, hanem költeményekhez hasonló irodalmi alkotások, amelyek szimbólumokkal utalnak az emberi lélek mélyén megszülető titokzatos vallási tapasztalatra.

Az emmauszi tanítványok vallási tapasztalatát bemutató evangéliumi leírás két szimbóluma világít rá arra, hogy Jézus tanítványai milyen módon, milyen közegben szereztek bizonyosságot arról, hogy feltámadt mesterük titokzatos módon jelen van életükben. – Az egyik szimbólum az Írásokról szóló beszélgetés. Az Emmausz felé tartó vándorok társalognak, de nem akármiről, hanem a Messiásnak bizonyuló Jézussal kapcsolatos eseményekről. Társalgásuk nem üres fecsegés, hanem az ószövetségi szent iratokat jelentő Írás és a megjövendőlt Messiás személyének értelmezése. A hozzájuk csatlakozó idegen is az Írásra hivatkozik: a próféták tanítása alapján mutatja be, hogy Isten elgondolása szerint a föltámadás a Messiás szenvedésének logikus következménye. A vándoroknak pedig lángol a szívük, mert a jól értelmezett Írásokon keresztül fogékonnyá válnak a föltámadt Krisztus boldogító jelenvalóságának megtapasztalására. – A leírás másik szimbóluma a tanítványokhoz csatlakozó „idegen” társaságában elköltött vacsora. Az emmauszi vándorok betérnek egy házba, és asztalhoz ülnek. Az elbeszélés szerzője az utolsó vacsora leírásának szavait ismétli: a titokzatos idegen „fogta a kenyeret, áldást mondott, megtörte, és odanyújtotta nekik”. A kenyértörés pillanatában megnyílik a szemük, s hívő látással felismerik Jézust. Ez azt jelenti, hogy az emmauszi vándorok a kenyértöréskor, vagyis a szentmisén tapasztalták meg a legteljesebb módon a föltámadt Krisztus titokzatos jelenvalóságát.

Igeliturgia és eucharisztikus lakoma: két olyan „közeg”, amelyben valamennyien megtapasztalhatjuk Krisztus jelenlétét. Adja Isten, hogy valahányszor részt veszünk a szentmisén, részesei lehessünk e tapasztalatnak.

Húsvét 2. vasárnapja (Irgalmasság vasárnapja)

Jn 20,19–31

Mikor azon a napon, a hét első napján este lett, és a helyiség ajtaja, ahol a tanítványok összegyűltek, be volt zárva a zsidóktól való félelem miatt, eljött Jézus, megállt középen, és azt mondta nekik: „Békesség nektek!” Miután ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. A tanítványok megörültek, amikor meglátták az Urat. Aztán újra szólt hozzájuk: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” S miután ezt mondta, rájuk lehelt, és így szólt hozzájuk: „Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, bocsánatot nyernek; akiknek pedig megtartjátok, azok bűnei megmaradnak.” Tamás pedig, egy a tizenkettő közül, akit Ikernek hívnak, nem volt velük, amikor eljött Jézus. A többi tanítvány elmondta neki: „Láttuk az Urat!” Ő azonban így szólt: „Hacsak nem látom kezén a szegek nyomát, és ujjamat a szegek helyére nem teszem, és kezemet az oldalába nem helyezem, én nem hiszem!” Nyolc nap múlva ismét együtt voltak a tanítványai, és Tamás is velük volt. Jézus eljött – bár az ajtó zárva volt –, megállt középen, és így szólt: „Békesség nektek!” Azután azt mondta Tamásnak: „Tedd ide ujjadat és nézd a kezeimet; nyújtsd ki kezedet és tedd az oldalamba, és ne légy hitetlen, hanem hívó!” Tamás azt felelte: „Én Uram és én Istenem!” Jézus erre azt mondta neki: „Mivel láttál engem, hittél. Boldogok, akik nem láttak, és mégis hittek.” Jézus még sok egyéb csodajeleket is művelt tanítványai szeme láttára, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezeket pedig azért írták le, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és a hit által az ő nevében életetek legyenek.

Az isteni irgalmasság ünnepe van. Ez az ünnep arra emlékezteti a keresztény világot, hogy Isten irgalmasságának legdöntőbb bizonyítéka a történeti Jézus halála és feltámadása. Jézus ugyanis a mennyei Atya akaratával teljes összhangban azért vállalta az emberi sorsot, hogy embertestvéreit magához ölelve megszabadítsa őket az örök kárhozat kényszerétől, s föltámadva a halálból lehetővé tegye minden ember számára a bűnbocsánat és az örök élet elnyerését. Isten irgalmának és irántunk való szeretetének olyan nagy csodája ez, hogy első hallásra szinte hihetetlen. Olyan döbbenet állunk e

titok előtt, mint Tamás, a kételkedő apostol. – Jézus hitet kért Tamástól, s hitet vár tőlünk is. Ahhoz, hogy el tudjunk jutni a hitre vagy meg tudjunk erősödni a hitben, érdemes elgondolkodnunk az apostol hitbeli fejlődését bemutató evangéliumi részleten.

Az apostol hitének fejlődésében az első mozzanat a kételkedés. Jól ismerjük Tamást: ő az, aki kételkedik Lázár halálakor; ő az, aki nem szereti a bizonytalanságot. Most ez a kritikus és józanul kételkedő ember azt a hírt hallja társaitól, hogy látták az Urat, azaz megtapasztalták jelenvalóságát. Nem, ez nem lehet igaz! – ez az első, ösztönös reakciója. – Itt azonban érdemes felfigyelni hitbeli fejlődésének második mozzanatára is: és ez a keresés. Tamás nem áll meg a kételkedésnél, hanem keresi a megbizonyosodást. Kételkedik, de választ akar találni kérdéseire. Nem zárja ki eleve, hogy józan okossága ellenére mégiscsak ő az, aki téved. Megtehetné, hogy szakít a föltámadást hirdető közösséggel, de nem teszi. A szeretet és az istenkeresés újra elviszi őt a tanítványok közösségébe, amely már megtapasztalta a föltámadt Krisztus jelenvalóságát. – Ekkor következik a harmadik, a döntő fordulat: találkozás Jézussal a tanítványok körében. A kételkedő, de kereső apostol megbizonyosodik arról, hogy Jézus él, s titokzatos módon jelen van a közösség életében. Azt, hogy milyen természetű volt e megbizonyosodás, hogyan zajlott le e „találkozás”, pontosan nem tudjuk megállapítani. A krisztofánia irodalmi műfajában megfogalmazott dráma jelképes mozzanatai (Jézus megjelenése a zárt ajtókon keresztül, a 'látás' kifejezés vagy a fölszólítás a sebek helyének megérintésére) ugyanis nem érzékelő tapasztalatra utalnak, hanem csak azt fejezik ki, hogy a találkozás valóságos volt, de eltakarják előlünk e tapasztalat természetét. Tamás végül is nem a fizikai érintés, hanem a hit bizonyossága alapján fogalmazza meg az „Én Uram és én Istenem!” hitvallást.

Az evangéliumi tanításon elgondolkodva kérjük Istent, segítsen bennünket, hogy ne fizikai bizonyosságot követeljünk Jézus feltámadását illetően, hanem Tamáshoz hasonlóan hittel tudjuk elfogadni az isteni irgalom legnagyobb csodáját, Jézus feltámadását, amely a mi feltámadásunknak és örök életünknek is záloga.

Urunk születésének hírüladása (Gyümölcsoltó)

Lk 1,26–38

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábrriel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.” Őt zavarba ejtette ez a beszéd, és elgondolkodott, hogy miféle köszöntés ez. Az angyal pedig folytatta: „Ne félj, Mária! Kegyelmet találtál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége.” Mária erre így szólt az angyalhoz: „Miképpen lesz ez, hiszen férfit nem ismerek?” Az angyal ezt felelte neki: „A Szentlélek száll rád, és a Magasságbeli ereje megárnýékoztéged; s ezért a Szentet, aki téled születik, Isten Fiának fogják hívni. Íme, Erzsébet, a te rokonod is fiat fogant öregségében, és már a hatodik hónapban van, ő, akit magtalannak hívtak, mert Istennek semmi sem lehetetlen.” Mária erre így szólt: „Íme, az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.” És eltávozott tőle az angyal.

Gyümölcsoltó Boldogasszony napján Jézus fogantatását, illetve születésének hírüladását ünnepeljük. Arra a történeti eseményre és egyben felfoghatatlan hittitokra emlékezünk, hogy a keresztény időszámítás kezdetén egy Mária nevű palesztinai leány méhében megfogant a megtestesülés kalandját vállaló második isteni személy, Jézus Krisztus, akit a Biblia Isten Fiának és Szabadítónak nevez. Az ünnepen hálásan emlékezünk arra a zsidó leányra is, aki az egész emberiség nevében és javára elfogadta a földre látogató Isten Fiát.

A születés hírüladásáról szóló elbeszélés irodalmi műfaját tekintve nem riport, és nem is Mária emlékiratának részlete, hanem gyermekstörténet. Az ilyen műfajú írás szerzője egy-egy híres történeti személlyel kapcsolatban egy gyermekkorba visszavetített kis történet keretében mindig azt hangsúlyozza, hogy a szóban forgó személy már születésekor, illetve gyermekkorában is az volt, akinek felnőtt korában bizonyult. Ezt teszi az

evangéliumi leírás szerzője is: Jézus feltámadása után visszatekint a kezdetekre, s kiemeli, hogy a történeti Jézus már születésekor is azonos volt a Nátán próféta (Kr. e. 1000 körül) által megjövendölt fejedelemmel, aki feltámadásában Isten hatalmas Fiának bizonyult (vö. Róm 1,4). Bizonyos, hogy Jézus fogantatásakor Mária még semmit sem tudhatott erről a misztériumról. Még ha a leírást krónikának is tekintjük, s feltételezzük, hogy Jézus fogantatásakor Isten egy angyal által tájékoztatta őt erről a titokról, akkor is beláthatjuk: Mária még nem érthette volna egy kinyilatkoztató angyal szavait, aki Isten Fiának és Szentnek nevezi különleges körülmények között születendő gyermekét. Mária hozzánk hasonlóan „a hit zarándokútját járta” (Vö. LG 58). Neki éppúgy meg kellett harcolnia az Isten Fiába vetett hitéért, mint bármelyikünknek. Az angyal tehát nem történeti személy, hanem szimbólum, amely azt fejezi ki, hogy Jézus feltámadása után Mária eljutott a Jézus istenemberi mivoltába vetett hitre, és ezt a hitet az angyal által jelképezett isteni kinyilatkoztatás erősítette meg szívében. A történeti Mária csak Jézus feltámadása után érthette meg a gyermeknek adandó Jézus név igazi jelentését is. Csak ekkor válhatott számára világossá: ez a Jézus, akinek neve azt jelenti, Isten a szabadítás, úgy szilárdította meg Dávid trónját, és úgy kezdte meg örökkévaló uralmát, hogy egyszer s mindenkorra megszabadította az embereket a bűn fogságából, s lehetővé tette számukra a halál utáni élet elnyerését.

Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén mondjunk köszönetet a mennyei Atyának, aki isteni Fiát azért küldte a földre, hogy ez a Fiú megváltson, megmentsen bennünket a bűn fogságából, s megnyissa számunkra a mennyország kapuját. Egyben kérjük segítségét, erősítse meg bennünk is a Jézus isteni és szabadítói mivoltába vetett hitünket, küldje el a mi szívéinkbe is azt a megerősítő kegyelmet, amelyet a bibliai leírásban a kinyilatkoztató angyal szimbolizál. S adjon erőt mindannyiunknak, hogy a leírásban szereplő Máriához hasonlóan mi is igent tudjunk mondani a Jézus isteni és szabadítói mivoltába vetett hit elfogadására.

Húsvét 3. vasárnapja

Lk 24,35–48

Erre [az emmauszi tanítványok] is elbeszélték, ami az úton történt, és azt, hogy hogyan ismerték fel őt a kenyértöréskor. Amíg ezekről beszéltek, egyszer csak maga Jézus állt közöttük, és azt mondta nekik: „Békesség nektek!” Megrémültek és féltek, mert azt hitték, hogy szellemet látnak. De ő megkérdezte tőlük: „Miért rémültetek meg, és miért támad kétely szívetekben? Nézzétek meg a kezemet és lábamat, hogy valóban én vagyok! Tapintsatok meg, és lássátok, mert a szellemnek nincs húsa és csontja, de amint látjátok, nekem van.” Ezt mondta, azután megmutatta nekik a kezét és a lábát. Mivel örömeikben még mindig nem hittek, és csak csodálkoztak, azt mondta nekik: „Van itt valami ennivalótok?” Erre adtak neki egy darab sült halat. Elvette, és a szemük láttára evett belőle. Azután így szólt hozzájuk: „Ezek azok az igék, amelyeket elmondtam nektek, amikor még veletek voltam, hogy be kell teljesedni mindannak, ami meg van írva rólam Mózes törvényében, a prófétákban és a zsoltárokbán.” Akkor megnyitotta értelmüket, hogy megértsék az Írásokat. Azt mondta nekik: „Úgy van megírva, hogy a Krisztusnak szenvednie kell, és harmadnapon feltámadni a halálból. A nevében megtérést kell hirdetni a bűnök bocsánatára Jeruzsálemtől kezdve minden népnek. Ti tanúi vagytok ezeknek.”

A bibliai részletben Lukács evangélista a feltámadt Krisztust megtapasztaló tanítványi közösséget állítja elénk, miközben két gondolatot hangsúlyoz.

Egyrészt azt emeli ki, hogy a tanítványok a nagypénteki tragédia után egy valóságosan élő személyről szereztek valódi tapasztalatot, és nem egyszerűen érzéksalódások áldozatai lettek. Mivel a feltámadt Krisztust nem lehetett érzékelni, a látható alakjára, az érinthető testére vagy a vele való együtt étkezésre utaló bibliai kifejezések annyit jelentenek: az eucharisztikus lakomák, a közösségi együttlétek és szentírás-értelmezések alkalmával a tanítványok valódi tapasztalatot szereztek a nem ehhez a világhoz tartozó, de valóságosan élő Krisztusról.

A másik gondolat, amelyet Lukács hangsúlyoz: a tanúságtevés. A feltámadt Krisztus jelenvalóságát megélő tanítványok rádöbbennek: nekik

Jézus nevében megtérést kell hirdetniük a bűnök bocsánatára. Fel kell hívniuk embertársaik figyelmét arra, hogy a kereszten meghaló és az onnan feltámadó Krisztus káprázatosan szép ajándékot adott az emberiségnek: lehetővé tette ugyanis, hogy mindazok, akik tudatosan vagy legalábbis lelkiismeretük szavát követő életükkel elfogadják őt, Istenhez tudjanak térni, képesek legyenek hatékony bűnbánatot tartani, és haláluk után el tudjanak jutni a feltámadt élet dicsőségébe.

Az evangéliumi részlet üzenete számunkra az, hogy mi is megtapasztalhatjuk a feltámadt Krisztus jelenvalóságát, és a tanúságtevés nekünk is feladatunk. Az eucharisztikus lakomákon (a szentmiséken), a közösségi összejöveteleken és a közösségi szentírásolvasások alkalmával mi is valós tapasztalatot szerezhethetünk a köreinkben titokzatos módon jelen lévő Krisztusról, aki bátorít bennünket, mérsékeli a halállal kapcsolatos félelmeinket, és erősíti az örök életbe vetett reményünket. A Szentírás arra figyelmeztet: valahányszor ez megtörténik, élményünket és örömünket meg kell osztanunk másokkal is. Adja Isten, hogy ezt meg tudjuk tenni, és tanúságtevő életünk hatására embertársaink között egyre növekedjen azoknak a száma, akik a feltámadás reményében készülnek haláluk sötétnek és félelmetesnek látszó pillanatára.

Húsvét 4. vasárnapja

Jn 10,11–18

[Jézus egy alkalommal ezt mondta tanítványainak]: „Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja a juhokért. A béres azonban, aki nem pásztor, akinek a juhok nem tulajdonai, amikor látja, hogy jön a farkas, elhagyja a juhokat és elfut – a farkas pedig elragadja és szétszéleszti azokat –, mert béres, és nem törődik a juhokkal. Én vagyok a jó pásztor: ismerem enyéimet, és enyéim ismernek engem, amint engem ismer az Atya, és én is ismerem az Atyát; és én életemet adom a juhokért. Más juhaim is vannak, amelyek nem ebből az akolból valók. Azokat is vezetnem kell. Hallgatni fognak szavamra, és egy nyáj lesz, és egy pásztor. Azért szeret engem az Atya, mert odaadom az életemet, hogy ismét visszavegyem azt. Senki sem veszi el tőlem: én adom oda magamtól. Hatalmam van odaadni, és hatalmam van újra visszavenni. Ezt a parancsot kaptam Atyámtól.”

A papi és a szerzetesi hivatások vasárnapján az evangéliumi allegóriában Jézus jó pásztorának nevezi önmagát. Két kérdés vetődik fel ezzel kapcsolatban: Miért nevezte önmagát pásztornak? Miért örömhír ez számunkra?

Miért nevezte önmagát jó pásztornak? – A nomád népek pásztor-civilizációjában élő zsidó próféták elsősorban Istent tartották a nép gondviselő pásztorának. Az ószövetségi ember ehhez az isteni pásztorhoz fordult, amikor a zsoltáros szavaival így imádkozott: „Az Úr az én pásztorom, nem szűkölködöm, zöldellő legelőkön adott nekem helyet, csöndes vizekhez vezetett engem...” (Zsolt 23). Másodlagos értelemben időnként a nép politikai és vallási vezetői is megkapták a pásztor címet, de ők nem mindig álltak hivatásuk magaslatán. A próféták azonban fogékony lélekkel megsejtették, hogy az isteni pásztor az emberi pásztorok hűtlensége ellenére sem hagyja el népét. Ezt a sejtést Ezekiel (Kr. e. 6. sz.) próféta abban a jövődőlésében fogalmazta meg, amely szerint Isten egyetlen pásztort állít majd nyája élére, aki összegyűjti a szétszóródott juhokat, dús legelőkön, zöldellő fűvön legelteti a bárányokat, az eltévedtnek utána megy, a sebesültet bekötözi (vö. Ez 34). Ez az egyetlen pásztor az eljövendő Messiás. –

Amikor fél évezreddel később Jézus jó pásztornak nevezi önmagát, valójában azt jelenti be, hogy ő a megjövendőlt pásztor, a Messiás, aki egyetlen pásztorként érvényre juttatja Isten gondoskodó és szelíd uralmát.

Miért örömhír számunkra, hogy Jézushoz, a jó pásztorhoz tartozhatunk? – A választ megkapjuk, ha szemügyre vesszük a Messiás-pásztor jellemzőit. – Ez a pásztor nem béres, hanem olyasvalaki, aki aggódó szeretettel gondozza nyájának tagjait: ő a gondviselő isteni pásztornak megtestesítője. – Ez a pásztor életét teszi kockára juhaiért, vagyis azért áldozza föl önmagát, „hogymindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Jn 3,16). – Jézus olyan pásztor, aki ismeri övét, és övéi is ismerik őt. Ez azt jelenti: személyes, bensőséges kapcsolatban van a rábízottakkal. – Ő olyan pásztor, akinek juhainak nem egyetlen akolból valók. Ennek a kijelentésnek megértéséhez tudnunk kell, hogy bár a korabeli gyakorlat szerint egyetlen akolban több nyáj is volt, a nyáj egységét nem a közös akol, hanem a közös pásztor biztosította. Jézus tehát azt mondja: pásztori feladata nem csupán egyetlen akolra, azaz nem csupán Izrael vallási-politikai intézményére korlátozódik, hanem a zsidó szempontból pogánynak tekintett népcsoportokra is kiterjed. Az ő egyetlen nyáját a zsidókból és a pogány népek közül kikerülő követői együtt alkotják. – Jézus olyan pásztor, akinek hatalma van arra, hogy életét adva juhaiért, vissza is vegye ezt az életet, azaz legyőzze a halált, és így biztosítson örök életet a rábízottaknak.

A hivatások vasárnapján papi és szerzetesi hivatásokért imádkozunk, vagyis olyan személyekért könyörgünk, akik segítségünkre lesznek az életünkben titokzatosan jelenvaló jó pásztor felismerésében, és támogatnak majd bennünket, hogy Jézust követve biztonsággal haladhassunk a mennyország felé egy olyan úton, amelynek áldásait a Biblia emberi szerzői az életet biztosító zöldellő legelők és a dús vízforrások képeivel szimbolizálták.

Húsvét 5. vasárnapja

Jn 15,1–8

[Jézus egy alkalommal ezt a példázatot mondta tanítványainak]: „Én vagyok az igazi szőlőtő, Atyám pedig a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, amely nem hoz rajtam gyümölcsöt, lemetsz, és minden termőt megtisztít, hogy többet teremjen. Ti már tiszták vagytok az ige által, amelyet mondtam nektek. Maradjatok bennem, és én tibennetek. Miként a szőlővessző nem tud gyümölcsöt hozni önmagától, ha nem marad a szőlőtőn, úgy ti sem, ha nem maradtok bennem. Én vagyok a szőlőtő, ti pedig a szőlővesszők. Aki bennem marad, és én őbenne, az bő termést hoz, mert nálam nélkül semmit sem tehettek. Ha valaki nem marad bennem, azt kivetik, mint a szőlővesszőt, és elszárad; összeszedik, tűzre vetik és elég. Ha bennem maradtok, és az én ígéim tibennetek maradnak, kérjétek, amit csak akartok, és megkapjátok. Azáltal dicsőül meg Atyám, hogy sok gyümölcsöt hoztok, és tanítványaim lesztek.”

Az evangéliumi példabeszédben Jézus igazi szőlőtőnek mondja önmagát, tanítványait pedig gyümölcs hozásra rendelt szőlővesszőkhöz hasonlítja. E metafora kapcsán gondolkodjunk el egyrészt azon, hogy Jézus miért nevezte magát szőlőtőnek, másrészt fontoljuk meg, milyen jelentősége van annak, hogy hozzá tartozó szőlővesszők lehetünk.

Miért nevezte magát Jézus szőlőtőnek? – A választ az Ószövetségben találjuk meg. Az izraeliták világában a szőlő Izrael népének jelképe volt, miként ezt az egykori jeruzsálemi templom bejáratí ajtaját ékesítő arany szőlőrelief is tanúsította (vö. Flavius Josephus: A zsidó háború V,5,4). Izrael népe történelme folyamán meggyőződéssel vallotta, hogy Isten által választott nép, amelynek az a feladata, hogy a pogány népek között tanúságot tegyen az egyetlen Isten jóságáról, bűnbocsátó irgalmáról, s arról, hogy a földi lét viszontagságai ellenére is érdemes élni, az élet értelmében hinni. Ezt a kiválasztást és az ebből fakadó tanúságtevői feladatot Izrael prófétái időnként a szőlő metaforájával ábrázolták, amelyben a szőlőtő Izrael népét, a gyümölcs termésre rendelt szőlővesszők pedig Izrael fiait szimbolizálták. Ám a próféták tanúsága szerint a nép sokszor hűtlenné vált feladatához, és

az Úr szőlője nem hozta meg gyümölcsét. Már Izajás próféta (Kr. e. 8. sz.) is azon kesereg, hogy a Seregek Ura gyönyörű ültetvényétől „jogot várt, de íme, csak visszaélés van, igazságot, de íme, csupa jajveszékélés!” (Iz 5,7). A próféták azonban azt is megsejtették, hogy Isten segítségére siet népének: eljön ugyanis majd a nap, amelyen Izrael (Jákob) szőlője új gyökeret ver, kivirágzik, és termésével elárasztja a világot (vö. Iz 27,6). – Amikor a keresztény időszámítás kezdetén Jézus igazi szőlőtőnek nevezi önmagát, azt jelenti be, hogy benne valóra vált a prófétai jövendölés: mert ő az Izrael szőlőskertjében felnövekedett új hajtás, az eszményi szőlőtő, a zsidó és a pogány népek közül kikerülő tanítványai pedig az Isten elgondolása szerinti megújult Izrael (vö. Gal 6,16), a megújult szőlőskert szőlővesszői.

Milyen jelentősége van annak, hogy mint megtisztított szőlővesszők, az igazi szőlőtőhöz, Jézushoz tartozhatunk? – Jézus válasza ez: ha hittel hozzá kapcsolódunk, akkor bő termést tudunk hozni, azaz az ő erejében képessé válhatunk az Isten elgondolása szerinti tanúságtetésre, amit a pusztán önerejére hagyatkozó Izrael nem tudott megtenni. A „nálam nélkül semmit sem tehettek” jézusi kijelentés nem foszt meg bennünket szabadságunktól, nem teszi feleslegessé saját erőfeszítéseinket. Jézus egyszerűen arra utal, hogy amit pusztán önerőnkől nem tudnánk véghezvinni, azt az ő erejében meg tudjuk tenni: miként a kicsiny gyermek is csak akkor tudja saját kezével leszakítani a magas fáról a gyümölcsöt, ha édesapja fel-emeli őt, azaz 'helyzetbe hozza', hogy tevékenykedni tudjon.

Az evangéliumi tanításon elgondolkodva a szentmisén adjunk hálát azért, hogy keresztényként a megújult Izraelt képviselő szőlőtőhöz, Jézushoz kapcsolódhatunk, és ennek a szőlőtőnek gyümölcsöt hozó vesszői lehetünk. Egyben imádkozzunk azért, hogy Jézus titokzatos valóságának, a szőlőtőnek hajtásaiként meg tudjuk teremni a cselekedetekben megnyilvánuló hit gyümölcsét, azaz a megváltó Jézus életvitelét utánózva és megjeleltve hozzá tudjunk járulni önmagunk és embertársaink üdvösségéhez.

Húsvét 6. vasárnapja

Jn 15,9–17

[Jézus egy alkalommal így szólt tanítványaihoz]: „Ahogy engem szeretett az Atya, úgy szerettelek én is titeket. Maradjatok meg szeretetemben. Ha parancsaimat megtartjátok, megmaradtok szeretetemben, mint ahogy én is megtartottam Atyám parancsait, és megmaradok az ő szeretetében. Azért mondtam nektek ezeket, hogy az én örömöm bennetek legyen, és örömtök teljes legyen. Az az én parancsom, hogy szeressétek egymást, ahogy én szerettelek titeket. Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint ha valaki életét adja barátaiért. Ti a barátaim vagytok, ha megteszitek, amiket parancsolok nektek. Már nem mondalak benneteket szolgálónak, mert a szolga nem tudja, mit tesz az ura. Barátaimnak mondtalak titeket, mert mindent, amit hallottam Atyámtól, tudtul adtam nektek. Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket. Arra rendelvek benneteket, hogy elmenjete, gyümölcsöt teremjete, és gyümölcsötök megmaradjon, s hogy bármit kértek az Atyától az én nevemben, megadja nektek. Azt parancsolom nektek: szeressétek egymást!”

Szeressétek egymást, ahogy én szerettelek titeket – olvassuk Jézus szavát az evangéliumban. Két kérdés vetődik fel ezzel az útmutatással kapcsolatban. Az egyik: mit jelent jézusi módon szeretni? A másik: miért éppen tanítványainak adta Jézus ezt a feladatot?

Az első kérdésre egyértelműen válaszolnak az evangéliumok. A Bibliából világos, hogy az a szeretet, amelyről Jézus beszél, nem érzelem, és nem is a másik személyes értékei felé vonzódás, hanem olyan cselekvéssor vagy magatartásforma, amelyben a legnagyobb jót, Istent akarom embertársam számára. Akkor szeretem igazán a másikat, ha olyan légkört teremtek magam körül, amelyben embertársam szabadon megtalálhatja Istent, illetve közelebb kerülhet hozzá. Jézus úgy valósította meg ezt a szeretetet, hogy egész életét odaadta az emberek üdvösségéért. Belépett szennyes történelmünkbe, vállalta az emberi sors minden bizonytalanságát, fájdalmát, gyötrelmét (a kegyetlen halált is ezek közé értve), miközben a tökéletes

embert megvalósítva teljes bizalommal viszonzta a mennyei Atya teremő szeretetét, majd feltámadt a halálból. Tette ezt azért, hogy mindazok, akik kifejezetten vagy legalábbis lelkiismeretük szavát követő életükkel elfogadják őt, meg tudjanak szabadulni a kárhozat kényszerétől, képesek legyenek Isten szeretetét viszonzni, hatékony bűnbánatot tartani, a feltámadás reményében élni, s haláluk után az örök boldogságra jutni. Jézus tehát úgy szerette tanítványait s rajtuk keresztül minden embert, hogy életét adta üdvösségükért. Amikor tehát azt kéri tanítványaitól, úgy szeressék egymást, ahogyan ő szerette őket, arra buzdít, segítsék elő embertársaik üdvösségét.

A második kérdésre azzal válaszolhatunk, hogy a jézusi módon való szeretés feladatát azért a tanítványok kapták, mert hitük erejében főként ők képesek a mások üdvösségét munkáló szeretet gyakorlására. Ezért első-sorban az ő feladatuk annak bemutatása, hogy a mennyei Atya Jézuson keresztül mérhetetlenül szereti minden teremtményét. Jézus eltávozott a világból, de követőire bízta üdvözítő művének folytatását. A feltámadt Jézusnak, aki jóllehet titokzatos módon jelen van a tanítványok közösségében, nincs emberileg érzékelő szeme, simogató keze vagy hallható hangja. Ahhoz, hogy kinyilváníthassa a mennyei Atya irgalmát, emberszeretetét, igénybe kell vennie követőinek bátorító tekintetét, segítő kezét és reményt hirdető hangját. Lényükön keresztül akarja megmutatni a világnak, hogy Isten mindenkit üdvözíteni akar, mindenkit hív a minden álmunkat felülmúló örök boldogságra.

„Szeressétek egymást, ahogy én szerettelek titeket!” Ezen a vasárnapon köszönjük meg Jézusnak ezt a nehéz, de megtisztelő feladatot, és kérjük a mennyei Atyát, tegyen bennünket olyan közösséggé, amely a jézusi módon szeretés művészetét gyakorolva hatékony és hiteles jelévé válik Isten emberszeretetének és egyetemes üdvözítő akaratának.

Urunk mennybemenetele

Mk 16,15–20

[Feltámadása után Jézus egy alkalommal megjelent a tizenegy apostolnak, és ezt mondta nekik]: „Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, az üdvözüli; aki pedig nem hisz, elkárhozik. Azokat, akik hisznek, ezek a jelek fogják kísérni: a nevemben ördögöket űznek ki, új nyelveken szólnak, kígyókat vesznek fel, és ha valami halálosat isznak, nem árt nekik; a betegekre teszik kezüket, és azok meggyógyulnak.” Az Úr Jézus, miután szólt hozzájuk, fölvetetett a mennybe, és ül az Istennek jobbjára felül. Azok pedig elmentek és hirdették az ígét mindenütt. Az Úr velük együtt munkálkodott, a tanítást megerősítette, s csodajelekkel kísérte.

Urunk mennybemenetelének ünnepe van. Márk evangélista a feltámadási jelenés vagy krisztusjelenés irodalmi műfajában írta beszámolóját: ebben arra emlékeztet, hogy a tanítványok életében végérvényesen lezárult a feltámadási jelenések időszaka: Jézus követői a vallási tapasztalat világában eljutottak arra a meggyőződésre, hogy Mesterük feltámadt, és végérvényesen átlépett Isten földöntúli birodalmába. Az evangéliumi részlet annak is emléket állít, hogy a tanítványok ráébredtek feladatukra: Krisztus erejében és támogatásával a feltámadás örömhírét kell tolmácsolniuk minden teremtmény számára.

A Jézus megdicsőülésébe vetett tanítványi hitet az evangélista az ószövetségi képnyelvhez igazodó (vö. Zsolt 110,1) mondattal fejezi ki: az Úr Jézus „fölvetetett a mennybe, és ül az Istennek jobbjára felül”. A kijelentés nem betű szerint, azaz nem fizikai felemelkedésként értendő. A képnyelven megfogalmazott mondat jelentése: a tanítványok hite szerint a feltámadt Jézus végérvényesen Isten földöntúli világába lépett, és az „Isten jobbján”, azaz isteni természetű lényként él az örökkévalóságban. Az evangéliumi elbeszélés szerzője írásának elején (vö. Mk 16,14) megemlíti, hogy a tanítványoknak akkor jelent meg Jézus, „amikor asztalnál ültek”. Ezzel arra utal, hogy Jézus tanítványai nem a vaskos érzékelő ismeret vagy érzék-

csalódások által, hanem a vallási tapasztalat titokzatos világában (az utolsó vacsora emlékének ismételt megünneplése és a közös imádságok alkalmával) bizonyosodtak meg a feltámadott Úr élő jelenvalóságáról. Az „asztalnál ülés” vagy a „kenyértörés” kifejezések (vö. Lk 24,30–35) ugyanis az ősegyházban az Úr utolsó vacsorájának megünneplését (a szentmisét) jelentették.

„Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” – mondja az evangélium Jézusa. Az evangélista ezeknek a szavaknak felidézésével utal arra, hogy a tanítványokban tudatosul missziós feladatuk: a Mester útmutatásának megfelelően mindenütt hirdetniük kell a bűnbocsánat és a feltámadás örömhírét. A képnnyelven megfogalmazott bátorítások átvitt értelemben veendő! A tanítványok ördögöket űznek: azaz Jézus jóságának és irgalmának közvetítésével sikeresen fognak szembe szállni a gonoszsággal, és sokakat elvezetnek majd az üdvösséget nyújtó hitre. Új nyelveken szólnak: vagyis az evangéliumot hirdető szavuk a világ minden nyelvén hallhatóvá és érthetővé válik. Ha halálos mérget isznak, nem árt nekik: vagyis igehirdetésük minden veszély és halálos fenyegetés ellenére is sikeres lesz. Betegekre teszik a kezüket, s azok meggyógyulnak: azaz Jézus erejében kigyógyítják az embereket a bűn halálos betegségéből.

A mennybemenetel ünnepén kérjük Istent, erősítse meg a Jézus isteni mivoltába vetett hitünket, és segítsen abban, hogy minden akadály ellenére hitelesen és sikeresen tudjuk hirdetni a Jézus által hozott örömhírt az élet értelmének kérdésével viaskodó és örök távlatok nélkül élő embertársaink reményt vesztett világában.

Pünkösddvasárnap

Jn 15,26–27; 16,12–15

[A tanítványaitól búcsúzó Jézus ezeket mondta övéinek]: „Amikor pedig eljön a Vigasztaló, akit elküldök majd nektek az Atyától, az igazság Lelkét, aki az Atyától származik, ő majd tanúságot tesz rólam; de ti is tanúságot tesztek majd, mert kezdettől fogva velem vagytok. Még sok mondanivalóm volna számotokra, de most még nem tudjátok elviselni. Amikor pedig eljön az igazság Lelke, ő elvezet majd titeket a teljes igazságra, mert nem magától fog szólni, hanem azt fogja mondani, amit hall, és az eljövendő dolgokat hirdeti nektek. Ő majd megdicsőít engem, mert az enyéből vesz, és kijelenti azt nektek. Mindaz, ami az Atyáé, az enyém; azért mondtam, hogy az enyéből vesz, és kijelenti azt nektek.”

Pünkösöd ünnepének neve a görög pentekoszté (ötvenedik) szóból származik. Pünkösdkor a liturgiában arra emlékezünk, hogy a Jézus feltámadását követő ötvenedik napon a tanítványokhoz eljött a Szentlélek, és megszületett az a keresztény tanúságtevő közösség, amelyet egyháznak nevezünk. Az ünnepen hálásan gondolunk arra is: a Lélek a történelem folyamán az egyházal maradt, hogy segítse tagjait Jézus isteni mivoltának és az ő örök életről szóló tanításának hívó elfogadásában.

Az evangéliumi részlet nem a pünkösdi eseményt (vö. ApCsel 2,1–11) írja le, hanem a történeti Jézus szavait idézi fel, aki ígéretet tesz a Lélek elküldésére. Ígéretében az eljövendő Lélek eredetéről és a Lélek szerepéről beszél az apostoloknak.

A Lélek származását illetően azt mondja, hogy az igazság Lelkét ő küldi majd el, de a Lélek végső fokon az Atyától kapja küldetését. Ehhez hasonlóan azt is állítja, hogy bár a Lélek az ő tanításából merít, ez a tanítás egyben az Atya tanítása. Ezt fejezi ki a „mindaz, ami az Atyáé, az enyém” kijelentéssel. A történeti Jézus szavait a tanítványok kezdetben aligha értették, azaz kijelentéseit a húsvét előtti időszakban nem tudták megfelelően értelmezni. Erre utal Jézus is, amikor azt mondja, hogy mondanivalómat még „nem tudjátok elviselni”. Szavainak jelentése csak később, az ő halála

és feltámadása után vált számukra értelmezhetővé. Csak ekkor értették meg, hogy az a Jézus, aki feltámadásában Isten hatalmas Fiának bizonyult (vö. Róm 1,4), azért mondhatta e szavakat, mert öröktől fogva bensőséges kapcsolatban van az Atyával és az igazság Lelkével, az Atyától származó Szentlélekkel. E titokzatos és bensőséges kapcsolat alapján állíthatta, hogy az Atya és ugyanakkor ő is küldi a Lelket, illetve jelenthette ki azt, hogy a tanítás, amelyet a Lélek az Atyától vesz, egyben az ő tanítása is.

A Lélek szerepét illetően Jézus azt mondja, hogy a Lélek tanúságot tesz majd róla, és elvezeti a tanítványokat a teljes igazságra. A Biblia szóhasználatában az igazság Istent és az Ő egyetemes üdvözítő akaratát jelenti. A teljes igazság, amelyre a Lélek a tanítványokat majd elvezeti, az, hogy Isten az Ő Fiának kereszthalála és feltámadása által akarja üdvözíteni az egész emberiséget. A Lélek abban fogja segíteni a tanítványokat, hogy az élet nyomorúságai közepette, a bűn és a halál látszólagos uralmának láttán is hittel tudják elfogadni ezt az igazságot. Tanúsítani fogja, hogy Jézus, aki önmagát föltámadásnak és életnek nevezte, nem olcsó vigaszt nyújtott, hanem a valóságos jövődőről beszélt, amikor azt állította, hogy aki hisz benne, annak örök élete van, s ha meg is halt, élni fog (vö. Jn 11,25).

Az igazság Lelkének eljövételére vonatkozó jézusi ígéret, amely az első pünkösdön valóra vált, nem csupán az apostoloknak szólt, hanem az őket követő valamennyi keresztény nemzedéknek is. S ez azt jelenti, hogy nekünk is szól, akik valamennyien tapasztalatot szerezhetünk a Jézus által küldött Lélek bátorító, hitet erősítő tevékenységéről. Mikor és hogyan? Nos bármikor, ha odafigyelünk az élet fájdalmas eseményeire reménykedve reagáló önmagunkra. Előfordul, hogy szenvedéseink közepette, a bűnök okozta létbizonytalanság megtapasztalásának napjaiban vagy a reménytelenség óráiban váratlanul eszünkbe jutnak Jézus szavai: „A világban megpróbáltatások érnek titeket, de bízzatok, én legyőztem a világot” (Jn 16,33). Ha ezek a szavak egyáltalán eszünkbe jutnak, és bátorítanak, akkor e bátorításban elsősorban nem pozitív gondolkodásunk diadalát kell látnunk, hanem azt, hogy életünkben titokzatos módon tevékenykedik a Krisztus bűn feletti győzelmébe vetett hitet erősítő Lélek. Hasonlóképpen: amikor egy-egy szerettünk halála miatt üressé válik életünk, s reménytelenné, kilátástalanná válik személyes sorsunk, de aztán remény költözik szívünkbe, akkor is a

Lélek segít rajtunk. Visszaemlékszünk arra, hogy az önmagát föltámadásnak és életnek nevező Jézus azt ígérte, aki hisz benne, még ha meg is halt, élni fog. Ha ezek a szavak megnyugtatók, megvigasztalják kétségek között vergődő szívünket, akkor ezt se pozitív életszemléletünk diadalának tekintjük, hanem annak, hogy az eljövendő dolgokról beszélő pünkösti Lélek erősítette meg a Jézus feltámadásába és az örök életbe vetett reményünket.

Pünkösd ünnepén adjunk hálát a mennyei Atyának, hogy Jézuson keresztül hozzánk is elküldi a Szentlelket. Imádkozzunk! Kérjük Istent, nyissa meg szemünket, hogy életünk tragikusnak látszó eseményeiben is fel tudjuk ismerni a Szentlélek vigasztaló tevékenységét, akit azért kaptunk és kapunk, hogy elvezessen bennünket a teljes igazságra, az örök életről szóló jézusi tanítás hívó elfogadására.

ÉVKÖZI IDŐ

Szentháromság vasárnapja

Mt 28,16–20

A tizenegy tanítvány pedig elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket. Amikor meglátták őt, leborultak, bár egyesek még kételkedtek. Jézus odament és azt mondta nekik: „Nekem adatott minden hatalom a mennyben és a földön. Menjetek tehát, és tegyetek tanítvánnyá minden népet. Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében, és tanítsátok meg őket arra, hogy megtartsák mindazt, amit parancsoltam nektek! És íme, én veletek vagyok minden nap a világ végéig!”

Szentháromság vasárnapján azt a felfoghatatlan hittitkot ünnepeljük, hogy jóllehet a világmindenséget teremtő és fenntartó Isten egyetlen valóság, mégis három személyként, Atyaként, Fiúként és Szentlélekként létezik az időfolyam feletti örökkévalóságban. Erről a titokról a történeti Jézustól tudunk: ő ugyan nem használta a Szentháromság kifejezést, ám annak ellenére, hogy Isten egyetlenségét vallotta, külön beszélt a mennyei Atyáról, önmagáról, mint isteni Fiúról, és az eljövendő isteni Szentlélekről. A szavait és tanítását értelmező egyház a 4. századi zsinatokon fogalmazta meg azokat a hitvallásokat, amelyeknek fő mondanivalója az, hogy az egyetlen isteni természetet három személy birtokolja.

Az evangéliumi részlet a feltámadási jelenések irodalmi műfajában íródott. A kicsiny történet tehát nem riportszerű elbeszélés, hanem művészi módon alkotott vallási dráma, amely szimbólumaival a tanítványok hitbeli tapasztalatát, megbizonyosodási folyamatát írja le. A helyszín, Jézus mennybemenetelének hegye valójában a tanítványok lelkét, vallási tapasztalatának „helyét” szimbolizálja. A Jézus ajkáról elhangzó szavak pedig a jelképek nyelvén azt hirdetik, hogy a tanítványok három hitbeli felismerésüket illetően bizonyosságra jutottak.

A „nekem adatott minden hatalom... a földön” mondat, amely Jézus ajkáról elhangzik, a tanítványoknak arra a meggyőződésére utal, hogy az önmagát Emberfiának nevező Jézus valóban legyőzte a halált, és a mennyei

Atya az ószövetségi jövődölésnek megfelelően (vö. Dán 7,14) isteni hatalommal és méltósággal ruházta fel őt.

A „menjetelek..., és tegyetek tanítvánnyá minden népet”, valamint a „kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében” felszólítás azt jelenti: a tanítványok számára végérvényesen nyilvánvalóvá válik feladatuk. Ráébrednek, hogy nem csupán a zsidókat, hanem a pogány nemzetek gyermekeit is hozzá kell segíteniük ahhoz, hogy Jézus követőivé válhassanak. A homályos sejtések szintjén az is tudatosul bennük, hogy feladatukat annak a titokzatos egy Istennek küldöttjeiként kell végezniük, akit Mesterük Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevezett.

S végül a harmadik bizonyossá váló felismerésükre az „íme, én veletek vagyok minden nap a világ végéig” mondat utal. A tanítványok megerősödnek abban a hitükben, hogy ha Jézus el is távozott ebből a világból, megváltozott létformában velük van, velük fog maradni, és segítségükre lesz a tanúságtevésben, Isten országának terjesztésében.

Az ünnepen kérjük a háromságos egy Istent, erősítse meg hitünket! Tegye szilárdná a Jézus isteni mivoltába vetett meggyőződésünket! Adjon erőt ahhoz, hogy a Szentháromság nevében tudjuk hirdetni Jézus feltámadásának diadalát és örök boldogságra hivatott emberlétünk értelmét. S végül adja meg nekünk a Szentháromság azt a lehetőséget, hogy gyakran meg tapasztalhassuk életünkben annak a földöntúli Jézusnak titokzatos jelenvalóságát és segítségét, aki azt ígérte tanítványainak, hogy velük marad a világ végezetéig.

Krisztus szent teste és vére (Úrnapja)

Mk 14,12–16.22–26

A kovásztalan kenyerek első napján pedig, mikor a húsvéti bárányt feláldozzák, tanítványai megkérdezték [Jézustól]: „Mit akarsz, hová menjünk előkészíteni, hogy megehed a húsvéti vacsorát?” Akkor elküldött kettőt a tanítványai közül, ezekkel a szavakkal: „Menjetek a városba. Találkoztok ott egy emberrel, aki vizeskorsót visz. Kövesétek őt, és ahova bemegy, mondjátok a házigazdának, hogy a Mester kérdezi: »Hol van a szállásom, ahol a húsvéti bárányt tanítványaimmal elfogyaszthatom?« Mutatni fog nektek egy nagy ebédlőt készen, megterítve. Ott készítsétek el nekünk.” Tanítványai elindultak és bementek a városba. Mindent úgy találtak, ahogy megmondta nekik, és elkészítették a húsvéti vacsorát. Miközben ettek, Jézus fogta a kenyeret, áldást mondott, megtörte, és odaadta nekik ezekkel a szavakkal: „Vegyétek, ez az én testem.” Azután fogta a kelyhet, hálát adott, odaadta nekik, és ittak belőle mindnyájan. Ő pedig így szólt: „Ez az én vérem, az új szövetségé, amely sokakért kiontatik. Bizony, mondom nektek: többé már nem iszom a szőlőnek ebből a terméséből addig a napig, amíg az újat nem iszom Isten országában.” Miután elénekelték a himnusz, kimentek az Olajfák hegyére.

Urunk szent testének és vérének főünnepén, Úrnapján arra a titokra emlékezünk, hogy a történeti Jézus – aki egy alkalommal kijelentette, hogy aki eszi az ő testét és issza az ő vérét, annak örök élete van (vö. Jn 6,54) – az utolsó vacsorán a kenyeret és a bort az emberekért feláldozott lényének reálszimbólumává tette. Az ünnepen gondolkodjunk el azon, hogy Jézus miért éppen az étkezést tette meg reálszimbólummá, másrészt azon, hogy mit jelent az ő testének evése és vérének ivása, ami örök életet biztosít.

Miért az étkezés reálszimbólumát választotta? A reálszimbólum abban különbözik az irodalmi jelképtől, hogy nemcsak jelzi a titokzatos valóságot, hanem meg is valósítja azt: miként a csók vagy az ölelés nemcsak jelképezi két ember egymás iránti szeretetét, hanem ezeken keresztül valóra is válik ez a szeretet. Jézus azért választotta az étkezés reálszimbólumát, mert a közösségi táplálkozás az ember világában nem csupán az élet

fenntartásának biztosítéka, hanem a személyes kapcsolat, az egymás iránti szeretet jelképe is. Jézus azt akarta, hogy a vacsorát megjelenítő közösség olyan szoros kapcsolatba kerüljön az ő másokért feláldozott lénnyével, mint ahogyan a szeretetközösségben étkező ember eggyé válik a biológiai létét biztosító táplálékkal és a vele együtt étkező személyekkel.

Mit jelent Jézus testének evése és vérének ivása, és miként biztosítja ez az örök életet? A héber, illetve a Jézus által beszélt arám nyelv sajátossága szerint enni és inni nem csupán fizikai táplálékot lehet, hanem szellemi valóságokat is. Ez a felfogás tőlünk sem lehet idegen: amikor ugyanis azt halljuk, hogy vannak emberek, akik éheznek és szomjúhozzák az igazságot, nyilvánvalóan nem fizikai ételre vagy italra gondolunk. Azt is figyelembe kell vennünk, hogy a Bibliában az evés és az ivás időnként a hitet jelenti. Ennek egyik bizonyítéka: a Jézus ajkáról elhangzó mondat – „aki hisz, annak örök élete van” (Jn 6,47) – tökéletesen egyenértékű azzal a jézusi állítással, miszerint „aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete van” (Jn 6,54). Jézus testét enni és vérét inni tehát annyit jelent, mint benne hinni, az ő szellemiségéből táplálkozni, tanítását követve élni. Ez az evés és ivás, azaz a Jézusba vetett hit azáltal biztosítja számunkra az örök életet, hogy már itt a földön összekapcsol bennünket Jézussal, aki legyőzte a halált, s eljutott a boldog örökkévalóságba. Hinni többféleképpen lehet. Azok is, akik látszólag távol állnak Jézustól, de lelkiismeretük szavát követve élnek, önzetlenül áldozatot hoznak másokért, még ha nem is tudnak erről, Jézus szellemiségéből táplálkoznak, az „ő testét eszik”, és így megkezdődött bennük az örök élet.

Ezen az ünnepen köszönjük meg Jézusnak, hogy a bűntől való szabaddításunk és örök életünk elnyerése érdekében feláldozta magát értünk és minden emberért. Adjunk hálát neki azért, hogy az utolsó vacsorát megjelenítő lakoma reálszimbólumában velünk maradt, és segít bennünket az örök életre vivő úton.

Jézus szent szíve

Jn 19,31–37

A zsidók pedig, mivel készültnap volt, kérték Pilátust, hogy törjék meg lábszárcsontjaikat, és vegyék le őket, hogy a testek ne maradjanak ott a kereszten szombatra, mert az a szombat nagy nap volt. Odamentek tehát a katonák, és eltörték a lábszárát először az egyik vele együtt keresztrefeszítettnek, aztán a másiknak. Amikor azonban Jézushoz értek, mivel látták, hogy ő már meghalt, nem törték meg a lábszárát, hanem az egyik katona lándzsával megnyitotta oldalát, amelyből azonnal vér és víz jött ki. Aki ezt látta, tanúságot tett róla, és igaz az ő tanúsága. Ő tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek. Mert ezek azért történtek, hogy beteljesedjék az írás: „Csontját ne törjék össze”. Egy másik írás pedig azt mondja: „Látni fogják azt, akit keresztülszúrtak”.

Jézus szent szívének főünnepé van. A szív a legtöbb kultúrában a szeretet szimbóluma. Így van ez a kereszténységben is. Jézus szíve Isten megváltó szeretetét, illetve azt a Jézust jelképezi, aki szeretetből váltotta meg ember-testvéreit az áteredő bűn fogságából. – A Jézus szíve iránti tisztelet már a 13. századtól kimutatható, de az ünnepet az egész egyház számára csak IX. Pius pápa rendelte el 1856-ban.

Az evangéliumi részlet a Jézus kereszthaláláról szóló leírásnak azt a mozzanatát idézi fel, amely szerint az egyik katona átszúrja a keresztre szegezett Jézus oldalát, amelyből azonnal vér és víz jön ki. Erről a látszólag mellékes eseményről csak János számol be: ő ugyanis ezzel akarja hangsúlyozni Jézus halálának üdvtörténeti jelentőségét. A Kr. e. 6. század prófétái szerint az eljövendő Messiás Isten szenvedő Szolgája lesz, akit a mi vétkeinkért szúrnak át (vö. Iz 53,5), s akinek halálából olyan forrás fakad, amely lemossa a vétket és a szennyet (vö. Zak 13,1). Amikor János beszámol arról, hogy Jézus oldalából víz (vérsavó) és vér folyt ki, valójában arra utal, hogy az átszúrt szenvedő Szolgára vonatkozó jövendölések a Názáreti Jézusban váltak valóra, akit azért szúrtak át (azért áldozta fel életét), hogy megszüntesse az emberi bűnök végzetes következményét, azaz lemossa bűneink szennjét.

Jézus szívének ünnepe a megváltó Jézusra, illetve az ő megváltó szeretetére emlékeztet. A megváltás azt jelenti, hogy a második isteni személy emberré lett értünk. Bemérészkedett az emberi bűnök által bemocskolt történelmünkbe, hogy segítsen nekünk kiszabadulni a bűn fogságából. Vállalta az emberi sors minden fájdalmát, reménytelenségét, miközben rendületlenül bízott a mennyei Atyában, s tökéletes szeretettel viszonzta az Atya szeretetét. Tette ezt azért, hogy mindazok, akik tudatosan vagy legalábbis cselekedeteik alapján elfogadják őt, maguk is viszonzni tudják Isten szeretetét, ki tudjanak szabadulni a bűn fogságából, s haláluk után az ő feltámadt valóságának nyomában eljuthassanak a boldog örökkévalóságba.

Jézus szent szívének ünnepén köszönjük meg Jézusnak, hogy megváltott bennünket. Adjunk hálát azért, hogy életét adta értünk. S kérjük a mennyei Atya segítségét, hogy egész életünk folyamán reménykedve tudjunk tekinteni arra a szívre, amelyet értünk átszúrtak.

Évközi 10. vasárnap

Mk 3,20–35

Amint [Jézus és tanítványai] hazaértek, ismét olyan nagy tömeg gyűlt össze, hogy még kenyeret sem ehettek. Mikor hozzátartozói ezt meghallották, elmentek, hogy erővel hazavigyék őt, mert azt mondták: „Meghábordott.” Az írástudók, akik Jeruzsálemből jöttek le, azt mondták, hogy Belzebub szállta meg, és az ördögök fejedelme által úzi ki az ördögöket. Ekkor összehívta őket, és példabeszédekben ezt mondta nekik: „Hogyan úzheti ki a sátán a sátánt? Ha valamely ország meghasonlik önmagával, az az ország nem állhat fenn. És ha egy ház meghasonlik önmagával, az a ház nem állhat fenn. Ha a sátán önmaga ellen támad és meghasonlott, nem maradhat fenn, hanem vége van. Senki nem mehet be az erősnek a házába és nem ragadhatja el a holmiját, ha előbb meg nem kötözi az erőst, csak akkor tudja kirabolni a házat. Bizony, mondom nektek, hogy minden vétet és káromlást, amellyel káromkodnak, megbocsátanak az emberek fiainak; de aki a Szentlélek ellen káromkodik, az nem nyer bocsánatot soha, hanem örök vétek fogja terhelni.” Mert azt mondták: „Tisztátalan lélek van benne.” Ekkor az anyja és a testvérei odajöttek, és kint megállva üzentek neki, és hívták őt. A körülötte ülő tömegből szóltak is neki: „Íme, anyád és testvéreid keresnek téged odakinn!” Ő így felelt nekik: „Ki az én anyám, és kik az én testvéreim?” Aztán végighordozva tekintetét a körülötte ülőkön, így szólt: „Íme, az én anyám és testvéreim. Mert aki Isten akarát cselekszi, az az én testvérem, nővérem és anyám.”

Az evangéliumi részletben Jézus azzal igazolja önmagát, hogy ő Isten erejében és a mennyei Atya szándékának megfelelően harcol a világban uralkodó bűnös hatalmak ellenében. Majd arról ad tanítást, hogy azok tartoznak hozzá, azok az ő igazi rokonai, akik hozzá hasonlóan cselekszenek.

Jézusnak azért kell önmagát igazolnia, mert ellenfelei azzal vádolják, hogy sátáni erőkkal akarja legyőzni az emberi bűnök következményeiből fonódó bűnös szövevényt, amelyet a zsidók a megszemélyesítés eszközével élve a Belzebub, az ördögök fejedelme, a sátán vagy a tisztátalan lélek uralmának neveztek. Jézus logikus érvekkel visszautasítja ezt a vádat. – A meghasonlott és önmagát pusztító országról szóló példázatával a vád képtelen-

ségére mutat rá: ő nem lehet a sátán embere, hiszen a sátán nem fog ön-maga ellen támadni. – Az erős ember legyőzéséről szóló mondása Izajás próféta metaforájára utal, amelyben Isten az, aki legyőzi az erős, erőszakos embert, s elveszi tőle zsákmányát (vö. Iz 49,24–26). Ezzel az utalással azt fejezi ki, hogy ő a sátánnál is erősebb Isten erejében tevékenykedik, aki el tudja venni a sátántól prédáját, azaz meg tudja szabadítani a bűn fogságában élő embereket. – Ugyanezt a gondolatot erősíti meg az a mondása is, amely szerint a Szentlélek káromlásának bűne nem nyer bocsánatot soha. Ezzel arra utal, hogy ő Isten Lelkének erejében cselekszik, aki minden bűnt megbocsát, kivéve a Szentlélek káromlását, mert ez éppen a bűnbocsánat ajándékának visszautasításában áll.

Az igazi rokonairól szóló tanításában Jézus azt hangsúlyozza, hogy azok tartoznak hozzá, azok alkotják az ő igazi családját, akik hozzá hasonlóan cselekszenek, és a mennyei Atya akaratát teljesítve küzdenek a bűn ellen. Sémita módon fogalmazza meg tanítását: mérsékel valamilyen igazságot, illetve helyzetet, hogy ezáltal kiemelhessen egy másikat. Úgy tűnik, mintha megtagadná anyját, vér szerinti családját és rokonait. Valójában arra akar rámutatni, hogy van egy természetes családja, amely azonban beilleszthető egy másik, nagyobb közösségbe. S az üdvösség szempontjából ez az isteni család fontosabb, mint a vér szerinti rokonság. – Isten családjába azok tartoznak, akik teljesítik az Ő akaratát. Arra a kérdésre, hogy miben áll ez az akarat, a Biblia világosan megadja a választ: Isten „azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és eljusson az igazság ismeretére” (1Tim 2,4; vö. Jn 6,39–40). Az Ő akaratát teljesíteni tehát annyi, mint közreműködni abban, hogy mások is eljuthassanak az örök boldogságra.

Az evangéliumi tanítás nekünk is szól. Nekünk is Jézushoz hasonlóan kell felvennünk a harcot a bűn ellen, és életvitelünkkel kell igazolnunk, hogy az ő rokonai vagyunk, az ő családjába tartozunk. A szentmisén kérjük Isten segítségét, hogy az Ő Lelkének erejében tudjunk küzdeni az örök életünket fenyegető bűnös hatalmak ellen. Egyben kérjük a mennyei Atyát, adjon erőt, hogy életvitelünket látván az emberek felismerhessék, hogy nem csupán egy földi családhoz tartozunk, hanem elsősorban annak az isteni családnak tagjai vagyunk, amely azt hirdeti, hogy földi életünknek örök távollatai vannak, mert Isten örök boldogságot szánt minden jóakarátú embernek.

Évközi 11. vasárnap**Mk 4,26–34**

[Jézus egy alkalommal ezeket a példázatokat mondta tanítványainak]: „Az Isten országa olyan, mint amikor az ember magot szór a földbe. Azután már akár alszik, akár fölkel éjjel és nappal, a mag kikel és növekszik, maga sem tudja, hogyan. Mert a föld magától termi meg először a hajtást, aztán a kalászt, majd a fejlett szemet a kalászban. Mikor pedig megérett a termés, azonnal sarlót vág bele, mert elérkezett az aratás.” Majd így szólt: „Mihez hasonlítsuk az Isten országát? Milyen példabeszéddel szemléltessük? Olyan az, mint a mustármag. Amikor a földbe vetik, kisebb minden magnál, amely a földön van; de ha elvetették, felnő és nagyobb lesz minden veteménynél. Olyan nagy ágakat hajt, hogy árnyékában fészkelhetnek az ég madarai.” Sok ilyen példabeszédben hirdette nekik az ígét, hogy meg tudják érteni. Pédabeszéd nélkül nem szólt hozzájuk; tanítványainak azonban külön megmagyarázta mindegyiket.

A történeti Jézus az evangéliumi részletben Isten országának valóságáról és jellemzőiről ad tanítást. – Isten országa vagy a mennyek országa nem valamiféle politikai vagy földrajzi képződmény, hanem a feltámadt Krisztushoz tartozó emberek lelki közössége, a történelemben jelen lévő és azt felülmúló valóság, amelynek földöntúli beteljesülését mennyországnak nevezzük. Ez az ország az irgalom, a megbocsátás, a szeretet és a remény birodalma, amely a Názáreti Jézusban érkezett el a földre. Ennek az országnak jelenvalóságáról mindannyian tapasztalatot szerezhethünk: amikor átéljük az irgalmas bánásmód csodáját, valahányszor megalázás és feltétel nélkül elengedik minden tartozásunkat, amikor a szerelem, a barátság vagy a hitvesi hűség mélyén megsejtjük a feltétlen Szeretetet, vagy ha szertefoszló és keserű hétköznapijainkat az örök életbe vetett reménnyel tudjuk elfogadni Isten kezéből: ilyenkor az Ő országának valóságát tapasztaljuk meg, az Ő titokzatos birodalmának életéből kapunk ízelítőt.

Az elvetett és az önerejében bontakozó mag példázatával Jézus az Isten országának azt a jellemzőjét mutatja be, hogy e lelki birodalom ki-bontakozását, gyarapodását és beteljesülését végső fokon Isten biztosítja.

Kétségtelen, hogy az ország kibontakozása a törekeny emberi közreműködést is feltételezi: Isten ugyanis szabad akarattal rendelkező lények közvetítésével gyakorolja az irgalmat, a megbocsátást, a szeretetet, és éleszti fel az emberek szívében az örök élet reményét. Az ország mégsem az emberi tevékenységre épül, hanem az isteni cselekvésre, amely biztosan eléri célját. Az ország kibontakozását és gyarapodását végső fokon mindig az isteni Gazda biztosítja: így egészen biztos, hogy a földbe vetett maghoz hasonlított birodalom el fogja érni beteljesülését.

A magas cserjévé terebélyesedő mustármag példájával Jézus azt tudatosítja, hogy Isten a kicsiny, a jelentéktelennek látszó tényezőket használja fel országának építéséhez. Az irgalom, a megbocsátás, a szeretet vagy az örök élet reményének megnyilvánulása nem olyan látványos a világban, mint az irgalmatlanság gyakorlata, a megbocsátani nem akarásból fakadó lelkület, a gyűlölködés táplálta terrorcselekmények vagy a reménytelenség. Jézus tanítványának mégsem kell aggódnia, mert egy titokzatos isteni rendelkezés folytán éppen az irgalom, a megbocsátás, a szeretet és a remény kicsiny, szinte alig észrevehető jelenségei hordozzák Isten erejét, és ezek vezetnek az ország beteljesüléséhez.

Az evangéliumi tanítás bátorításunkra szolgál. Egyrészt tudatosítja bennünk, hogy Isten országa a mi életünkben is jelen van. Másrészt azzal bátorít, hogy ha nem is tudunk látványosan nagy erőket megmozgatni az ország terjedése érdekében, nem szabad elveszítenünk reményünket: Isten ugyanis az ember szempontjából jelentéktelennek, kicsinynek látszó eszközökkel építi birodalmát, amelynek földöntúli dicsőséges beteljesülését mennyországnak nevezzük.

Évközi 12. vasárnap

Mk 4,35–41

Amikor aznap beesteledett, [Jézus] így szólt [a tanítványaihoz]: „Menjünk át a túlsó partra!” Erre azok elbocsátották a tömeget, őt pedig magukkal vitték úgy, ahogy ott volt a bárkában. Több bárka is kísérte őket. Nagy szélvész támadt, s a hullámok becsaptak a bárkába, úgy, hogy már-már megtelt. Ő pedig a bárka hátsó végében egy vánkoston aludt. Felkeltették, s ezt mondták neki: „Mester! Nem törődsz vele, hogy elveszünk?” Ő fölkel, megfenyegette a szelet, és azt mondta a tengernek: „Csendesedj és némulj el!” Erre elállt a szél és nagy csendesség lett. Azután hozzájuk fordult: „Miért vagytok gyávák? Még mindig nincs hitetek?” Erre nagy félelem fogta el őket, és azt kérdezték egymástól: „Ki ez, hogy a szél és tenger is engedelmeskedik neki?”

A tengeri vihar lecsendesítéséről szóló evangéliumi részlet műfaji szempontból nem krónika vagy betű szerint értendő riport, hanem csodaelbeszélés: olyan vallási dráma, amely a szimbólumok nyelvén írja le azt a vallási tapasztalatot, amelyet csodának nevezünk. A bibliai értelemben vett csoda olyan szokványos vagy rendkívüli esemény, amelyben az ember felfedezi Isten önközlését, működését, és bizalommal megnyílik Teremtője felé. Az evangéliumi dráma történeti alapját abban a tényben jelölhetjük meg, hogy a Jézust követő tanítványok valamilyen veszélyhelyzetben segítséget kaptak Mesterüktől, s ők ezt a segítséget Isten önközlésének, isteni közbeavatkozásnak, azaz vallási értelemben vett csodának tekintették: Jézus személyén keresztül megtapasztalták, hogy Isten jelenlétében biztonságban érezheti magát az ember.

Az evangélista azonban – aki a 70-es években, jóval Jézus feltámadása után állította össze művét – ennél többet akar mondani: a csodaelbeszélés műfaji követelményeinek megfelelően a tanítványok élményét összekapcsolja a húsvét után születő egyház tapasztalatával, és nem pusztán egy veszélyhelyzetből való szabadulásra akar emlékezni, hanem elsősorban arra, hogy a Jézus feltámadása után születő egyház a történelem viharaiban újra

és újra átélte a csodát, megtapasztalta a föltámadt Krisztus isteni segítségét. Erre a tapasztalatra utalnak a leírás szimbólumai.

Márk elbeszélésében a bárka a feltámadt Krisztushoz tartozó tanítványok közösségét, az egyházat jelképezi. Mivel a tenger, illetve a tengerben lakozó szörnyek az ószövetségi irodalomban az istenellenes hatalmak szimbólumai, a tengeri vihar a keresztényüldözések első hullámaira utal. Az elbeszélésnek van egy érdekes mozzanata, amely a leírást betű szerint értelmező olvasónak komoly fejtörést okozhat: nevezetesen az, hogy Jézus nyugodtan alszik, ahelyett, hogy segítene az evezésben. Ám ha figyelembe vesszük az elbeszélés irodalmi műfaját, rájöhetünk, Jézus nyugalmának szimbólumértéke van: arra utal, hogy aki teljesen Isten kezébe helyezi sorsát, annak nincs miért aggódnia. A tanítványok kérése – Uram, ments meg minket, elveszünk! – liturgikus fohász, amely azt fejezi ki, hogy a veszélyhelyzetekben, a történelmi viharokban a pünkösdkor megszülető egyház mindig Istentől várta és kérte a segítséget.

Mindebből az következik, hogy az egyház tagjaiként mi magunk is megtapasztalhatjuk, átélhetjük a vihar lecsendesítésének csodáját. Valahányszor egyénileg vagy közösségileg viharba kerülünk, hitünket, reményünket istenellenes hatalmak fenyegetik, s úgy érezzük, „összezsapnak fejük felett a hullámok”, és kérjük Krisztus segítségét, akkor az ő erejében mi is megmenekülhetünk, a mi életünkben is megismétlődhet a viharból való szabadulás csodája.

Szent Péter és Szent Pál apostolok

Mt 16,13–19

Evangélium: Amikor Jézus Fülöp Cézareájának vidékére ment, megkérdezte tanítványait: „Kinek tartják az emberek az Emberfiát?” Ők ezt felelték: „Egyesek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások meg Jeremiásnak, vagy egynek a próféták közül.” Erre megkérdezte őket: „És ti kinek tartotok engem?” Simon Péter válaszolt: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” Jézus azt felelte neki: „Boldog vagy, Simon, Jónás fia! Mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, aki a mennyekben van. Én pedig mondom neked: Te Péter vagy, és én erre a kősziklára fogom építeni egyházamat, s az alvilág kapui nem vesznek erőt rajta. Neked adom a mennyek országának kulcsait. Amit megköszs a földön, meg lesz kötve a mennyekben is, és amit feloldasz a földön, föl lesz oldva a mennyekben is.”

Szentlecke: Engem ugyanis már kiöntenek, mint italáldozatot, elköltözésem ideje közel van. A jó harcot megharcoltam, a pályát végigfutottam, a hitet megtartottam. Készen vár már rám az igazságosság koszorúja, amelyet azon a napon megad nekem az Úr, az igazságos bíró, sőt nemcsak nekem, hanem mindazoknak, akik sóvárogva várják az ő eljövetelét... De az Úr mellém állt, és erőt adott nekem, hogy az igehirdetés teljessé legyen általam, s tudomást szerezzen róla az összes nemzet. Így megszabadultam az oroszlán torkából. Az Úr megszabadít minden gonosz ármánytól, és meg fog menteni mennyei országa számára. Dicsőség neki mindörökkön örökké! Ámen!

(2Tím 4,6–8.17–18)

Péter és Pál apostolok ünnepén a szentírási szemelvényekből azt a gondolatot szeretném kiemelni, hogy Isten az emberi érdemektől függetlenül, saját tetszése alapján választ ki személyeket az apostolkodás feladatára, és adja meg az erőt a tanúságtevő munkához.

A földi élettől búcsúzó és az örök hazába készülő Pál apostol az első század közepén római fogságából írja Timóteus nevű munkatársának, hogy igehirdetésének sikerét egyedül Krisztusnak köszönheti. A történelemből tudjuk, hogy az apostol nem emberi érdemei alapján lett Krisztus követő-

jévé, hiszen megtérése előtt saját bevallása szerint is féktelenül üldözte Krisztus egyházát (vö. 1Kor 15,9). Isten kifürkészhetetlen titka, hogy a fanatikus zsidók közül miért éppen Pál szívét érintette meg kegyelmével, aki ezután kapcsolatba lépett Jézus tanítványaival, s kiemelkedett közülük azzal, hogy ő lett a pogányok, azaz a nem zsidó vallású népek legnagyobb apostola. Timóteushoz írt levelében arról tesz említést, hogy a fogsága előtti időkben, amikor már minden munkatársa elhagyta, a feltámadott Úr továbbra is vele maradt, és ő adott erőt neki, hogy a pogányok között befejezhesse a krisztusi örömhír terjesztésének művét.

Az evangéliumból kiviláglik, hogy Péter apostol sem 'a hús és a vér kinyilatkoztatásaként', azaz nem korlátozott emberként jutott el Jézus messiási mivoltának felismerésére, hanem a mennyei Atya ajándékaként. Az újszövetségi iratokból az is jól látszik, hogy Péternek nem voltak érdemei, ellenben bőséggel akadtak hibái, gyengeségei. Egy alkalommal Jézus sátánnak is nevezte őt, mert túlzottan emberi módon, és nem az Isten üdvözítő tervének megfelelően gondolkodott (vö. Mt 16,23). Ő az az apostol, aki lelkesen életét akarta adni Jézusért, de a főpap udvarán háromszor is megtagadta Mesterét. Péternek nem voltak érdemei, a mennyei Atya ajándékaként lett Jézus követőjévé, az evangélium hirdetőjévé, mi több, az egyház egységének látható alapjává és Krisztus erejében az egység munkálójává (vö. Lk 22,31–32).

A szentírási szemelvények és az isteni kiválasztásról szóló bibliai üzenet vigaszunkra és bátorításunkra szolgál. Bár nincs olyan kiemelkedő szerepünk, mint Péter vagy Pál apostoloknak, de Isten bennünket is kiválasztott, és a tanúságtevés nekünk is feladatunk. Megfontolandó tehát, hogy nem saját érdemeinkből, hanem Isten ajándékaként lettünk tanúságtevő keresztény emberekké, s ezt a tanúságtevést csak Isten erejében tudjuk végezni. Ezen az ünnepen köszönjük meg Istennek, hogy a sötét, távlatok nélküli világban az Ő ajándékaként a keresztény remény hirdetői lehetünk, egyben kérjük Őt, segítsen, hogy az Ő erejében és az ünnepelt apostolok nyomába lépve mi is egész lényünkkel tudjunk tanúságot tenni az élet értelméről és halált legyőző örök távlatairól.

Évközi 13. vasárnap

Mk 5,21–24.35b–43

Amikor Jézus ismét áthajózott a túlsó partra, nagy tömeg gyülekezett oda köré, ahol ő a tó partján volt. Ekkor odajött hozzá egy zsinagóga-elöljáró, akit Jairusnak hívtak. Amikor meglátta őt, a lábaihoz borult, és így esedezett hozzá: „A kislányom halálán van, jöjj, tedd rá kezedet, hogy meggyógyuljon és éljen!” El is ment vele. Nagy tömeg követte és szorongatta. [Ekkor] jöttek a zsinagóga-elöljárótól, és azt mondták: „A lányod már meghalt. Minek fárasztanád tovább a Mestert?” Jézus meghallotta, hogy mit mondtak, és így szólt a zsinagóga-elöljáróhoz: „Ne félj, csak higgy!” Nem engedte meg, hogy más vele menjen, csak Péter, Jakab és János, Jakab testvére. Odaérkeztek a zsinagóga-elöljáró házához, ahol látta a tolongást, s a hevesen sírókat és jajgatókat. Bement, és azt mondta nekik: „Miért zajongtok és sírtok? Nem halt meg a gyermek, csak alszik.” De azok kinevették. Ekkor elküldte onnan mindnyájukat, maga mellé vette a gyermek apját és anyját és a vele lévőket, és bement oda, ahol a gyermek feküdt. Megfogta a gyermek kezét, és azt mondta neki: „Talíta, kúmi!” – ami azt jelenti: „Kislány, mondom neked, kelj fel!” – A kislány azonnal fölkel és járkálni kezdett. Tizenkét esztendő volt ugyanis. Mindenki nagyon csodálkozott. Ő pedig szigorúan megparancsolta nekik, hogy ezt senki meg ne tudja; majd szólt nekik, hogy adjanak a lánynak enni.

Történeti és biológiai szempontból nincs okunk kétségbe vonni, hogy más ókori csodatévőkhöz hasonlóan Jézus is meggyógyított súlyos betegeket, illetve a klinikai halál állapotából visszasegített a földi létbe embereket. Az ő csodái mégis különböznek más gyógyítók rendkívüli tetteitől, mert míg az utóbbiak csak egy-egy ember földi életében hoztak átmeneti változást, Jézus csodatettei az ember halálon túli sorsáról is szólnak, és ebből a szempontból mindannyiunk számára van üzenetük.

Milyen üzenetet hordoz számunkra az evangéliumi részlet? A választ megkapjuk, ha elemezzük és értelmezzük a történetet. Az értelmezésnél körültekintően kell eljárunk, mert a leírás nem a riport, hanem a csoda-elbeszélés irodalmi műfajában készült. Azt, hogy Jézus követői milyen

élmény alapján fogalmazták meg a Jairus lányának reanimációjáról szóló drámát, pontosan nem tudjuk megmondani. Ennek oka az, hogy az irodalmi szerkesztés, a szimbólumokkal tarkított fogalmazás és a leírás többértelmű kifejezései eltakarják előlünk az elbeszélés alapjául szolgáló pusztá tényeket. Ám éppen ez a szerkesztés, jelképrendszer és szóhasználat teszi „láthatóvá” a dráma igazi mondanivalóját. Az a tény, hogy az elbeszélés Jézusa alvásnak nevezi a klinikai halál állapotát, arra utal: a történeti Jézusnak valóban az volt a véleménye, hogy a halál csak olyan, mint egy álom, amelyből van felébredés az örök életre. Az evangélista kétértelmű görög kifejezéssel állapítja meg, hogy a „kislány fölkelt”. A fölkelt szónak megfelelő görög kifejezés ugyanis azt is jelenti, hogy föltámadt. A drámának az a mozzanata, amelyben Jézus szigorúan meghagyja, hogy senkinek se mondják el a dolgot, arra utal, Jézus nem akarta, hogy félreértsék őt: nem szerette volna, ha az életre keltés tanúi beérik azzal a következtetéssel, hogy olyan csodadoktorral állnak szemben, aki meg tudja hosszabbítani a földi életüket. Ő azt szerette volna, ha az emberek felfigyelnek arra: általa az az Isten tevékenykedik a világban, aki nem az e világi létre, hanem az örök életre való feltámadást tudja biztosítani az embernek. – A leírás mondanivalója tehát nem merül ki abban, hogy valamikor régen egy kislány a klinikai halál állapotából visszatért a földi életbe. A csodaelbeszélés irodalmi műfajában megfogalmazott evangéliumi részlet fő mondanivalója ugyanis az: Jézusban elérkezett a földre Isten országa, amelynek hívő polgáraiként meggyógyulhatunk, azaz elnyerhetjük az üdvösséget, felkelhetünk a halál szenderegéséből, és feltámadhatunk az örök életre.

Az elbeszélés azzal a kérdéssel szólít meg bennünket, hogy most és halálunk óráján, amikor bizonyára nem fog megismétlődni a ’földi létbe való visszatérés eseménye’, tudunk-e hinni az evangéliumi részlet üzenetében, el tudjuk-e fogadni, hogy Jézus erejében elnyerhetjük az üdvösséget, és feltámadhatunk az igazi életre. Az a hit, amelyet Jézus Jairustól és tőlünk is kér, nem azonos azzal az erőfeszítéssel, amelyben megpróbáljuk elképzelni a föltámadás titkát és az örök élet boldogságát. Mivel „amit szem nem látott, fül nem hallott, ami az ember szívébe föl nem hatolt, azt készítette Isten azoknak, akik szeretik őt” (1Kor 2,9; vö. Iz 64,3) – fogalmaink és képzeletünk sosem lesznek képesek megragadni a föltámadás misztériu-

mát. Jézus azonban nem megértést, hanem hitet kér. Őbenne hinni annyit jelent, mint bízni benne, s követni útmutatását anélkül, hogy világos fogalmat tudnánk alkotni a feltámadásról és a túlvilágról. – Ezen a szentmisén arra kérjük Istent, erősítse meg hitünket, s adjon erőt Jézus szavainak követéséhez. Segítsen bennünket, hogy keresztény életvitelünkkel igazolni tudjuk Jézus iránti bizalmunkat, s halálunk után annak a Názáreti Mesternek erejében, aki visszahívta a földi életbe Jairus leányát, mindannyian eljuthassunk a minden álmunkat és elképzelésünket felülmúló örök életre!

Évközi 14. vasárnap**Mk 6,1–6**

[Miután Jézus kijött Jairus házából], elment a saját falujába. A tanítványai követték. Amikor szombat lett, elkezdett a zsinagógában tanítani. Sokan, akik hallgatták, csodálkoztak tanításán, és azt kérdezték: „Honnan vette ez mindezt? Milyen bölcsesség az, amely neki adatott? És milyen csodák történnek a keze által? Nem az ács ez, Mária fia, Jakab és József és Júdás és Simon testvére? Nem az ő nővérei vannak itt nálunk?” És megbotránkoztak benne. Jézus pedig azt mondta nekik: „Nem vetik meg a prófétát, csak a maga hazájában, a rokonai között és a házában.” Nem is tudott egy csodát sem tenni ott, csak néhány beteget gyógyított meg, rájuk téve kezét. És csodálkozott hitetlenségükön. Ezután bejárta a helységet a környéken és tanított.

Az evangélista szavai szerint Jézus Názáretben nem tudott csodát tenni. Mielőtt ezt a mondatot elhamarkodottan olyan kijelentésnek tekintenénk, amely megkérdőjelezi Jézus isteni erejét, vizsgáljuk meg a vallási értelemben vett csoda fogalmát.

A közfelfogás a rendkívüli és a tudományos szempontból magyarázhatatlan eseményeket tartja csodának. A Bibliától távol áll ez a szemlélet, mert egy rendkívüli történés a Biblia emberi szerzői szerint önmagában véve még nem csoda. Az ószövetségi Szentírás az Isten működésére utaló természeti eseményeket (vö. Kiv 7,3–5) vagy az Ő jelenvalóságára utaló szimbolikus prófétai cselekedetet is a héber mofet szóval csodának nevezi (vö. Ez 12,6.11). A bibliai csodában a hangsúly tehát nem a rendkívüliségen, a tudományos szempontból vett érthetetlenségen van, hanem a csoda jel szerepén. Az Újszövetségben hasonló a helyzet: kétségtelen, hogy a jézusi gyógyítások, reanimációk a korabeli tudományosság nézőpontjából rendkívüli események voltak, de hasonló tetteket más ókori természetgyógyászok is végbevettek. Jézus tettei nem rendkívüliségük miatt váltak csodákká, hanem azért, mert jelek voltak, amennyiben az volt a rendeltetésük, hogy Isten titokzatos jelenvalóságára irányítsák az emberek figyelmét

(vö. Lk 7,16). Mindezek alapján megállapíthatjuk: vallási szempontból csoda akkor jön létre, amikor az ember az események alakulásában felfedezi Isten önközlését, és megnyílik Teremtője felé. Leegyszerűsítve úgy is fogalmazhatunk: csoda az, amit a nyitott szívű ember csodának, Istenre utaló jelnek tart. Lényegét illetően teljesen mellékes, hogy Isten hétköznapi vagy rendkívüli eseményt használ-e föl az ember megszólítására. A hangsúly arra helyeződik, hogy az ember felfedezi-e Isten jelenvalóságát, és hittel, bizalommal válaszol-e az Ő közeledésére. Ha Jézus lakóhelyén nem tudott csodát tenni, ez azt jelenti: tetteit és tanítását az emberek közömbösen fogadták, így lelkükben nem születhetett meg az igazi csoda, az Isten és az ember szabad és bensőséges párbeszéde.

Mindebből az a tanulság, hogy ha életünkben nem tapasztalunk csodákat, nem Istenben, hanem a mi szívünkben és látásunkban van a hiba. Ha nem tudjuk Istenre mutató jelnek tekinteni azt, hogy vannak emberek, akik az élet nyomorúságai, irracionális eseményei ellenére hinni tudnak Isten gondviselő tevékenységében, bennünk van a hiba. Ha képtelenek vagyunk álmélni azon, hogy léteznek olyanok, akik a legreménytelenebb helyzetekben is tudnak remélni és másoknak reményt ajándékozni, látásunkkal van baj. Gondolkodjunk el ezen, és kérjük Istent, segítsen, hogy életünk szokványos vagy rendkívüli eseményeiben mindig fel tudjuk fedezni az Ő közeledésének jeleit, és közeledésére megfelelően válaszolva a mi szívünkben is megszülethessen a vallási értelemben vett csoda.

Évközi 15. vasárnap

Mk 6,7–13

[Egy alkalommal Jézus] magához hívta a tizenkettőt, és elkezdte őket kettesével elküldeni. Hatalmat adott nekik a tisztátalan lelkek felett. Meghagyta nekik, hogy az útra vándorboton kívül semmit ne vigyenek; se táskát, se kenyeret, se pénzt az övükben. Sarut köszenek, de ne öltözzenek két köntösbe. Azt mondta nekik: „Ha valahol betértek egy házba, maradjatok ott, amíg tovább nem mentek onnan. Ha pedig valahol nem fogadnak be és nem hallgatnak meg titeket, menjetek ki, rázzátok le lábatokról a port is, bizonysgul ellenük.” Azok elmentek, és hirdették, hogy tartsanak bűnbánatot. Sok ördögöt kiűztek, sok beteget megkentek olajjal, és azok meggyógyultak.

Az evangéliumi részlet szerint Jézus tanúságtevői feladattal bízta meg apostolait. Útmutatásai a tanúságtevés tartalmára és formájára is vonatkoznak.

Tartalmi szempontból a tanúságtevőknek bűnbánatot, azaz megtérést kell hirdetniük: arra kell felszólítaniuk az embereket, hogy fordítsanak hátat a föld értékeit istenítő bűnös világnak, és lépjenek be az Isten országába. Ez az ország, amelyet a mennyek országának is nevezünk, a Messiáshoz tartozó emberek titokzatos lelki közössége: olyan birodalom, amelyben az emberek Jézusnak köszönhetően megszabadulhatnak az örök halál kényszerétől; ha vétkeznek, hatékony bűnbánatot tudnak tartani, s a bűnös állapot betegségéből meggyógyulva reménykedve várhatják, hogy haláluk után a mennyországba jutnak. Amikor tehát Jézus a megtérés hirdetésével bízta meg tanítványait, hatalmat ad nekik a tisztátalan lelkek fölött és a betegségek gyógyítására (az isteni megbocsátás közvetítésére), valójában azt mondja nekik, tanúságtevő életükkel mutassák meg a mennyek országának jelenvalóságába vetett hitüket, és hívják fel az emberek figyelmét: ők is hagyjanak fel bűnös életvitelükkel, hogy haláluk után bejuthassanak a mennyországba.

A tanúságtevés formáját tekintve az igehirdető szerény életvitelének a gondviselésbe vetett hitet kell tükröznie. A tanítvány nem vihet az útra

kenyeret, tarisznyát, pénzt vagy két ruhát. Nyilvánvaló, hogy mindezt nem szó szerint kell érteni, hanem a kétezer évvel ezelőtti közel-keleti kultúra körülményeit szem előtt tartó útmutatás szellemét kell elsajátítanunk. – A tanítvány elsődleges feladata az Isten országának hirdetése, és ez a feladat olyan fontos, hogy háttérbe szorítja a földi létfeltételek megteremtésére irányuló munkát. Jóllehet nem kell teljes lemondásban élnie – hiszen elfogadhatja a felkínált javakat és eszközöket –, magatartásából egyszerűségnek és a gondviselésbe vetett bizalomnak kell áradnia. Számolnia kell azzal, hogy tanúságtevése ellenállásba ütközik. Ilyen esetekben nem kell erőszakoskodnia, de határozottan ki kell fejeznie, hogy nem ért egyet az üdvösség örömhírét elutasító emberekkel. „Ha... valahol nem fogadnak be... titeket, menjetek ki, rázzátok le lábatokról a port is” – mondja Jézus tanítványainak. E mondás háttérében egy régi szokás áll: valahányszor a zsidók pogány földről saját hazájuk területére léptek, lerázták a port a lábukról; ezzel jelezték, hogy nem vállalnak eszmei közösséget a pogányokkal, illetve mindent elutasítanak, ami nem egyeztethető össze vallásukkal.

Mivel mi is Jézus követői vagyunk, az apostoloknak adott megbízás nekünk is szól. Imádkozzunk! Kérjük Isten segítségét, hogy a jézusi útmutatás szellemében és a gondviselésbe vetett hit alapján tudjuk hirdetni a megtérés szükségességét és a mennyország ígértét hordozó isteni ország jelenvalóságát minden embertársunk számára.

Évközi 16. vasárnap

Mk 6,30–34

Evangélium: Az apostolok... összegyűltek Jézus körül, és mindnyájan beszámoltak, hogy mi mindent tettek és mit tanítottak. Ő ekkor azt mondta nekik: „Gyertek félre egy magányos helyre, és pihenjete meg egy kicsit.” Olyan sokan jöttek-mentek ugyanis, hogy még enni sem volt idejük. Bárába szálltak tehát, és félrevonultak egy elhagyatott helyre, egyedül. Sokan látták azonban őket, s észrevették, amikor elmentek. Minden városból futottak oda gyalog, és megelőzték őket. Amikor kiszállt, Jézus meglátta a hatalmas tömeget, és megesett rajtuk a szíve, mert olyanok voltak, mint a pásztor nélküli juhok, és sok mindenre kezdte őket tanítani.

Szentlecke: Most azonban Jézus Krisztusban ti, akik egykor távol voltatok, közel jutottatok Krisztus vére által. Mert ő a mi békeségünk, aki a két népet eggyé tette, és a közöttük lévő válaszfalat, az ellenségeskedést lebontotta saját testében. A tételes parancsokból álló törvényt megszüntette, hogy mint békeszerző, a kettőt egy új emberré teremtsen önmagában, és mindkettőt egy testben engesztelje ki Istennel a keresztfá által, megölve az ellenségeskedést saját magában. Eljött, hogy békét hirdessen nektek, akik távollévők voltatok, s békét a közel lévőknek; mert általa van mindkettőnknek szabad utunk egy Lélekben az Atyához. (Ef 2,13–18)

Az evangéliumi részletben Jézus a pusztaságba, egy magányos helyre hívja tanítványait, hogy pihenjenek egy kicsit. Felhívásával arra utal, hogy az evangélium hirdetőjének időnként vissza kell vonulnia a lélek csendjébe, el kell gondolkodnia azon, hogy mi az örömhír lényege, amelyet hirdetnie kell embertársai számára. Tekintsük ezt a szentmisét egy ilyen lelki visszavonulás alkalmának, és Pál apostol tolmácsolásában (vö. Ef 2,13–18) gondolkodjunk el a Jézus által hozott örömhír legfontosabb és minden embernek szóló mondanivalóján!

Az apostol egyrészt azt állítja, hogy kereszthalála által Jézus a zsidókat és a pogányokat is kiengesztelte Istennel. Erre a kiengesztelésre (megváltásra) azért volt szükség, mert az ember a bűn fogságába esett: már tör-

ténelmének elején megharagudott Istenre, nem követte a lelkiismeretében megnyilatkozó isteni útmutatást; bűnt követett el. Az első bűn és a nyomában felhalmozódó sok vétek mérhetetlen szakadékot vágott az ember és az Isten világa közé. Az ember önerejéből sosem tudta volna áthidalni ezt a szakadékot. Isten azonban lázadó teremtménye segítségére sietett. Eljött Jézus. Magára vette az emberiség bűnét, hogy e tengernyi bűnt és annak végzetes következményét, az örök halál büntetését magára vállalja, és földőlt az életével együtt a halálba, a semmibe taszítsa. Majd föltámadt a halálból, hogy mindazoknak, akik az ő föltámadott életébe kapcsolódnak, megnyissa a mennyország kapuját. Ezért mondja Pál apostol a zsidóságból és a pogányságból megtért keresztényeknek: mindkettőnknek Jézus által van egy Lélekben szabad utunk az Atyához (vö. Ef 2,18).

Az apostol másik állítása az, hogy kereszthalálával Jézus nemcsak Istennel békítette meg a zsidókat és a pogányokat, hanem a két nép közti ellenségeskedés forrását is megszüntette. Az ellenségeskedés forrása az volt, hogy a zsidók kiváltságos helyzetben érezték magukat: úgy gondolták, hogy Mózes törvényeinek megtartása alapján biztosan eljutnak az üdvösségre, s kiváltságtudatukban lenézték a pogányokat. A pogányokban pedig természetesen ellenérzést váltott ki ez a fennhéjázó gondolkodás és magatartás. Az apostol szerint Jézus az Izrael és a pogányok közti ellenségeskedés forrását úgy szüntette meg, hogy felszámolta az ószövetségi törvény átkát (vö. Gal 3,13). Ez az átok azt jelentette, hogy jöllehet a törvény megmutatta az Isten felé vezető utat, önmagában véve még nem adta meg az isteni útmutatások teljesítéséhez szükséges erőt. Azokban pedig, akik valamiképpen mégis igazodni tudtak a törvényhez, könnyen azt az átkos benyomást keltette, hogy amit tettek, pusztán önerejükben cselekedtek. Jézus ezt a hamis tudatot szüntette meg, amikor kereszthalálával nyilvánvalóvá tette: az ember csak az ő megváltó halálának erejében képes követni a tízparancsolatot, lelkiismeretének pozitív indításait, és eljutni az üdvösségre. A zsidók közül kikerülő keresztények tehát nincsenek kiváltságosabb helyzetben, mint a pogányok közül megtértek, hiszen a bűnbocsánatot és a kiengesztelődést mindenki Jézus ajándékaként kapja meg Istentől.

Mindezek alapján a keresztény örömhír lényegét abban fogalmazhatjuk meg, hogy minden ember Jézus engesztelő áldozatának köszönheti

üdvösségét. Ebből az is következik: ha a nem keresztény ember követni tudja vallásának vagy lelkiismeretének pozitív indításait, s el tud jutni az üdvösségre, ezt Jézus keresztáldozatának köszönheti. S ha a zsidó képes követni a tízparancsolat útmutatásait, ő is csak Jézus ajándéka alapján tudja ezt megtenni. Ne azon keseregjünk, hogy az egyház nem tudja katolikussá tenni a más vallások követőit vagy a jóakaratú embereket, hanem inkább azáltal próbáljuk Jézus elfogadására hangolni őket, hogy hirdetjük nekik: ha őszintén követik lelkiismeretük szavát és eljutnak az üdvösségre, ezt ők is annak a Jézusnak köszönhetik, akit hiteles ismeret híján ugyan még nem tudnak elfogadni, de aki értük is meghalt, s aki őket is üdvösségre akarja vezetni.

Évközi 17. vasárnap

Jn 6,1–15

[Egy alkalommal] Jézus Galilea, azaz Tibériás tengerén túlra ment. Nagy sokaság követte őt, mert látták a csodajeleket, amelyeket a betegeken művelt. Jézus fölment a hegyre, és leült ott tanítványai-val. Közel volt a húsvét, a zsidók ünnepe. Amikor Jézus fölemelte szemét és látta, hogy nagy sokaság közeledik hozzá, megkérdezte Fülöptől: „Honnan veszünk kenyeret, hogy ehessenek?” Ezt pedig azért mondta, hogy próbára tegye őt, mert ő maga tudta, mit akar tenni. Fülöp azt felelte neki: „Kétszáz dénár árú kenyér sem elég nekik, hogy mindegyiknek csak valami kevés jusson.” A tanítványok egyike, András, Simon Péter testvére így szólt: „Van itt egy fiú, akinek van öt árpakenyere és két hala. De mi ez ennyinek?” Jézus erre azt mondta: „Telepítsétek le az embereket!” Sok fű volt azon a helyen. Letelepédtek tehát; a férfiak szám szerint mintegy ötezen voltak. Jézus pedig fogta a kenyereket, hálát adott, és szétosztotta a letelepülteknek. Ugyanígy a halakból is adott, amennyit akartak. Miután jóllaktak, azt mondta tanítványainak: „Szedjétek föl a megmaradt darabokat, hogy semmi el ne vesszen!” Összeszedték tehát, és az öt árpakenyér darabjaiból, ami megmaradt az étkezők után, tizenkét kosarat töltöttek meg. Az emberek pedig, látva a csodajelet, amelyet művelt, azt mondták: „Bizonyára ez az a próféta, aki eljön a világra!” Amikor Jézus észrevette, hogy arra készülnek, hogy megragadják és királlyá tegyék, ismét visszavonult a hegyre, egészen egyedül.

A történeti Jézus valamennyi csodáját, így a kenyérszaporítást is jelnek szánta. Izajás próféta a Kr. e. 8. században az eljövendő messiási kor boldogságát egy nagy lakoma képével szimbolizálta: a prófécia szerint Isten a Sion hegyén, azaz Jeruzsálem délkeleti dombján nagy lakomát rendez majd minden nép számára: „Készít majd a Seregek Ura minden népnek ezen a hegyen zsíros lakomát, lakomát színborokból, zsíros, velős falatokból, letisztult színborokból” (Iz 25,6). A kenyeret megszorító Jézus szimbólumértékű cselekedetével azt jelzi: elérkezett a próféta által ígért messiási kor, amelyben az emberek számára megnyílik a bűnbocsánat elnyerésének lehetősége, és lehetővé válik a halál utáni örök boldogság elérése.

A kenyérszaporítás technikáját, történeti alapját az elbeszélésből pontosan nem tudjuk kihámozni, mert a leírás szimbólumai eltakarják előlünk a történeti részleteket. Feltételezhetjük azonban, hogy erkölcsi csoda történt: az összesereglett emberek Jézus személyiségének varázsára a szükség-helyzetben megnyitották szívüket, megosztották egymással javaikat, s így mindenkinek jutott bőséges étel. Az eseményt megörökítő evangélista azonban nem a csodatevés módjára irányítja figyelmünket, s nem a fizikai kenyér megszaporítására helyezi a hangsúlyt, hanem az esemény jel szerepére. Azt a gondolatot hangsúlyozza, hogy az igazi csoda nem a kenyér fizikai megszaporítása, hanem Jézus személye, aki önmagát „kenyérként” ajándékozva biztosítja az embernek, hogy részesülhessen Isten halhatatlan életéből.

Ezt a gondolatot a leírás szimbólumai fejezik ki. Ilyen szimbólum a kenyér adása, amely az ószövetségi hagyományban az életadás jelképe: Mózes még a pusztában is ellátta a népet égből szállott kenyérrel (vö. Kiv 16,1–36). Elizeus próféta húsz árpakenyérrel lakatott jól száz tanítványt, és még maradt is a kenyerekből (vö. 2Kir 4,42–44). Jézus csupán öt kenyérrel és két hallal ötezer férfit táplál. Ez az adat és a bőséget szimbolizáló tizenkét kosár maradék együttesen azt jelzi, hogy az élet adásában, biztosításában ő felette áll az ószövetségi csodatevőknek. – A „sok fű volt azon a helyen” megjegyzés is jelképértékű adat: Ezekiel próféta jövődölésére emlékeztet, amely szerint Isten úgy gondoskodik a népről, mint a nyáját jó legelőre vezető és telepítő pásztor. Ugyancsak ő a Messiást pásztornak nevezi: „Egyetlen pásztort állítok majd fölénk, szolgámat, Dávidot, hogy legeltesse őket; ő legelteti majd őket, és ő lesz a pásztoruk” (Ez 34,23). A sok fű tehát arra utal, hogy Jézusban érkezett a messiási Pásztor. – A „miután jóllaktak” mondat (Máténál: „mindnyájan ettek és jóllaktak”, vö. Mt 14,20), valamint az a tény, hogy a résztvevők közül sokan felismerik Jézusban a nagy prófétát, akinek eljöveteléről az ószövetségi próféták jövődöltek, arra utal, hogy Jézusban érkezett a messiási kor: a jóllakottság, a bőség ugyanis a messiási idők jelképe.

Az elbeszélés szerint voltak olyanok, akik nem értették meg jól a kenyérszaporítás eseményének elsődleges üzenetét. Ők voltak azok, akik királlyá akarták tenni Jézust, mert tettében csak a „gazdasági teljesítményt”

értékelték. E félreértés kapcsán vetődik fel a kérdés: vajon mi értjük-e a kenyérszaporítás csodájának üzenetét, s helyesen értelmezzük-e Jézus személyét? Ha ugyanis csak a földi érdekeinket kiszolgáló mágust látjuk benne, félreismerjük őt, és még nagyon távol vagyunk tőle. – Ezen a szentmisén azért imádkozzunk, hogy jól tudjuk értelmezni Jézus csodáit, s megfelelő képet alkotva a csodatévőről ne a földi kenyérünket megszorító politikai messiást, hanem az örök élet ígéletét és biztosítékát lássuk személyében.

Évközi 18. vasárnap

Jn 6,24–35

[Abban az időben, amikor az emberek nem találták Jézust, sem tanítványait a kenyérszaporítás helyszínén], beszálltak a bárkába, és Jézust keresve Kafarnaumba mentek. Amikor megtalálták őt a tengeren túl, azt mondták neki: „Rabbi, mikor jöttél ide?” Jézus azt felelte: „Bizony, bizony mondom nektek: Kerestek engem, de nem azért, mert csodajeleket láttatok, hanem mert ettetek a kenyerekből és jóllaktatok. Ne azért az eledelért fáradozzatok, amely veszendő, hanem azért az eledelért, amely megmarad az örök életre, amelyet majd az Emberfia ad nektek. Őt ugyanis az Atyaisten jelölte meg.” Erre azt kérdezték tőle: „Mit tegyünk, hogy Isten tetteit cselekedjük?” Jézus azt felelte: „Isten tette az, hogy higgyetek abban, akit ő küldött.” Erre megkérdezték tőle: „Milyen jelet viszel végbe, hogy lássuk és higgyünk neked? Mit cselekszel? Atyáink mannatát ettek a pusztában, amint írva van: »A mennyből adott nekik kenyeret enni«”. Jézus ezt válaszolta: „Bizony, bizony mondom nektek: Nem Mózes adott nektek mennyből való kenyeret, hanem az én Atyám adja nektek az igazi mennyből való kenyeret. Mert az Isten kenyeke az, amely a mennyből szállott le, és életet ad a világnak.” Ekkor azt mondták neki: „Uram, mindenkor add nekünk ezt a kenyeret!” Jézus azt felelte nekik: „Én vagyok az élet kenyeke. Aki hozzám jön, nem fog éhezni, és aki bennem hisz, sohasem szomjazik meg.”

A közfelfogáshoz igazodva akkor beszélünk csodáról, ha valamilyen rendkívüli esemény keretében megoldódik egy-egy súlyos problémánk: csodának tartjuk, ha meggyógyulunk az emberileg gyógyíthatatlannak látszó betegségből, egy lottónyeremény segítségével úrrá tudunk lenni pénzügyi nehézségeinken, vagy valamilyen szempontból váratlanul biztonságosabbá válik földi életünk. Ilyenkor azt feltételezzük, hogy e „megoldások” mögött ott rejtőzik egy titokzatos varázsló, akinek az a feladata, hogy jótetteink ellenében rendkívüli segítséget nyújtson e világi létünk biztosításához. Az evangéliumi részletben Jézus két kijelentésével arra hívja fel hallgatói figyelmét, hogy ez a felfogás helytelen. Az ő tanítása szerint akkor történik csoda, ha az ember életének szokványos vagy rendkívüli eseményei mögött

nem a földi érdekeit kiszolgáló varázslót feltételezi, hanem felfedezi az igazi Istent, aki nem ellenszolgáltatásként, hanem teljesen ingyenes ajándékként kínálja fel az embernek a minden képzeletet felülmúló örök életet.

A „kerestetek engem, de nem azért, mert csodajeleket láttatok, hanem mert ettetek a kenyerekből és jóllaktatok” mondattal Jézus arra utal, hogy a kenyérszaporítás csodájának tanúi nem ismerték fel az esemény lényegét és jel szerepét. A zsidók a megszáporított kenyérben csupán földi életük táplálékát, e világi létük biztosítékát látták. Úgy gondolták, érdemeik alapján kapták, és megfelelő tettekkel a jövőben is kiérdemelhették ezt az istenadta földi táplálékot. Ezért kérdezik, hogy mit kell tenniük a csoda megismétlődésének érdekében. Jézus személyében nem ismerték föl az örök élet ajándékát hozó Isten küldöttjét, mert őket csak a gazdasági csodatevő érdekelte, aki adott esetben kielégítheti földi vágyaikat, kényelmessé teheti e világi életüket. Szenzációs esemény történt életükben, de nem váltak részeseivé a vallási értelemben vett csodának.

„Ne azért az eledelért fáradozzatok, amely veszendő, hanem azért az eledelért, amely megmarad az örök életre”. Ezzel a felszólítással Jézus arra hívja fel hallgatói figyelmét, hogy csak akkor válnak igazi csodák részeseivé, ha életük eseményei mögött nem a földi érdekeiket kiszolgáló varázslót keresik, hanem felfedezik az örök élet ajándékát kínáló Isten közeledését. A kenyérszaporítás Istentől eredő csodás eseményében nem a földi táplálék megsokszorozásán van a hangsúly, hanem azon, hogy Ő túláradó módon biztosítja az örök életre vezető segítséget: a földi kenyér csak jelképe az örök élet kenyerének, a halált legyőző és örök életet adó isteni kegyelemnek. Ezt az ajándékot semmivel sem lehet kiérdemelni. Az ember csak egyet tehet: hittal elfogadja Jézus személyét. Mert az ajándék, az igazi csoda nem más, mint Jézus. Ő az örök élet kenyeré. Aki eszik a Jézuskenyérből, vagyis mindaz, aki elfogadja őt és követi tanítását, azon nem fog végérvényesen diadalmaskodni a halál, mert már gyökeret vert az örök életben, és magában hordja a feltámadás ígétét.

A jézusi tanításban rejlő figyelmeztetés nekünk is szól, mert gyakorta mi is úgy gondolkodunk, mint a zsidók: Jézus személyében nem az örök életet ajándékozó Istent látjuk, hanem a földi érdekeinket kiszolgáló varázslót. Ilyenkor azonban félreismerjük őt, és nagyon távol vagyunk tőle. Ezen

a szentmisén azért imádkozzunk, hogy megfelelő képet tudjunk alkotni Jézusról, és így ne a politikai messiást keressük benne, hanem az örök élet ígéretét és feltámadásunk zálogát. Segítsen bennünket Isten, hogy életünk szokványos vagy rendkívüli eseményeiben, függetlenül attól, hogy az esemény összhangban van-e szűk látókörű emberi érdekeinkkel, mindig fel tudjuk fedezni annak az Istennek közelségét, aki elsősorban nem a földi életünket akarja meghosszabbítani és biztonságossá tenni, hanem olyan élettel akar megajándékozni, amely felülmúlja minden álmunkat.

Urunk színeváltozása

Mk 9,2–10

[Abban az időben] Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, őket külön fölvitte egy magas hegyre, és színében elváltozott előttük. A ruhái fényesek lettek és ragyogó fehérek, mint a hó, ahogy semmiféle ruhafestő a földön nem tudná megfehéríteni. Egyszerre megjelent nekik Illés Mózesrel; Jézussal beszélgettek. Ekkor megszólalt Péter, és azt mondta Jézusnak: „Mester, jó nekünk itt lennünk! Hadd csináljunk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet.” Nem is tudta, mit mond, mert teljesen meg voltak rettenve. Erre felhő szállt alá, beborította őket, és a felhőből szózat hallatszott: „Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok”. Mire körülnéztek, már senki mást nem láttak a közelükben, csak Jézust egymagát. Amikor jöttek lefelé a hegyről, meghagyta nekik, hogy amiket láttak, senkinek el ne beszéljék mindaddig, amíg az Emberfia fel nem támad a halálból. Ők a dolgot magukban is tartották, de egymás között arról tanakodtak, hogy mit jelent az: »feltámad a halálból«.

Urunk színeváltozásának ünnepe van. A teofánia irodalmi műfajában írt evangéliumi dráma történeti alapja valószínűleg Jézus egyik elragadtatási élménye, amelyben ő egyszerre mutatta fel a dicsőséges és a szenvedő Messiás vonásait. A tanítványok azért emlékeztek meg erről az elragadtatási élményről, mert jól kifejezte a Jézussal kapcsolatos ellentmondásos tapasztalatukat, amely hol dicsőséges mennyei lénynek tüntette fel őt, hol pedig másokért szenvedő törékeny embernek.

A történeti Jézus tanítványai megtapasztalták, hogy Mesterük részeseül Isten dicsőségéből. Ezt a tapasztalatot fejezik ki a teofánia szimbólumai. A zsidóság hite szerint a végső időkben el fog jönni a Mózes által megígért próféta (vö. MTörv 18,15), a Messiás, akinek érkezését egy Illés prófétaéhoz hasonló lelkületű személy fellépése fogja megelőzni. Ha a színeváltozás jelenetében Mózes és Illés áll Jézus mellett, ez jelképes formában azt fejezi ki, hogy Jézus az a Mózes által ígért próféta, a dicsőséges Messiás, akivel kezdetét veszi az isteni ígéretek beteljesülése. A teofánia

többi jelképe (a színeváltozás, a fehér ruha, a felhő és az égi szózat) is arra utal, hogy ez a Jézus nagyon szoros kapcsolatban van a mennyei Atyával, azaz részesül az Ő dicsőségéből.

A tanítványoknak azonban másfajta tapasztalatuk is volt Jézusról, akit időnként sebezhető, törekeny és szenvedő embernek láttak. Néha úgy tűnt számukra, hogy ez a Jézus nem annyira a dicsőséges Messiásra, hanem inkább az Ószövetségben megjövendölt szenvedő Szolgára hasonlít. A színeváltozás drámájában ezt a tapasztalatot különböző jelképek fejezik ki. A mennyei Atya szeretett Fiának nevezi Jézust. Ez a kifejezés annak a szenvedő Szolgának alakját idézi fel, aki Izajás próféta szerint szenvedése és halála által váltja meg népét, teszi igazzá a sokaságot (vö. Iz 42,1; 53). A tanítványok ijedtségének említése is arra utal, hogy Jézus követői nem tudnak mit kezdeni a dicsőséges Messiással, aki ugyanakkor szenvedő ember is: félnek, mert nem képesek felfogni, hogyan férhet meg egymással a fény és az árnyék, az isteni dicsőség és a szenvedés.

A színeváltozás Jézusának alakjában a dicsőséges és a szenvedő Messiás vonásai keverednek egymással. Ez arra emlékeztet bennünket, hogy Jézus csak a szenvedések vállalásával nyilváníthatta ki mennyei dicsőségét, s mi is csak a szenvedés útján járva juthatunk a megdicsőülés állapotába. Ezt a gondolatot kellene tudatosítanunk ezen az ünnepen. Kérjük tehát a mennyei Atyát, segítsen bennünket a szenvedés és a megdicsőülés titokzatos összefüggésének belátásában és elfogadásában, hogy egykor részesei lehessünk majd annak a dicsőségnek is, amelyet az isteni Jézus a szenvedés és a halál vállalásával tett elérhetővé minden embertestvére számára.

Évközi 19. vasárnap

Jn 6,41–51

[Abban az időben]: a zsidók... zúgolódni kezdtek [Jézus] ellen, mivel azt mondta: „Én vagyok a kenyér, aki a mennyből szálltam alá”, és azt mondták: „Nem Jézus ez, József fia, akinek ismerjük apját és anyját? Hogyan mondja most: »A mennyből szálltam alá«?” Jézus azt válaszolta nekik: „Ne zúgolódjatok egymás közt! Senki sem jöhet hozzám, hacsak az Atya, aki engem küldött, nem vonzza; és én feltámasztom őt az utolsó napon. Meg van írva a prófétáknál: »Mindnyájan Isten tanítványai lesznek«. Mindaz, aki az Atyát hallgatta és elfogadta tanítását, hozzám jön. Nem mintha az Atyát látta volna valaki: csak az látta az Atyát, aki Istentől való. Bizony, bizony mondom nektek: Aki hisz, annak örök élete van. Én vagyok az élet kenyere. Atyáitok mannát ettek a pusztában és meghaltak. Ez a mennyből alászállott kenyér, hogy aki ebből eszik, ne haljon meg. Én vagyok az élő kenyér, amely a mennyből szállt alá. Ha valaki ebből a kenyérből eszik, örökké él. A kenyér pedig, amelyet majd én adok, az én testem a világ életéért.”

Az evangéliumi részletben Jézus saját testét égből alászállott élő kenyérnek nevezi, s azt állítja: aki eszik ebből a kenyérből, örökké élni fog. – E rejtélyes kijelentés két kérdést vet fel, amelyeken el kell gondolkodnunk. Az egyik: milyen értelemben nevezte magát Jézus kenyérnek? A másik: mit jelent az ő testének evése?

Milyen értelemben nevezte Jézus önmagát kenyérnek? A Biblia kétféle értelemben beszél kenyérről, a létfenntartás fontos táplálékáról. Egyrészt kenyérnek nevezi a földi létünk fenntartását szolgáló ételt, a manna által szimbolizált romlandó eledelt. Másrészt átvitt értelemben kenyérnek nevezi a halhatatlanságunkat és az örök életünket biztosító mennyei táplálékot, az égi kenyeret is. Ebben az átvitt értelemben nevezi a Biblia kenyérnek az Úr szavát (vö. MTörv 8,3) vagy az Isten üdvözítő akaratával való azonosulást (vö. Jn 4,32–34). Amikor a történeti Jézus saját testét kenyérnek nevezi, ilyen átvitt értelemben használja a kenyér kifejezést. Metaforájával arra a felfoghatatlan titokra utal, hogy mennyből alászállott kenyér-

ként (azaz istenemberként) úgy áldozza fel földi életét az emberek örök életéért, mint ahogyan a fizikai kenyér is meghal, megemésztődik az ember e világi, biológiai életének biztosítása érdekében.

Mit jelent a mennyei kenyeret, Jézus testét enni? A Bibliában a test kifejezés az ember egész valóságát jelenti. Nyilvánvaló azonban, hogy Jézus testének, valóságának „evése” is átvitt értelemben veendő, azaz nem ember-evést jelent. A kifejezés értelmezésének kulcsát egyébként maga Jézus adja meg, amikor azt mondja, hogy a benne való hit (47. v.) ugyanúgy örök életet eredményez, mint az ő testének evése (51. v.). A hinni és az enni egyenértékű kifejezések. A „mennyei kenyér”, az áldozatul adott „test evése” annyit jelent, mint Jézus szellemiségéből táplálkozni, az evangéliumi tanítást követve bekapcsolódni Jézus másokért meghaló és feltámadó életébe. Ez az életvitel nem csupán az Oltáriszentség reálszimbólumában részesülő keresztények számára lehetséges, hanem olyan lehetőség, amely mindenki számára adott: mindazok ugyanis, akik önhibájukon kívül távol állnak Krisztustól, de lelkiismeretük szavát követve megbocsátanak ellenségeiknek, még ha nem is tudnak erről, Jézus szellemiségéből táplálkoznak, az „ő testét eszik”, és így megkezdődött bennük az örök élet.

Ezen a szentmisén köszönjük meg Jézusnak, hogy mennyei kenyérként alászállva az égből felemésztette, feláldozta magát örök életünk biztosítása érdekében, és az örök létezés távlatainak megnyitásával értelmet, célt adott földi életünknek. Egyben kérjük a mennyei Atyát, segítsen, hogy a mennyei kenyérből való táplálkozás, a Jézusba vetett hit által már itt a földön megkezdődjön bennünk az örök élet, amely teljes szépségében, minden álmunkat felülmúló ragyogásában majd halálunk után fog számunkra megnyilvánulni.

Szűz Mária mennybevétele (Nagyboldogasszony) Lk 1,39–56

Mária pedig útra kelt azokban a napokban, és sietve elment a hegyek közé, Júda városába. Bement Zakariás házába, és köszöntötte Erzsébetet. És történt, hogy amint Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, felujjongott méhében a magzat, és Erzsébet eltelt Szentlélekkel. Hangosan felkiáltott: „Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse! De hogyan történhet velem az, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám? Mert íme, amint fülemben felhangzott köszöntésed szava, felujjongott a magzat méhemben. És boldog, aki hitt, mert be fog teljesedni, amit az Úr mondott neki.” Mária erre így szólt: „Magasztalja lelkem az Urat, és szívem ujjong megváltó Istenemben, mert tekintetre méltatta szolgálója alázatosságát. Íme, mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék, mert nagy dolgot cselekedett velem a Hatalmas, és Szent az ő Neve. Irgalma nemzedékről nemzedékre azokra száll, akik őt félik. Hatalmas dolgokat művelt karja erejével, szétszórta a gondolataiban kevélykedőket. Hatalmasokat levett a trónról, és kicsinyeket felemelt. Éhezőket betöltött jókkal, és üresen bocsátott el gazdagokat. Felkarolta szolgáját, Izraelt, megemlékezve irgalmasságáról, amint megmondta atyáinknak, Ábrahámnak és utódainak mindörökké”. És Mária nála maradt mintegy három hónapig, azután visszatért házába.

Mária mennybevételének napján azt a hittitkot ünnepeljük, hogy a Boldogasságos Szűz Mária földi életpályájának befejezése után testével és lelkével együtt felvétetett a mennyei dicsőségbe. A keleti egyházban, ahol Mária halálát a mennyországba való 'átmenetelnek' vagy 'elszenderedésnek' nevezték, már az 5. századtól kezdve megemlékeztek Jézus anyja halála napjáról. A nyugati egyházban a 8. századtól Mária mennybevitele néven vált ismertté az ünnep. Magyarországon Nagyboldogasszony néven ismerjük Mária mennybevételének napját. A hazánkban tevékenykedő 11. századi hittérítők ugyanis a magyar ősvallás anyaistennőjének (Bódog asszony, Úrnő) nevét átvéve Boldogasszonynak nevezték Máriát, s Nagyboldogasszonynak megdicsőülésének ünnepét.

Bár Mária mennybeviteléről a Biblia nem tesz kifejezett említést, a megdicsőülésének bizonyosságát hirdető keresztény tanítás mégis bibliai alapokon nyugszik. Pál apostol az 1. század első felében azt írja a római híveknek, hogy ha eggyé lettünk Krisztussal halálának hasonlóságában, még inkább eggyé leszünk vele feltámadásának hasonlóságában is (vö. Róm 6,5). Krisztus a bűn uralmának, az örök halál hatalmának megszüntetése végett halt meg. Halálának hasonlóságában eggyé lenni vele annyit jelent, mint elfogadni az ő lényét, a tőle kapott erőforrásból táplálkozva részt venni a bűn elleni küzdelemben, és naponta meghalni a világ értékeit istenítő kísértések számára. Minthogy az emberek közül senki sem vált oly szorosan eggyé Krisztussal halálának hasonlóságában, mint Mária, a Biblia értelmezésében elmélyülő keresztények már a korai századoktól kezdődően hinni kezdték: az Istenanyát mindenképpen megillette az a megtiszteltetés, hogy szent Fia testéhez hasonlóan az ő teste se porladjon el, hanem az enyészet útját kikerülve közvetlenül jusson a mennyi dicsőségbe.

Az evangéliumi részlet is arról szól, hogy Mária kivételes módon vált eggyé fiával az ő halálának hasonlóságában. A leírás nem betű szerint értelmezendő, mert irodalmi műfaját tekintve nem riport valamiféle rokoni látogatásról, hanem gyermekségtörténet. Szerzője a Jézus születése előtti időre visszavetített és képzeleti elemekkel kiszínezett kicsiny dráma keretében beszél Jézus és Mária bensőséges kapcsolatáról. Azt a keresztény meggyőződést fogalmazza meg, hogy a Mária szíve alatt hordott magzat már fogantatásakor, illetve anyja méhében is azonos volt azzal a Jézussal, aki meghalt az emberek üdvösségeért, és feltámadásában Úrnak, Isten hatalmas fiának bizonyult. Anyja pedig azért kaphatta minden nemzedéktől a boldog jelzőt, mert gyermeke fogantatásától kezdve eggyé lett az Úrnak bizonyuló fiával, az örök boldogság szerzőjével, s bensőséges kapcsolatban is maradt vele földi életében egészen haláláig.

Nagyboldogasszony ünnepe örvendezésre szólít mindannyiunkat: azt hirdeti ugyanis, hogy ami az értünk meghaló Krisztussal eggyé váló Máriával történt, az fog történni velünk is. Ha Mária hitét utánozva hűségesen követjük Jézust, mi is felvétetünk a mennybe, azaz Jézus dicsőséges és föltámadt életének is részesei leszünk.

Évközi 20. vasárnap

Jn 6,51–58

[Abban az időben így beszélt Jézus a zsidók sokaságához]: „Én vagyok az élő kenyér, amely a mennyből szállt alá. Ha valaki ebből a kenyérből eszik, örökké él. A kenyér pedig, amelyet majd én adok, az én testem a világ életéért.” Vitatkozni kezdtek erre a zsidók egymás közt, és ezt kérdezték: „Hogyan adhatja ez testét eledelül nekünk?” Jézus azt felelte nekik: „Bizony, bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az Emberfia testét, és nem isszátok az ő véré, nem lesz élet tibennetek. Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete van, és én feltámasztom őt az utolsó napon. Mert az én testem valóságos étel, és az én vérem valóságos ital. Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, az bennem marad, és én őbenne. Amint engem küldött az élő Atya, és én az Atya által élek, úgy aki engem eszik, az is általam él. Ez az a kenyér, amely a mennyből szállt alá. Nem olyan, mint amit az atyák ettek és meghaltak; aki ezt a kenyeret eszi, örökké élni fog.”

„Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete van, és én feltámasztom őt az utolsó napon” – mondja Jézus az evangéliumban. A vallástörténetben járatos emberek számára ez a mondat első hallásra a pogány misztériumvallások áldozati lakomáinak gyakorlatát idézi emlékezetbe, amely azt ígérte a résztvevőknek, hogy automatikusan, mágikus módon kapcsolatba hozza őket az istenséggel. Tudjuk azonban, hogy Jézus határozottan elutasította a pogány szemléletmódot, illetve azt a hiedelmet, amely szerint az ember mágia erejében kikényszerítheti az istenséggel való találkozást, azaz hit nélkül egyesülhet istenével. Ám ha ez így van, joggal vetődik fel a kérdés: mit jelent a jézusi kijelentés? Mire gondoljunk akkor, amikor azt olvassuk, hogy a Názáreti Mester az ő testének evésére és vérének ivására buzdít? – A kérdésre választ kapunk, ha megvizsgáljuk a test és a vér, illetve az evés és az ivás szavak bibliai jelentését.

A zsidó szóhasználat szerint a test és a vér nemcsak az ember két alkotóelemét jelenti, hanem mindkettő az egész emberi lényt is jelölheti. Vagyis Jézus bármelyik szóval utalhatott volna saját emberi valóságára.

Annak magyarázata, hogy mégsem ezt teszi, hanem külön említi a testet és a vért, abban rejlik, hogy a test és a vér szétválasztott említése nem általánosságban jelöli az emberi lényt, hanem a másokért feláldozott emberi valóságot jelenti. Ez a magyarázata annak is, hogy Jézus az utolsó vacsorán nemcsak a kenyeret, hanem a kenyeret és a bort is saját titokzatos valóságának reálszimbólumává tette. Amikor tehát Jézus a test és a vér megkülönböztetését tartalmazó kifejezéssel beszél önmagáról, arra a hittitokra utal, hogy ő istenemberként áldozatul adja magát embertestvérei üdvösségéért.

Mit jelent a test evése és a vér ivása? Az étkezés minden kultúrában a létközösség hatékony szimbóluma. Ennek alapja az, hogy az étkezés folyamán az ember nemcsak a biológiai létét fenntartó táplálékkal kerül szoros kapcsolatba, hanem a vele együtt étkező személyekkel is. Jézus kijelentése tehát így értelmezendő: örök élete csak annak lesz, aki az ő másokért feláldozott lényével olyan szoros kapcsolatba kerül, mint ahogyan az étkező ember eggyé válik a biológiai létét biztosító táplálékkal és a vele asztalközösségben lévő személyekkel. – Az evés és az ivás nem mágikus szertartást jelent, amely nélkülözi a személyes állásfoglalást, azaz a hitet. Ezt Jézus maga is hangsúlyozza: egyrészt azt állítja, hogy aki eszi az ő testét és issza az ő vérét, annak örök élete van (vö. Jn 6,54), másrészt ezt a kijelentést egyenértékűvé teszi azzal, hogy „aki hisz, annak örök élete van” (Jn 6,47). Jézus testét enni, vérét inni tehát annyit jelent, mint hinni, vagyis az ő erejéből merítve az ő szellemiségéből táplálkozni, tanítását követve élni. Megjegyzendő, hogy burkolt hittel is lehet Jézus szellemiségéből táplálkozni. Mindazok ugyanis, akik önhibájukon kívül távol állnak Krisztustól, vagy nem keresztény vallások híveiként nem ismerik őt, de követik lelki ismeretük és saját vallásuk pozitív (az evangéliummal megegyező) indításait, tetteik alapján már hisznek Krisztusban, azaz anonim (névtelen) keresztényként az ő testéből és véréből táplálkoznak.

A szentmisén köszönjük meg Jézusnak, hogy áldozatul adta magát üdvösségünkért. Egyben kérjük a mennyei Atyát, segítsen bennünket Jézus testének evésében, vérének ivásában, azaz segítsen hinni. Az örök élet lehetősége ugyanis csak a Jézus szellemiségéből táplálkozó élet alapján válhat majd számunkra olyan valósággá, amelynek boldogságát a Biblia időnként a mennyei lakoma képével szimbolizálja.

Szent István király

Mt 7,24–29

[Abban az időben Jézus így szólt a néphez]: „Mert mindenki, aki hallgatja e szavaimat és tettekre váltja azokat, hasonló az okos emberhez, aki a házát sziklára építette. Szakadt a zápor, jött az áradat, fújtak a szelek és nekizúdultak a háznak. De az nem dőlt össze, mert az alapjait sziklára rakták. Mindaz pedig, aki hallgatja e szavaimat, de nem váltja tettekre azokat, hasonlít a balga emberhez, aki a házát homokra építette. Szakadt a zápor, jött az áradat, fújtak a szelek és nekizúdultak a háznak. Az összedőlt, és nagy lett a romlása.” Történt pedig, hogy amikor Jézus befejezte ezeket a szavakat, a néptömegek le voltak nyűgözve a tanításától, mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint az ő írástudóik.

Augusztus 20-án Szent István királyra, országunk alapítójára emlékezünk. Szent királyunk példakép számunkra, mert igyekezett életét Jézus sziklaalapjára építeni, és azon fáradozott, hogy alattvalóit is hozzásegítse a sziklára építkezés tudományához.

A keresztény tanítás szerint Isten öröktől fogva megálmodta lényünket: személyhez szóló, utánozhatatlanul szép vázlatot készített mindannyiunkról. Ezt a személyünkre szabott csodálatos isteni elgondolást a Biblia „belső embernek” (2Kor 4,16) vagy „Isten épületének” (1Kor 3,9) is nevezi. Jézus pedig arra szólít mindannyiunkat, hogy földi létünk folyamán szabad küzdelemben valósítsuk meg a ránk vonatkozó isteni álmot: alkossuk meg belső emberünket, készítsük el magunkban és magunkból Isten épületét, azt az Istentől megálmodott egzisztenciát, aki a földi halál után el tudja majd viselni az Istennel való találkozás leírhatatlan örömét. Az evangéliumi részletben Jézus ehhez az „építkezéshez” ad hasznos útmutatót.

Azt tanítja, hogy mindaz, aki az ő erejére támaszkodva igyekszik megvalósítani a reá vonatkozó isteni tervet, ahhoz hasonlít, aki sziklára építi házát. Az ilyen ember jellemzője az, hogy igyekszik fölfedezni és gyermeki bizalommal elfogadni a személyével kapcsolatos isteni tervet, s az e világi eszmékből csak azokat veszi tekintetbe, amelyek nem ellenkeznek Jézus

tanításával. Jól tudja, hogy nem válthatja meg önmagát, önerejében nem szabadulhat bűneitől, s nem győzheti le a halált, ezért teljességgel Isten erejére és irgalmára hagyatkozik. Az ilyen módon építkező ember biztosan remélheti, hogy belső embersége a halál pillanatára a sziklára épített házhoz hasonló remekművé válik. – Mindaz azonban, aki nem Jézushoz kapcsolódva akarja megvalósítani önmagát, hasonlít ahhoz, aki homokra építi házát. Az ilyen ember elutasítja Isten üdvözítő tervét, és lemond a Jézusban adott sziklaalapról. A homokra építő ember e világi ideológiák, a pénz, a hírnév és a gyönyör megszerzésére ösztönző propagandák alapján próbálja megvalósítani önmagát, s gögösen elutasítja a reá vonatkozó isteni elgondolást. Önerőből akar építkezni, pusztán emberi erővel akarja megváltani és boldoggá tenni önmagát. Az ilyesfajta önmegvalósítás azonban csak szármalmas tákolmányt ígér: olyan emberséget, amely meginog a szenvedések viharában, és a halál fenyegető közelében mindenképpen romhalmazzá válik.

Első királyunk a jézusi útmutatást követő okos emberek, a bölcs építkezők közé tartozott. Kétségtelen, hogy neki is voltak hibái, bűnei: az erőszakos hittérítés, amelynek kirívó példája az ellene lázadó Koppány vezér kivégeztetése, illetve testének pogány szokás szerinti felnégyeltetése, aligha egyeztethető össze a lelkiismereti szabadságot és a szelídséget hirdető Jézus tanításával. Ám Istvánt nem a bűnei/bűntelensége miatt állítja eléink példaképül az egyház, hanem azért, mert igyekezett kiküszöbölni hibáit, megbánni bűneit, és életének fő irányát mégis a jézusi tanítás alapján történő egzisztenciaépítés jellemezte.

Az ünnepen köszönjük meg Istennek azt, hogy István személyében példaképet adott számunkra, megmutatta, hogy az Istenben bízó törekény és esendő ember is képes Jézus sziklaalapjára építkezni. Egyben kérjük a mennyei Atya segítségét, hogy szent királyunk példája nyomán mi is képesek legyünk Jézus útmutatása alapján megvalósítani a ránk vonatkozó isteni álmot, képesek legyünk életünket az evangélium sziklaalapjára helyezni, hogy halálunk pillanatára a mi lényünk is a mennyei Jeruzsálem ragyogó épületévé válhasson!

Évközi 21. vasárnap

Jn 6,60–69

[Abban az időben Jézus tanítványai közül, akik szavait hallották, többen azt mondták]: „Kemény beszéd ez! Ki hallgathatja ezt?” Jézus tudta magában, hogy tanítványai emiatt zúgolódnak, ezért azt mondta nekik: „Megbotránkoztat ez titeket? Hát ha majd látjátok az Emberfiát fölmenni oda, ahol azelőtt volt? A lélek az, ami éltet, a test nem használ semmit. Az igék, amelyeket én mondtam nektek, lélek és élet. De vannak közületek egyesek, akik nem hisznek.” Mert Jézus kezdettől fogva tudta, hogy kik azok, akik nem hisznek, és hogy ki fogja őt elárulni. Majd hozzátette: „Ezért mondtam nektek: Senki nem jöhet hozzám, hacsak az Atya meg nem adja neki.” Ettől fogva a tanítványai közül sokan visszahúzódtak, és már nem jártak vele. Jézus azért így szólt a tizenkettőhöz: „Talán ti is el akartok menni?” Simon Péter azt felelte: „Uram, kihez mennénk? Az örök élet igéi a tied. Mi hittünk, és megismertük, hogy te vagy az Isten Szentje.”

Az evangéliumi részletben a hit ajándék jellegéről olvashatunk tanítást. Az evangélista, János, két gondolatot hangsúlyoz: egyrészt kiemeli, hogy a hit tartalmának, Jézus istenemberi mivoltának elfogadása nem egyszerű dolog; másrészt hangoztatja, hogy a Jézusba vetett hitre csak azok tudnak eljutni, akik elfogadják a mennyei Atyától a hit ajándékát.

Jézus istenemberi mivoltát elfogadni nem lehetett könnyű dolog. Az evangéliumi leírásból látszik, hogy még a tanítványok is kemény beszédnek tartották Jézus szavait. Méltatlankodásuk és tiltakozásuk végső oka az, hogy Mesterük Istennel azonos hatalmú lénynek tüntette föl magát. Örök életet adó kenyérnek mondta önmagát, azaz olyan címet tulajdonított saját magának, mint amely a zsidó felfogás szerint csak az Istent illeti meg. „...ha majd látjátok az Emberfiát fölmenni oda, ahol azelőtt volt” kijelentésével saját föltámadását jelezte előre. Ez a kijelentése azonban a feltámadása előtti időszakban legfeljebb csak értetlenséget válthatott ki tanítványaiban. Amikor arról beszélt, hogy „a lélek az, ami éltet, a test nem használ semmit”, arra utalt, hogy nem az ő halandó embersége az örök élet tápláléka, hanem

az az áldozatul adott teste, amelyet teljességgel átjár Isten Lelke. A jámbor vallásos zsidó ember füle számára istenkáromlással felérő, elképesztő kijelentések voltak ezek. Nem csoda, hogy még a tanítványok közül is sokan zúgolódtak, és elpártoltak Jézustól.

A megtestesülés felfoghatatlan titkáról szóló kemény beszédnek elfogadása, illetve a Jézusba vetett hit csak Isten ajándékaként lehetséges. „Senki nem jöhet hozzám, hacsak az Atya meg nem adja neki” – mondja Jézus. Ezt a mondatot nem szabad a helytelenül felfogott eleve elrendelés (predesztináció) bizonyítékának tekinteni, vagyis úgy értelmezni, hogy az Atya egyeseknek megadja a hit ajándékát, másoktól ellenben megtagadja azt. A Bibliából ugyanis világos, hogy az Isten minden embert üdvözíteni akar (vö. 1Tim 2,4). Ő mindenkinek megadja a hit ajándékát, következésképp lelkiismeretén keresztül minden ember megtapasztalhatja az Atya vonzását. A mondat tehát így értendő: ha valaki eljut a megtestesülés titká-
nak hívó elfogadására, ezt nem önjerejéből, hanem csak Isten vonzása alapján teheti meg.

A szentmisén kérjük Istent, segítsen, hogy mindenkor hittel tudjuk hallgatni Jézus „kemény beszédét”. Segítsen a mennyei Atya annak belátásában, hogy az örök élet igéi Jézusnál vannak. Adjon erőt, hogy Péterrel együtt el tudjunk jutni a felismerésre: ha vannak egyáltalán válaszok életünk nagy kérdéseire (a szenvedés miértjének, az élet értelmének kérdőjeleire), akkor ezek a válaszok csak Jézusnál lehetnek, aki földi életében, halálában és feltámadásában Isten Szentjének, vagyis Isten közeléből érkező és isteni hatalommal rendelkező lénynek bizonyult.

Évközi 22. vasárnap

Mk 7,1.8.14–15.21–23

[Abban az időben összegyűltek Jézus köré] a farizeusok, és néhány írástudó, aki Jeruzsálemből jött. Ezek azt látva, hogy tanítványai közül egyesek közönséges, azaz mosdatlan kézzel esznek kenyeret, morgolódtak. A farizeusok ugyanis, és általában a zsidók, ha csak kezüket egy maréknyi vízzel meg nem mossák, nem esznek, követve a régiek hagyományát. Ha a piacról jönnek, nem esznek, amíg meg nem mosdanak; és sok egyéb dolog van, amit hagyományaik szerint meg kell tartaniuk: a poharak és korsók, a rézedények és ágyak mosását. Megkérdezték tehát őt a farizeusok és írástudók: „Miért nem élnek tanítványaid a régiek hagyománya szerint, miért esznek kenyeret közönséges kézzel?” Ő ezt felelte nekik: „Helyesen jövendölt rólatok Izajás, képmutatók, amint írva van: »Ez a nép ajkával tisztel engem, de a szíve távol van tőlem. Pedig hiába tisztelnek, ha emberi tudományt és parancsokat tanítanak«. Mert Isten parancsát elhagyva az emberek hagyományait tartjátok, a korsók és poharak mosását, és sok egyéb ezekhez hasonló dolgot cselekedtek.” Ezután ismét magához hívta a tömeget, és azt mondta nekik: „Hallgassatok rám mindnyájan és értsétek meg: Semmi, ami kívülről megy be az emberbe, nem teheti őt tisztátalanná, hanem ami az emberből kijön, az szennyezi be az embert. Mert belülről, az emberek szívéből erednek a gonosz gondolatok, házasságtörések, lopások, gyilkosságok, hűtlenség, kapzsiság, gonoszság és csalárd-ság, kicsapongások, irigység, káromkodás, kevélység és esztelenség. Mindez a rossz belülről származik, és tisztátalanná teszi az embert.”

Az evangéliumi részletben Jézus a farizeusi, a képmutató vallásosság ellen emeli fel szavát. A jelenet két részre tagolódik: az elsőben Jézus a farizeusok és az írástudók vallásosságát mutatja be, a másodikban pedig föltárja azt, hogy miért hamis ez a vallási gyakorlat.

Ami a bemutatást illeti, tudnunk kell, hogy az ószövetségi zsidó nép hagyományában az idők folyamán sokféle vallási előírás fogalmazódott meg. Ilyenek voltak például az úgynevezett tisztulási szabályok, amelyek elsősorban nem egészségügyi, hanem vallási célokat szolgáltak. A kézmosás szer-

tartása (amely eredetileg csak az istentiszteletre induló papokat kötelezte) a belső tisztaságot hivatott jelképezni. A piacról hozott árut azért kellett meghinteni vízzel, mert azt esetleg pogány kezek érintették. A vízzel való meghintés, a piaci termék megtisztítása azt szimbolizálta, hogy ha a zsidó el is fogadja a pogánytól a piaci árut, elutasítja az árus vallási szempontból tisztátalan, pogány eszméit. A farizeusok nagyon fontosnak tartották ezeket az előírásokat, és megvetették azokat, akik mellőzték e szabályok betartását.

Jézus rámutat, hogy ez a csupán külsőségben megnyilvánuló vallássság hamis, helytelen, mert nélkülözi a szív tisztaságát és őszinteségét. A farizeusok magatartását kettősség jellemezte. Erre a kettősségre utal Jézus, amikor Izajás prófétát idézi: „Ez a nép ajkával tisztel engem, de a szíve távol van tőlem”. Rámutat, hogy Isten előtt nem a tárgyakkal vagy a környező személyekkel való érintkezés teszi tisztátalanná vagy tisztává az embert, hanem a rossz vagy a jó szándék. A szív a gondolkodás, az akarás és így az erkölcsi élet székhelye. Ha e szív gonosz, gonosz tettek fakadnak belőle; s akkor hiábavaló minden rituális tisztálkodás, mert a víz nem teszi tisztává a belsőt.

Az evangéliumi tanítás nekünk is szól, mert gyakorta mi is olyanok vagyunk, mint a farizeusok. Kimosakszunk, szépen felöltözünk, hogy illő módon vehessünk részt a szentmisén, de belsőnket bűnök szennyezik. Tünető módon tesszük pénzünket a perselybe, de odahaza ellopjuk családtagjaink örömét, megfosztjuk őket nyugalmutól. – Minthogy ez így nincs jól, fontoljuk meg Jézus tanítását, és változtassunk életvitelünkön. Kérjük az Urat, úgy alakítsa, formálja lényünket, hogy vallási gyakorlataink mindig a tiszta és őszinte szív megnyilvánulásai lehessenek.

Évközi 23. vasárnap

Mk 7,31–37

Ezután [Jézus] ismét eltávozott Tírusz vidékéről. Szidonon át a Gali-leai tengerhez ment, a Tízváros határába. Ott odavittek hozzá egy siketnémát, és kérték őt, hogy tegye rá a kezét. Félrevitte őt külön a tömegtől, a füleibe dugta ujjait, köpött, megérintette a nyelvét, majd föltekintve az égre, fohászkodott, és azt mondta neki: „Effe-ta!”, azaz „Nyílj meg!” Erre azonnal megnyíltak a fülei, megoldódott nyelvének kötéléke, és rendesen beszélt. Ekkor megparancsolta nekik, hogy ezt senkinek se mondják el. De minél jobban tiltotta nekik, annál inkább hirdették. Szerfölött csodálkoztak és mondták: „Mindent jól cselekedett; a süketeknek visszaadta hallásukat, és szóra bírta a némákat!”

A mai természetgyógyászokhoz hasonló, különleges képességekkel megáldott emberek minden korban voltak. Ezért Jézus csodás gyógyításainak történetiségét éppúgy nincs okunk kétségbe vonni, mint ahogy a görögországi Epidaurosban lévő Aszklépiosz-szentélyben fennmaradt fogadalmi táblákat olvasva sincs okunk kételkedni abban, hogy egykori készítőik rendkívüli gyógyulásaikat csodaként élték meg, s gyógyító embereiket csodatevőként tisztelték. A jézusi gyógyító cselekedetek mégis lényegesen különböznek a pogány természetgyógyászok által végrehajtott tettektől. Az ő csodás tettei ugyanis nem csupán néhány ember életében jelentettek változást, nem csupán néhány szerencsés kiválasztott e világi sorsát fordították jobbra, hanem minden ember sorsát érintik, mindenkihez van üzenetük. – Azt, hogy e csodák mennyiben érintik sorsunkat, megtudjuk, ha figyelembe vesszük, hogy Jézus milyen céllal művelte csodatetteit.

Az evangéliumokból egyértelműen kiviláglik, hogy a Názáreti Mester jelnek szánta csodás cselekedeteit: rendkívüli gyógyításaival azt akarta igazolni, hogy az ő személyében és működésében elkezdődött a földön Isten országa, vagyis az a titokzatos birodalom, amelyben az emberek megszabadulva a bűnös állapot fogságából hatékony bűnbánatot tudnak tartani, el tudják fogadni Isten uralmát, viszonzni képesek Isten lehajló szeretetét,

és lehetőségük nyílik arra, hogy haláluk után eljuthassanak az örök életre. Az isteni ország nagyszerűségét és boldogságát a Kr. e. 8. században működő Izajás próféta a szimbólumok nyelvén így írta le: „Akkor majd kinyílik a vakok szeme, és a süketek füle megnyílik. Akkor majd ugrándozik a sánta, mint a szarvas, és ujjong a néma nyelve” (Iz 35,5–6a). Amikor tehát Jézus meggyógyítja a siketnémát, azt akarja jelezni, hogy elérkezett, megvalósulóban van az a birodalom, amelyről a próféta jövendölt. Nem a fizikai gyógyulásra, hanem éppen e birodalom csodájára utal az is, hogy Jézus megparancsolja a körülállóknak: a dologról ne szóljanak senkinek. A Názáreti Mester hallgatást parancsol, mert nem akarja, hogy félreértsék: nem szeretné, ha az emberek csupán e világi csodadoktornak tekintenék, akinek egyetlen célja az ember földi sorsának jobbra fordítása. Tílmával gondolkodásra akar késztetni: azt szeretné, ha a gyógyítás tanúi, akik zsidóként meggyőződéssel vallották, hogy minden betegség az ember bűnös állapotának következménye, a felszín mögött fölfedeznék az igazi csodát: az ember bűnös állapotát gyökeresen megváltoztató Isten országának, annak a birodalomnak kezdetét, amely mindenki számára biztosítani tudja az igazi egészséget, az örök üdvösséget.

A szentmisén köszönjük meg Jézusnak, hogy végbevitte a földön a legnagyobb csodát, amennyiben elhozta számunkra Isten országát, a bűnös állapotból való szabadítás és az örök élet reményének birodalmát. Egyben kérjük őt, segítsen, hogy országának polgáraivá tudjunk válni. Ismételje meg életünkben a siketnéma meggyógyításának cselekedetét: nyissa meg fülünket az isteni hang meghallására, mely bűnbánatra szólít, s oldja meg akadozó nyelvünket, hogy a világ lármájában tisztán, érthetően tudjuk hirdetni az igazi és örök élet ígértét hordozó isteni ország örömhírét!

A szent kereszt felmagasztalása

Jn 3,13–17

[Jézus így szólt Nikodémushoz]: „Senki sem ment föl a mennybe, csak az, aki a mennyből jött le: az Emberfia. Ahogyan Mózes föl-emelte a kígyót a pusztában, úgy kell majd az Emberfiának is föl-emeltetnie, hogy mindannak, aki hisz, örök élete legyen őbenne. Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert nem azért küldte Isten a Fiút a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön általa a világ.”

A szent kereszt felmagasztalásának ünnepe van. Az ünnep neve arra a történeti tényre utal, hogy Jézusnak a 4. századi ásatások folyamán megtalált keresztjét a keresztények „felmagasztalták”: az ereklyét 335-ben, a jeruzsálemi Szent Sír-templom fölszentelésekor a hívek elé helyezték, hogy azok leróhassák tiszteletüket a Jézusra emlékeztető szimbólum előtt. Bár a megtalált ereklye hitelessége régészetileg nem igazolható, az ünnepet az egyház mind a mai napig megtartotta, mert Jézus kereszthalála történeti tény, és az ő keresztje szimbolizálja legjobban megváltásunk titkát.

Erre a titokra irányítja figyelmünket az evangéliumi részlet, amely műfaji szempontból nem riportszerű beszámoló Jézus és egy ókori zsidó beszélgetéséről, hanem művészileg alkotott párbeszéd, amely az 1. század végén készült. Szerzője a keresztény hagyomány anyagát feldolgozva a kereszt általi megváltás misztériumára irányítja a figyelmet, amennyiben a megváltás módját és motívumát körvonalazza. A művileg alkotott dialógusban Nikodémus azokat a zsidókat képviseli, akik sok évtizeddel Jézus halála után érdeklődést tanúsítanak a keresztény tanítás iránt. A párbeszéd Jézusa pedig azt az egyházat személyesíti meg, amely választ ad a jóindulatú érdeklődésre.

A párbeszéd alkotója elsősorban a megváltás módjáról tanít. Arra mutat rá, hogy Jézus, az Emberfia csak azért mehetett föl a mennybe (azért támadhatott föl), s csak azért válthatta meg az emberiséget az áteredő bűn

fogságából, mert a mennyből szállt alá, azaz megtestesülésekor is Istenként érkezett a világba: így isteni hatalma alapján tudta kiszabadítani az embereket az örök halállal fenyegető bűn szorításából, s lehetővé tenni számukra az örök élet elnyerését. Az érc kígyó említése is a megváltás módjának megvilágítását célozza. A kígyó szimbóluma arra emlékezteti az evangélium hallgatóit és olvasóit, hogy a zsidók, akik az izraelita honfoglalást megelőző pusztai vándorlás idején a Mózes által készített és az Isten gyógyító jelenvalóságát jelképező érc kígyóra tekintettek (azaz bizakodva kérték az Úr segítségét), meggyógyultak a kígyómarástól, és visszanyerték az egészséges földi életet (vö. Szám 21,8–9). Az evangéliumi részlet szerzője szerint ez a fára szegezett érc kígyó Jézus előképe, amennyiben őt is fára szegezték, hogy mindazok, akik rátekintenek (hittel elfogadják az ő megváltói ajándékát), meggyógyulhassanak, azaz sikeresen tudjanak küzdeni a bűn ellen; ha vétkeznek, hatékony bűnbánatot tudjanak tartani; és Jézus ajándékaként eljuthassanak az örök életre.

A dialógusból az is kiviláglik, hogy a megváltó kereszttáldozat egyedüli indítéka Isten emberszeretete: „úgy szerette Isten a világot, hogy egy szülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” – olvassuk az evangéliumban. Istent semmi és senki nem kényszeríthette, hogy megváltson bennünket az örök magánnyal és elhagyatottsággal fenyegető bűnös állapot fogságából. A megváltás kizárólagos motívuma az volt, hogy Ő mérhetetlenül szereti az embert annak ellenére is, hogy teremtménye bűnt követett el, fellázadt ellene, s lázadását folytatja mind a mai napig.

A szent kereszt felmagasztalásának ünnepén a kereszt általi megváltás misztériumára, Isten emberszeretetére emlékezünk. Most, amikor hálásan megköszönjük Istennek, hogy Fiát adta értünk, aki megszabadításunk céljából a kereszten meghalt, gondoljunk arra is: ez a kereszt csak akkor lesz üdvösségünk forrása, ha mi is felvesszük, vállaljuk életünk keresztyét. Tudatosítsuk, hogy ez a kereszt nem Isten akarataként, hanem az emberi bűnök következményeként nehezedik vállunkra. S bátorítson bennünket a tudat, hogy személyes keresztünk hordozásában az a Jézus segít, aki szenvedéseinket a feltámadás és az örök boldogság távlataiba helyezte.

Évközi 24. vasárnap

Mk 8,27–35

Jézus ezután elment tanítványaival Fülöp Cézáréájának falvaiba. Az úton megkérdezte tanítványait: „Kinek tartanak engem az emberek?” Ők azt felelték neki: „Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások pedig egynek a próféták közül.” Erre megkérdezte őket: „És ti kinek tartotok engem?” Péter felelt neki: „Te vagy a Krisztus.” Ő ekkor a lelkükre kötötte, hogy ezt senkinek se mondják el róla. Ezután elkezdte őket tanítani arra, hogy az Emberfiának sokat kell szenvednie. El kell, hogy vessék a vének, a főpapok és az írástudók, meg kell, hogy öljék, és három nap múlva föl kell támadnia. Egész nyíltan mondta el nekik ezt a dolgot. Ekkor Péter félrehívta őt, és kezdte lebeszélni. De ő megfordult, a tanítványaira tekintett, és megdorgálta Pétert ezekkel a szavakkal: „Távozz előlem, Sátán! Mert nem az Isten dolgaival törödsz, hanem az emberekével.” Azután magához hívta a tömeget a tanítványaival együtt, és azt mondta nekik: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye föl keresztjét és kövessen engem. Mert aki meg akarja menteni életét, elveszíti azt, aki pedig elveszíti életét énértem és az evangéliumért, megmenti azt.”

Az evangéliumi részletben a tanítványok nevében megszólaló Péter messiásnak mondja Jézust. Ám ő – ahelyett, hogy örülne e hitvallásnak – tanítványaira parancsol: senkinek se beszéljenek felismerésükről. Vajon mi ennek a különös tilalomnak és utasításnak a magyarázata? A választ megkapjuk, ha figyelembe vesszük, hogy a zsidó nép hogyan gondolkodott a messiásról.

Az arám, illetve héber eredetű messiás szó, amelynek görög megfelelője a khrisztosz, magyarul fölkenet, vagyis olyan személyt jelent, akit olajjal való fölkenéssel szentelnek föl Istentől kapott küldetésének betöltésére. A zsidók elsősorban a királyt nevezték messiásnak, akit a fölkenés szertartásával iktattak be hivatalába (vö. 1Sám 10,1). Kr. e. 1000 körül, Dávid dicsőséges uralkodása idején Nátán próféta jövendölésében megjelent egy eljövendő fölkenet király alakja, akinek az ígélet szerint Isten majd mindörökre megszilárdítja trónját (vö. 2Sám 7,12–13). Az eljövendő messiás személyére vonatkozó elképzelések a történelem folyamán többször meg-

változtak, és a messiás alakja egyre színesebbé vált. Tekintettel arra, hogy a zsidó próféták is megkapták Isten Lelkének kenetét (vö. Iz 61,1), egy idő után a messiás-király alakja prófétai jellemzőket is kapott (Zsolt 105,15). A királyság intézményének megszűnése (Kr. e. 6. sz.) után, amikor a főpap lett a közösség feje, az népi várakozások messiása az olajjal felkent főpap vonásait is magára öltötte. Jézus korában a népi várakozások messiásának alakjában összekeveredtek a királyi, a prófétai és a papi messiás vonásai. – Ez a messiáskép lebegett Péter és a tanítványok szeme előtt is.

Amikor Jézus azt mondja apostolainak, hogy felismerésükről ne beszéljenek senkinek, valójában nem utasítja el a messiási címet, de nem is mond rá igent. Tilalmával azt akarja mondani, hogy felismerésük helyes, de amit a messiás személyéről és szerepéről gondolnak, az helytelen. A zsidók ugyanis – közülük értve az apostolokat is – túlzottan e világi jellemzőket tulajdonítottak a messiásnak: az izraeliták úgy gondolták, hogy a „fölkent” személy dicsőséges királyként, prófétaként vagy főpapként Izrael politikai és gazdasági hatalmát fogja megerősíteni és felvirágoztatni. Jézus elutasítja ezt a felfogást. Ezt követően arról kezd beszélni, hogy ő nem e világi hatalommal, nem dicsőséges e világi uralkodóként fogja végbevenni Istentől kapott küldetését, hanem megaláztatással és szenvedéssel. Arra utal, hogy ő inkább arra a szenvedő Szolgára hasonlít, aki a Kr. e. 6. század ismeretlen nevű prófétája szerint az emberek gonoszságait magára veszi, és sebeivel, helyettesítő szenvedéseivel és halálával fogja az embereket megigazulttá tenni (Iz 52,13 – 53,12). Elutasítja a politikai messiás szerepét, és kemény szavakkal sátáni módon gondolkodó lénynek nevezi Pétert (első pápánkat!) is, aki nem tudja elfogadni a szenvedés általi megváltás gondolatát.

Az evangéliumi tanításon elgondolkodva kérjük Istent, segítsen, hogy helyes képet tudjunk alkotni a Messiásról, aki nem azért jött, hogy komfortossá tegye földi életünket, hanem azért, hogy szenvedésével megszabadítson bennünket az örök haláltól, s megnyissa számunkra a mennyországot. Kérjük a mennyei Atya támogatását, hogy azt a Jézust tudjuk követni, aki azt hirdette: életünket csak úgy tudjuk átmenteni az örök boldogságba, ha a keresztet vállalva az ő nyomában járunk.

Évközi 25. vasárnap**Mk 9,30–37**

[Abban az időben Jézus és tanítványai] átmentek Galileán; [Jézus] azonban nem akarta, hogy valaki megtudja ezt. Oktatta ugyanis tanítványait, és elmondta nekik, hogy az Emberfiát az emberek kezébe adják, megölik őt, de miután megölték, harmadnapra feltámad. Azok nem értették ezt a beszédet, de nem merték őt megkérdezni. Megérkeztek Kafarnaumba. Amikor már a házban volt, megkérdezte őket: „Miről beszélgettetek az úton?” Azok csak hallgattak, mert az úton arról tanakodtak, hogy ki a legnagyobb közülük. Ekkor leült, odahívta a tizenkettőt, és azt mondta nekik: „Ha valaki első akar lenni, legyen mindenki közül az utolsó, és mindegyiknek a szolgálja.” Majd odahívott egy gyermeket, közéjük állította, magához ölelte, és azt mondta nekik: „Aki egy ilyen gyermeket befogad az én nevemben, engem fogad be; és aki engem befogad, nem engem fogad be, hanem azt, aki engem küldött.”

„Ha valaki első akar lenni, legyen mindenki közül az utolsó, és mindegyiknek a szolgálja” – olvassuk Jézus szavait az evangéliumban. Első látásra nehezen értelmezhető ez a kijelentés. Nem értjük, hogy elsővé levésünkhöz miért kellene mások cselédjévé válnunk, s annak az útmutatásnak jelentése sem világos, amely szerint a kisgyermek befogadása tesz bennünket elsővé vagy naggyá. Jézus kijelentéseit akkor fogjuk jól érteni, ha megvizsgáljuk, hogy az ő szóhasználatában mit jelent a szolgálat és a gyermek befogadása kifejezés.

Mit jelent a szolgálat? A Biblia nyelvezetében a szolgálat elsősorban Isten terveinek, üdvözítő elgondolásainak elősegítését jelenti. Jézus is ebben az értelemben nevezte magát szolgának: „az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért” – mondta egy alkalommal apostolainak (Mk 10,45). A tanítvány tehát akkor szolgálja embertársát, ha Jézussal együttműködve felkínálja neki a megváltás örömhírét, és így elősegíti, szolgálja üdvösségét. Mivel minden ember megváltásra szorul, ezért mondja Jézus, hogy aki naggyá akar lenni, legyen mindenki szolgálja. Nem arra kéri tehát tanítványait, hogy adják fel

társadalmi pozíciójukat, s váljanak egy-egy gazdag ember cselédjévé vagy rabszolgájává, hanem arra, hogy életállapotukban megmaradva életvitelükkel és szavaikkal segítsék Isten megtalálásában és az örök boldogság elnyerésében mindazokat, akikkel életük folyamán kapcsolatba kerülnek.

Miért feltétele a naggyá levésnek a kisgyermek befogadása? „Aki egy ilyen gyermeket befogad az én nevemben, engem fogad be; és aki engem befogad, nem engem fogad be, hanem azt, aki engem küldött” – mondja Jézus tanítványainak. A gyermek a zsidó kultúrában az egyszerű lelkületű, a segítséget igénylő, a jogok nélküli emberi lény megtestesítője volt. Ezért a nyomorult és megváltásra szoruló ember szimbólumává válhatott. A kisgyermek tehát, akit Jézus a tanítványok közé állít, a megváltásra szoruló embert jelképezi, aki önerejében, Jézus szolgáló segítségével nélkül nem tudna kiszabadulni a bűn fogságából, s képtelen lenne eljutni az üdvösségre. „Befogadni egy gyermeket” annyit jelent, mint Jézus nevében elfogadni a megváltásra szoruló embertársat, azaz Jézussal együttműködve szolgálni az embertárs üdvösségét. Ha valaki ezt megteszi, elsajátítja Jézus lelkületét, azaz Jézust és végső fokon az őt küldő mennyei Atyát fogadja szívébe. Aki pedig a mennyei Atyát szívébe fogadja, az naggyá lesz, mert Isten jelenléte az embert felemeli, elsővé és naggyá teszi.

Mínthogy a tanítványokhoz hasonlóan valamennyien az elsők közé szeretnénk tartozni, naggyá szeretnénk lenni, a jézusi tanítás nekünk is szól. Gondolkodjunk el tehát Jézus útmutatásán! Bármilyen szerepünk van az életben – társadalmi szempontból akár kicsik, akár nagyok vagyunk –, fáradozzunk azon, hogy Jézust utánozva és az ő támogatását élvezve szolgáljuk mások üdvösségét! Ha ezt megteesszük, vallási értelemben naggyá leszünk, mert a szolgálatban mindig a bennünket felemelő és örök élettel megajándékozó Jézust, illetve az őt küldő mennyei Atyát fogadjuk szívünkbe.

Évközi 26. vasárnap

Mk 9,38–43.45.47–48

[Abban az időben János apostol így szólt Jézushoz]: „Mester! Látunk valakit, aki a te nevedben ördögöt űz, de nem követ minket. Megtiltottuk neki.” Jézus azt felelte: „Ne tiltsátok meg neki! Mert senki, aki az én nevemben csodát tesz, nem fog engem egyhamar szidalmazni. Hiszen aki nincs ellenünk, velünk van. Mert aki csak egy pohár vizet ad is nektek inni az én nevemben, azért, mert Krisztuséi vagytok, bizony, mondom nektek: nem veszíti el jutalmát. Aki pedig megbotránkoztat egyet e kicsik közül, akik hisznek bennem: jobb volna annak, ha malomkövet kötnének a nyakára és a tengerbe vetnék. Ha a kezed megbotránkoztat téged, vágd le azt: jobb neked csonkán az életre bemenned, mint két kezeddal együtt a gyehennába jutnod, az olthatatlan tűzre. Ha a lábad megbotránkoztat téged, vágd le azt; jobb neked sántán az örök életre bemenned, mint ha két lábaddal együtt a gyehennára vetnek. Ha a szemed megbotránkoztat téged, vágd ki azt; jobb neked fél szemmel az Isten országába bemenned, mint ha két szemmel a gyehennára vetnek, ahol a férgük el nem pusztul, és a tűzük ki nem alszik.”

A menekültek és elvándorlók világnapja van. Az evangéliumi részlet útmutatása szerint azokat az embereket is Jézushoz tartozónak kell tekintenünk, akik szavaikkal nem fogadják el őt, látszólag nem tartoznak a követői közé, de cselekedeteikkel igazolják burkolt hitüket. Éppen ezért inkább támogatni, segíteni kell ezeket az embereket, és semmiképpen sem szabad megbotránkoztatással megfosztani őket az életvitelükben megnyilvánuló hitüktől.

Már az első keresztény közösségek számára is problémát jelentett, hogyan viszonyuljanak azokhoz, akik jóllehet Jézus szellemében cselekszenek, mégsem tartoznak a tanítványi közösséghez. A probléma megoldását abban a jézusi mondásban találták meg, amely szerint „aki csak egy pohár vizet ad is nektek inni az én nevemben, azért, mert Krisztuséi vagytok, bizony, mondom nektek: nem veszíti el jutalmát”. Ez azt jelenti: ha valaki önzetlenül közreműködik betegek gyógyításában, segít másokon vagy Isten

irgalmának megjelenítésével valamilyen módon elősegíti az evangélium terjedését, Jézushoz hasonlóan cselekszik, s tetteivel igazolja, hogy az ő tágabb körű tanítványi közösségéhez tartozik. Ne feledjük, az ő tanítása szerint nem a szavak vagy a hittani ismeretek az igazán fontosak, hanem a cselekedetek. „Nem mindenki, aki azt mondja nekem: 'Uram, Uram!', megy be a mennyek országába, csak az, aki megteszi Atyám akaratát, aki a mennyben van” – mondta egy alkalommal tanítványainak (Mt 7,21).

Mivel Jézus az ő lelkületét befogadó, a hozzá hasonlóan cselekvő embereket nevezi kicsinyeknek, az ismeretlen ördögűzőt vagy a tanítványok munkáját egy pohár vízzel segítő embereket is a kicsinyek közé sorolja. Azért nevezi őket kicsinyeknek, mert ezek az emberek nem szavakba öntött formulákkal, nem ájtatossági gyakorlatokkal, hanem cselekedeteikkel igazolják Jézushoz tartozásukat. Egyben arra figyelmezteti tanítványait, hogy kirekesztő magatartással vagy elítélő szavakkal semmiképpen se botránkoztatassák meg ezeket a kicsinyeket, hanem inkább tudatosítsák bennük: amikor lelkiismeretük szavát követve jót tesznek, valójában ők is Jézushoz tartoznak. – A sokkoló képek, amelyekkel a Mester óva int a kicsinyek megbotránkoztatásától, nem betű szerint értendők. Jézus nem öncsonkításra buzdít, hanem azt akarja nyomatékosan hangsúlyozni: az üdvösségre vezető hit és jócselekedet felbecsülhetetlenül nagy kincs: értékesebb, mint kezünk, lábunk vagy szemünk világának épsége. Ezt a kincset tehát jobban kell őriznünk, mint szemünk világának épségét, s mindazt, ami akadályoz bennünket hitünk megőrzésében, határozottan el kell utasítanunk.

Családunkban, baráti körünkben vagy ismerőseink között szép számmal akadnak olyanok, akik látszólag nem tartoznak a keresztény közösséghez. Gondoljunk arra, hogy az említett személyek is tudnak jót tenni: képesek önzetlenül áldozatot hozni, másokon segíteni, másoknak megbocsátani. S ha így tesznek, életvitelük alapján valójában már Jézushoz tartoznak, még ha ez valamilyen oknál fogva még nem is tudatosult bennük. Imádkozzunk értük!

Évközi 27. vasárnap

Mk 10,2–12

[Abban az időben a farizeusok odamentek Jézushoz és megkérdezték tőle]: „Szabad-e a férfinak elbocsátani a feleségét?” Ő így felelt nekik: „Mit parancsolt nektek Mózes?” Erre azt mondták: „Mózes megengedte, hogy válólevelet írjunk és elbocsássuk”. Erre Jézus azt válaszolta nekik: „A ti keményszívűségetek miatt írta nektek e parancsot. A teremtés kezdetén azonban Isten férfivá és nővé alkotta őket. Ezért az ember elhagyja apját és anyját, a feleségéhez ragaszkodik, és a kettő egy testté lesz. Így már nem ketten vannak, hanem egy test. Amit tehát Isten egybekötött, azt ember szét ne válassza!” Odahaza a tanítványai ismét megkérdezték őt erről a dologról. Azt felelte nekik: „Aki elbocsátja a feleségét és másikat vesz, házasságtöréssel vét ellene. És ha az asszony elhagyja férjét és máshoz megy, házasságot tör.”

Az evangéliumi részletből világos, hogy Jézus radikálisan tiltja a válást, és nem fogad el semmiféle indoklást, amely az elváláshoz igazoló alapot próbál teremteni. Szigorú álláspontjának hátterében az a meggyőződése húzódik, hogy a házasság nem csupán jogi szerződés, hanem olyan életszövetség, amelyet végső fokon Isten hoz létre a házaspár között.

„Amit... Isten egybekötött, azt ember szét ne válassza!” – mondja Jézus. E kijelentésével burkoltan arra utal, hogy a házasság olyan szövetség, amely beilleszkedik abba a szeretetszövetségbe, melyet Isten kötött választott népével, és amelyet Fia által megújított az egész emberiséggel. A szövetség és a házasság összehasonlítása nem új keletű gondolat. Istennek a választott néppel kötött szövetségét már a próféta is a vőlegény és a menyasszony bensőséges szeretetkapcsolatához hasonlította (vö. Iz 54,5; 61,10; 62,5). Jézus ezt a gondolatot hangsúlyozza. Tanítása szerint a férj és a feleség nem csupán azért kapták Istentől ajándékba egymást, hogy egy jogi szerződés alapján segítsék egymást földi dolgaik rendezésében, hanem elsősorban azért, hogy egymás iránti szeretetükkel tanúsítsák: hisznek Istenben, illetve abban, hogy házastársi kapcsolatuk az emberiséggel kötött isteni szövetség mintájára jött létre, és része is ennek a szövetségnek. Erről a

hitükről úgy tudnak tanúságot tenni, hogy a jézusi útmutatásnak megfelelően szeretik egymást, hűségesek egymáshoz és ezáltal Istenhez.

Ha most valaki arra gondolna, hogy Jézus házassági tapasztalatok híján naiv módon sürgeti a házastársak egymás iránti életre szóló szeretetét és hűségét, annak szeretném felhívni a figyelmét, hogy amikor Jézus szeretetről beszél, elsősorban nem szerelemre vagy valamiféle magas hőfokú érzelmi vonzódásra gondol, hanem olyan magatartásformára, amelyet a Biblia görög szövege az agapé szóval jelöl. Az agapé értelmében szeretni annyit jelent, mint a legnagyobb jót, azaz Istent akarni a másik ember számára, és segítségére lenni abban, hogy rátalálhasson Istenre, vagy lélekben közelebb kerülhessen Hozzá. Ezt bármikor meg lehet tenni. A házastársért imádkozni akkor is lehet, ha már régen kihunytt a kezdeti szerelem tüze. A feltámadás és az örök élet reményével akkor is vigasztalni lehet a házastársat, ha idegesítő módon viselkedik. S megbocsátást gyakorolni irányában akkor sem lehetetlen, ha már szinte ellenséges hangulat uralja a kezdetben jól induló házasságot. Jézus tehát nem naiv, s nem lehetetlenséget kér, hanem olyasmit, amit az ember az ő segítségével bármilyen életkorban meg tudna tenni.

A szentmisén imádkozzunk, hogy a házasulandók és a házastársak minél előbb rádöbbenjenek arra, hogy házasságuk nem csupán jogi kötelék, hanem szövetség, vagyis az Istennel való találkozás és az Isten iránti hűség igazolásának „színhelye”. Könyörögjünk azonban azokért is, akiknek felbomlott házasságát a jelenlegi egyházi törvények szerint nem lehet rendezni, és magányosan vagy új kapcsolatban nagy lelki szenvedések között hordozzák életük terhét. Karoljuk fel ezeket a testvéreinket is szeretettel, s bátorítsuk őket, hogy új élethelyzetükben új módon tudják igazolni az Isten iránti hűségüket. Idézzük fel számukra az irgalmas Jézus alakját, aki megbocsátott a szövetségszegőnek, a házasságtörésen ért asszonynak, akit a zsidó törvények szerint halálra kellett volna kövezni. Ez a Jézus megbélyegzés és szemrehányás helyett egyszerűen és nagylelkűen csak ennyit mondott az asszonynak: „Én sem ítélek el. Menj, és többé már ne vétkezzél!” (Jn 8,11).

Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya

Lk 1,26–28

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábrriel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.”

Október 8-án Magyarok Nagyasszonyának ünnepe van. 1038-ban a haladók István király a magyarok által nagyasszonynak, úrnőnek nevezett Boldogságos Szűz oltalmába ajánlotta országát. Ennek a följánlásnak nyomán ünnepeljük 1896-tól Máriát, Magyarok Nagyasszonyát. Az ünnepen gondolkodjunk el egy kicsit azon, hogy az egyház mit tanít a szentek tiszteltéről és közbenjárásuk kéréséről. Tudatosítsuk, hogy amikor a szenteket tiszteljük, valójában a mennyei Atyának mondunk köszönetet, aki szentté tette őket. S amikor közbenjárásukat kérjük, akkor is a mennyei Atyától kérünk valamit: nevezetesen azt, hogy úgy segítsen bennünket a szentté válásban, ahogyan példaképnek tekintett szentjeinket is segítette. Mindez érvényes a Mária iránti tiszteletre is.

A katolikus tanítás szerint Mária ajándékba kapta méltóságát, így Isten művét magasztaljuk személyében. Pusztán önjeléből képtelen lett volna utánózni a történeti Jézusnak a mennyei Atyában bizakodó életét. Mindent Isten ajándékozott neki. Erre utalnak az evangéliumi leírásban az angyal ajkáról elhangzó szavak: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled”. Mária méltóságának, kegyelemmel telítettségének forrása az, hogy vele van az Úr, az az isteni lény, akit a régi prófétai jövendölés Emmánuelnek, velünk lévő Istennek nevezett (vö. Iz 7,14). Názáret egyszerű leányát tehát az Isten elképesztő és nagylelkű ajándéka tette naggyá, tiszteletre méltó nagyasszonnyá: hiszen Istentől kapta az istenanyaság ajándékát, és annak a hitnek az adományát is, amely képessé tette őt az ajándék elfogadására. – Amikor tehát első királyunk Mária oltalmába ajánlotta országát, végső fokon a mennyei Atya kezébe helyezte népünket, hiszen Máriát is Ő tette kitüntetett emberi lénné.

Valahányszor Nagyasszonyunk, Mária közbenjárását kérjük, valójában a mennyei Atyához fohászkodunk: azt kérjük tőle, hogy oly módon segítsen bennünket is életutunkon, amilyen módon Jézus anyját is segítette. Ha a Bibliát helyesen értelmezzük, azaz eltekintünk attól a mennyei dicsfénytől, amellyel az egyház Jézus feltámadása után visszamenőleg vette körül Mária alakját, beláthatjuk, Jézus anyjának nem lehetett könnyű dolga. Ő ugyanolyan emberi lény volt, mint mi: ő is a hit zarándokútját járta (vö. LG 58). Nem voltak különleges kinyilatkoztatásai, rendkívüli jelenései, amelyek megfosztva őt emberi szabadságától könnyűvé, kockázatmentessé tették volna életét. Neki éppúgy homályban, bizonytalanságban kellett járnia, mint bármelyikünknek, és meg kellett harcolnia a hitéért. S ha ő példásan helytállt e nehéz úton, csak azért tudta megtenni, mert Isten segítette őt a legnagyobb nehézségek között is. Az ő érdeme legfeljebb az, hogy elfogadta ezt az isteni segítséget.

Magyarok Nagyasszonyának ünnepén köszönjük meg a mennyei Atyának Máriát, és kérjük, úgy segítsen bennünket is a szentté válásban, miként megtette ezt a Boldogságos Szűz esetében!

Évközi 28. vasárnap

Mk 10,17–27

[Amikor Jézus útnak indult], odafutott hozzá valaki, térdre esett előtte és megkérdezte: „Jó Mester! Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” Jézus erre azt mondta neki: „Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, csak egyedül az Isten. Ismered a parancsokat: Ne ölj, ne törj házasságot, ne lopj, hamisan ne tanúskodj, ne csalj, tiszteld apádat és anyádat!” Az illető azt felelte neki: „Mester! Ezeket mind megtartottam ifjúságom óta.” Akkor Jézus rátekintett, megkedvelte őt, és azt mondta neki: „Egynek vagy még híjával: menj, add el, amid van, s add a szegényeknek, akkor kincsed lesz a mennyben. Azután jöjj, kövess engem!” Erre a szóra az elkomorult és szomorúan távozott, mert nagy vagyona volt. Jézus pedig körültekintett és azt mondta tanítványainak: „Milyen nehezen jutnak Isten országába azok, akiknek vagyonuk van!” A tanítványok csodálkoztak szavain. Jézus pedig újra megszólalt, és ezt mondta nekik: „Gyermekeim! Bizony, nagyon nehéz az Isten országába bejutni! Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bemenni az Isten országába.” Azok erre még jobban csodálkoztak, és egymást kérdezték: „Akkor hát ki üdvözülhet?” Jézus azonban rájuk tekintett és így szólt: „Embereknek lehetetlen ez, de Istennek nem; mert Istennek minden lehetséges.”

A Bibliában megfogalmazott isteni üzenetek mindannyiunkhoz szólnak. Ezt azért hangsúlyozom, mert a gazdag ifjúról szóló részlet mondanivalóját általában nem szoktuk magunkra vonatkoztatni. Abból indulunk ki, hogy az ifjúhoz hasonlóan mi is igyekszünk megtartani a tízparancsolat útmutatásait, ám tőle eltérően nem rendelkezünk nagy vagyonnal. Lehet, hogy nem nyomorgunk, de mindenesetre nem tartozunk a gazdagok közé. Ennek alapján úgy véljük, ez a bibliai részlet a milliárdosok okulására szolgál, s számunkra nem üzen semmit. – Ám amikor így gondolkodunk, tévedünk. Ezt beláthatjuk akkor, ha megvizsgáljuk a bibliai értelemben vett gazdagság fogalmát, illetve felfigyelünk Jézusnak arra a mondására, amely szerint „Istennek minden lehetséges”.

A Bibliában a „gazdag” kifejezés elsősorban nem szociológiai vagy közgazdasági, hanem vallási fogalom, amely Istennel szembeni magatartás-

formára utal. Jézus azt az embert nevezi rosszálló értelemben gazdagnak, aki – függetlenül attól, hogy mennyi pénze van – el van telve önmagával, bevallottan vagy nem, de valamilyen földi értéket istenít, miközben megelégedezik arról, hogy valójában csak az Isten gazdag, s csak Isten teheti őt is gazdaggá. Ezzel szemben szegény az, aki függetlenül anyagi helyzetétől elismeri, hogy egyedül az Isten gazdag, csak Ő ajándékozhat neki valódi gazdagságot, s ezért szinte koldulja Istentől ezt az ajándékot (vö. Lk 18, 9–14). – A Jézus szóhasználatára szerinti gazdagság, vagyis az a magatartás, amelyben az ember földi értékeit teszi Isten helyébe, mindenképpen akadályozza annak, hogy a teremtmény bensőséges kapcsolatba kerülhessen Istennel. Megfontolandó, hogy a vagyon nem feltétlenül a pénzt vagy az ingatlant jelenti. Vagyon minden olyan földi érték (a függetlenséghez, az egészség megőrzéséhez, a kényelmes élethez vagy éppenséggel a munkatevékenységhez való görcsös ragaszkodás), amelyet az ember – akár bevallja ezt magának, akár nem – előbbre helyez a mennyei kincseknél.

A történetben szereplő gazdag ifjútól Jézus azt kéri, hogy távolítsa el ezt az akadályt életéből. Ám az elszomorodó ifjú távozásából, illetve Jézus mondaságából („könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bemenni az Isten országába”) az is kiviláglik, hogy az akadály eltávolítása meghaladja az ember erőit. Ezen a ponton érdemes felfigyelnünk Jézus bátorító szavaira: „Embereknek lehetetlen ez, de Istennek nem; mert Istennek minden lehetséges.” E szavak arra utalnak, hogy ha az ember igazán hisz Istenben, bizalommal kéri segítségét, akkor az Ő erejében olyasmire is képes, amit az ember önjerejében nem tudna megtenni.

A gazdag ifjúhoz hasonlóan mi is az örök életre szeretnénk jutni. Jézus elmondta, hogy ennek érdekében mit kell tennünk. Fontoljuk meg tanítását! S ha Isten valamilyen rejtett kincsünknek, valamiféle akadállynak eltávolítását kéri tőlünk, kétségbeesés, rezignáció vagy szomorúság helyett imádkozzunk: Uram, segíts engem, hogy meg tudjam tenni azt, ami emberileg számomra lehetetlennek látszik ugyan, de a te segítségeddel lehetséges!

Évközi 29. vasárnap

Mk 10,42–45

[Abban az időben Jézus így szólt tanítványaihoz]: „Tudjátok, hogy akiket a nemzetek fejedelmeknek tekintenek, azok uralkodnak rajtuk, és a nagyok hatalmaskodnak felettük. Köztetek azonban ez nem így van, hanem aki nagy akar lenni, az legyen a szolgátok; aki pedig első akar lenni köztetek, az a szolgálója lesz mindenkinek. Hiszen az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.”

„Köztetek... aki nagy akar lenni, az legyen a szolgátok; aki pedig első akar lenni köztetek, az a szolgálója lesz mindenkinek” – olvassuk Jézus szavait az evangéliumban. Útmutatása nagyon meglepő, mert teljesen felforgatja az e világi gondolkodás értékrendjét: első hallásra azt a benyomást kelti, hogy ha nagygyá akarunk lenni, fel kell adnunk társadalmi pozíciónkat, s mások szolgálatába szegődve cselédjükké vagy e világi értelemben vett szolgájukká kell válnunk. – Nyilvánvaló azonban, hogy nem erről van szó: Jézus és az apostolok sem váltak más emberek cselédjévé. Meghökkenítő útmutatását akkor fogjuk jól érteni, ha megvizsgáljuk, hogy az ő szóhasználatában mit jelent a szolga és a szolgálat kifejezés.

A Biblia nyelvezetében a szolgálat elsősorban Isten terveinek, üdvözítő elgondolásainak elősegítését jelenti. Jézus is ebben az értelemben nevezte magát szolgának. A Kr. e. 6. században egy ismeretlen próféta, akit a történészek Második Izajásnak neveznek, azonosítja az eljövendő Messiást Isten szenvedő Szolgájával. Azt állítja, hogy a mások által megvetett fájdalom férfija, aki magára vállalja az emberek gonoszságait, szenvedésével 'sokakat' (azaz mindenkit) megigazulttá tesz (vö. Iz 52,13 – 53,12). Amikor Jézus bejelenti, „az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért” (Mk 10,45), egyértelműen utal arra: az ő személyében érkezett el a világba ez a szenvedő Szolga, akiről a régmúlt idők prófétája beszél. Jézus úgy szolgált az emberek megváltását, hogy Isten létére emberré lett: vállalta az emberi sors minden bizonytalanságát, szenvedését és nyomorúságát, amely nem Isten akarata-

ként, hanem az emberek bűnei miatt van a világban. Leélt egy szenvedésekkel átszőtt életet, miközben tökéletes szeretettel viszonzta Isten teremtettségét, és rendületlenül bízott a mennyei Atyában: bízott abban, hogy szenvedéséből az Atya jót fog kihozni. Reményeiben nem csalatkozott, mert a mennyei Atya föltámasztotta őt a halálból. A szenvedő Szolga – Jézus – azért vállalta ezt az elképesztő „kalandot”, hogy mindazok számára, akik hittel elfogadják őt, lehetővé tegye az élet szenvedéseinek bizakodó vállalását, az isteni szeretet viszonzását, a halálból való föltámadást és az örök életet.

Amikor Jézus azt mondja, az ember akkor lesz elsővé, ha mindenki szolgájává válik, arra buzdítja tanítványait, hogy váljanak hozzá hasonló szolgává, és vele együttműködve járuljanak hozzá embertársaik üdvösségéhez. Egyrészt arra tanítja őket, hogy hittel, bizalommal fogadják el az ő megváltói személyét és szolgálatát, azaz sajátítsák el az ő szolgai lelkületét. Másrészt feladatul adja nekik, hogy szavaikkal, életvitelükkel segítsék hozzá embertestvéreiket is ahhoz, hogy képessé váljanak a mennyei Atyában bizakodó és az Ő szeretetét viszonzó életvitelre. Nem arra kéri tehát tanítványait, hogy adják fel társadalmi pozíciójukat, s váljanak egy-egy gazdag ember cselédjévé vagy rabszolgájává, hanem arra, hogy életállapotukban megmaradva életvitelükkel és szavaikkal segítsék Isten megtalálásában és az örök boldogság elnyerésében mindazokat, akikkel az életükben kapcsolatba kerülnek.

Mindannyian szeretnénk „kitűnni”, „elsővé válni”, azaz mindannyian szeretnénk eljutni az örök boldogságra. Gondolkodjunk el tehát Jézus útmutatásán! Abban az életállapotban és társadalmi pozícióban maradva, amelyben élünk, igyekezzünk elsajátítani az emberek üdvösségét szolgáló Jézus lelkületét. Tegyük meg mindent, hogy tanúságtevő életünkkel és szavainkkal másokat is hozzásegítsünk a mennyei Atyában bizakodó élet vállalásához. Ha pedig gyengeségünket megtapasztalva időnként úgy érezzük, nem tudjuk vállalni a szolga szerepét, gondoljunk arra: Jézus, a szenvedő Szolga azért halt meg és támadt föl értünk, hogy képessé tegyen annak végbevitelére, ami meghaladja emberi erőnket; azért adta váltságul emberi életét, hogy bennünket is képessé tegyen arra az életvitelre, amely önmagunk és mások örök boldogságát szolgálja!

Évközi 30. vasárnap

Mk 10,46–52

[Abban az időben tanítványaival Jézus Jerikóba érkezett.] Amikor kiment Jerikóból tanítványaival és a nagy sokasággal, a vak Bartímeus, Tímeus fia az útfélen ült és kéregetett. Amint meghallotta, hogy a Názáreti Jézus az, elkezdett kiáltozni: „Jézus, Dávid Fia! Könyörülj rajtam!” Sokan leintették őt, hogy hallgasson. Ő azonban annál jobban kiáltozott: „Dávid Fia! Könyörülj rajtam!” Jézus megállt és megparancsolta, hogy hívják őt eléje. Erre odahívták a vakot, ezekkel a szavakkal: „Bízzál! Kelj föl, hív téged!” Mire az ledobta a felső ruháját, felugrott és odament hozzá. Jézus megszólította és megkérdezte: „Mit akarsz, mit cselekedjek neked?” A vak azt felelte neki: „Mester! Hogy lássak!” Jézus erre azt mondta neki: „Menj, a hited meggyógyított téged.” Erre azonnal látni kezdett, és követte őt az úton.

A köznyelvtől eltérően a Biblia nem a rendkívüli vagy a tudományos szempontból nehezen magyarázható történeteket nevezi csodának, hanem az ember szívében lezajló eseményeket. A Szentírás szerint csoda akkor történik, ha az ember életének szokványos vagy rendkívüli eseményében felfedezi Isten önközlését, és hálás szívvel megnyílik Teremtője felé. A jerikói vak meggyógyításáról szóló történetet a csodaelbeszélés irodalmi műfajában írták. Arról szól, hogy egy szerencsétlen zsidó ember szívében megszületik a bibliai értelemben vett csoda. Erre utal a leírásban a vak ajkáról elhangzó „Dávid Fia! Könyörülj rajtam!” kiáltás, valamint az evangélistának az a megjegyzése, hogy a meggyógyított ember követni kezdte Jézust az úton.

„Dávid Fia! Könyörülj rajtam!” – kiáltozta a vak Jézus felé. Ez a könyörgő kiáltás azt jelzi, hogy a vak megsejtette, Jézus személyének közvetítésével Isten lépett be életébe, aki egyedül képes meggyógyítani az embert súlyos betegségeiből. A Dávid Fia messiási cím. A Kr. e. 1000 körül élő Nátán próféta jóvendőlése (vö. 2Sám 7) alapján a zsidók úgy tartották: az eljövendő Messiás Dávid király leszármazottja, azaz tág értelemben vett fia lesz. A jerikói vak a homályos sejtések szintjén felfedezte, hogy a názáreti rabbi személyében a Messiás, illetve a Messiást küldő Isten közeledik

feléje. Felfedezésének tanújele a hite: nem azért kezdett hinni, mert Isten meggyógyította, hanem fordítva: hitének következményeként gyógyult meg. Erre utal Jézus is, amikor azt mondja az embernek: „Menj, a hited meggyógyított téged.” Az eseményt az evangélista úgy írja le, hogy érzékelteti: az igazi csoda nem a vak ember fizikai gyógyulása, hanem az, hogy felfedezte Isten jelenvalóságát életében, azaz megszületett szívében az Istenbe vetett hit.

Az evangélista azzal a megjegyzéssel zárja elbeszélését, hogy a meggyógyított ember Jézus követőjévé, tanítványává vált: „Erre azonnal látni kezdett, és követte őt az úton.” Ez a mondat arra utal, hogy a vak nemcsak felfedezte a Jézussal való találkozásban Isten jelenlétét és működését, hanem hálás szívvel meg is nyílt Teremtője felé: e megnyílás mutatója, hogy Isten ügyének, az evangélium hirdetésének szolgálatába szegődött. Ha a leírás nem csodaelbeszélés lenne, hanem csak egy sikeres természetgyógyászati cselekmény riportszerű megörökítése, ennek a követésre vonatkozó megjegyzésnek nem lenne sok értelme (a meggyógyított betegek ugyanis általában nem szoktak gyógyítójuk tanítványává válni). A követés hangsúlyozásával a csodaelbeszélés szerzője tehát azt emeli ki, hogy a jerikói vak életében a bibliai értelemben vett csoda született meg: ez az ember felfedezte Isten önközlését, és hálás szívvel meg is nyílt Teremtője felé.

Ha tudatosítjuk, hogy a történet a csodaelbeszélés irodalmi műfajában íródott, és ebben a tudatban gondoljuk végig az evangéliumi részletet, beláthatjuk: a jerikói vakról szóló elbeszélés nagyon közelről érinti személyes életünket. Gyakorta kerülünk olyan állapotba, mint a történetben szereplő ember. Bűneink és mások bűneinek következményei sötétségbe, a reménytelenség homályába borítják lényünket: ilyenkor szinte vakon tapogatózva botorkálunk az élet göröngyös ösvényein. Az evangélium arra tanít, hogy ilyen helyzetekben is igyekezzünk felfedezni életünkben az emberhez állandóan közeledő Isten jelenvalóságát, és kérjük buzgón segítségét. Ha pedig megtapasztaljuk az isteni segítséget, mert világosabbá, reményteljesebbé válnak életünk sötét napjai, fejezzük ki az Isten iránti hálánkat. Köszönjük meg neki a remény csodáját, s a jerikói vak példáját követve igyekezzünk mi is Jézus jobb követőjévé, az evangélium hitelesebb hirdetőjévé válni.

Mindenszentek ünnepe

Mt 5,1–12a

A tömeget látva [Jézus] fölment a hegyre. Leült, a tanítványai oda-
jöttek hozzá, ő pedig szólásra nyitva ajkát így tanította őket: „Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa. Boldogok, akik sírnak, mert ők vigasztalást nyernek. Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet. Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert ők kielégülést nyernek. Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmat nyernek. Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják Istent. Boldogok a békeszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni. Boldogok, akiket az igazság miatt üldöznek, mert övék a mennyek országa. Boldogok vagytok, amikor gyaláznak és üldöznek titeket, és hazudozva minden rosszat mondanak rátok miattam. Örüljetek és ujjongjatok, mert jutalmatok nagy a mennyekben; így üldözték ugyanis a prófétákat is, akik elöttetek voltak.”

November 1-jén Mindenszentek főünnepé van. A katolikus tanítás szerint az egyháznak mint Krisztus titokzatos testének (vö. 1Kor 12,12–31) három formája, három életállapota van: a küzdő, a szenvedő és a megdicsőült egyház. A küzdő egyházba azok tartoznak, akik Krisztussal való közösségben, őt követve itt a földön élnek. A szenvedő egyház tagjai azok a Krisztus-követők, akik már meghaltak, de még a tisztító szenvedés állapotában vannak. A megdicsőült egyház azoknak az embereknek sokasága (vö. Jel 7,9–10), akik már eljutottak az örök boldogságba, és közbenjárnak értünk Istennél. – Mindenszentek napján tehát a megdicsőült egyházat ünnepeljük, és az üdvösségre jutott embertársaink segítségét kérjük.

Az olvasott evangéliumi részlet Jézus nyolc boldogmondását tartalmazza. E mondások mutatják meg, hogy a 'mindenszentek' közé azok jutottak és jutnak, akiknek életvitelére illenek a jézusi mondások. A lélekben szegények kifejezéssel Jézus olyan emberekre utal, akik elismerik, hogy e világi értékeik Isten gazdagságához képest semmit sem érnek, és ezért mintegy Isten gazdagságát koldulva élnek a földön. Síróknak azokat nevezi Jézus, akik szomorkodnak az evangélium terjedésének akadályoztatása miatt. Szelídeknek azokat mondja, akiknek életvitelét az alázat és az erőszak-

mentesség jellemzi. Az igazságot éhezők és szomjazók azok, akik arra vágyakoznak, hogy minden ember igazodjon Istenhez, illetve az Ő üdvözítő akaratahoz. Az irgalmasok azok, akik a mennyei Atya irgalmas magatartását utánozzák, s könyörületet gyakorolnak szorongatott helyzetben lévő embertársaik iránt. A szívükben tiszták Jézus szótárában azokat az embereket jelentik, akik nemcsak külsőségekben, hanem gondolat- és érzület-világukban is Isten akaratahoz igazodnak. A békességszerzők olyanok, akik összhangban élve Istennel azon fáradoznak, hogy családjukban és tágabb emberi környezetükben megvalósuljon a viszályoktól mentes, harmonikus együttélés. Az igazságért üldözötteken Jézus olyan embereket ért, akiket azért támadnak, mert életvitelükben őt követik, aki útnak, igazságnak és életnek nevezte önmagát (vö. Jn 14,6).

Mindenszentek ünnepén ezekre a Jézus által boldognak mondott, már elhunyt emberekre gondolunk, és közbenjárásukat kérjük. Miközben ezt tesszük, tudatosítjuk azt is, hogy végső fokon a mennyei Atyát ünnepeljük, aki Jézus által lehetővé tette számukra a szentté válást, és azt, hogy az egyetlen közbenjáró, Jézus (vö. Zsid 7,25) imájához csatlakozva tudnak közbenjárni értünk. Mondjunk értük köszönetet a mennyei Atyának! – Ugyanakkor mondjunk köszönetet szentté vált elődeinknek is azért, hogy elfogadva Krisztus segítségét s bekapcsolódva megváltásunk művébe, a mennyben hatékonyan imádkoznak üdvösségünkért, hogy egykor mi is a mindenszentek megdicsőült táborába tartozhassunk.

Évközi 31. vasárnap

Mk 12,28b–34

[Abban az időben egy írástudó megkérdezte Jézustól]: „Melyik a legelső az összes parancs közül?” Jézus így felelt neki: „Az összes parancs közül a legelső ez: »Halld, Izrael! A mi Urunk, Istenünk az egyetlen Úr! Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből!» Ez az első parancsolat. A második pedig ez: »Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!» Ezeknél nincs nagyobb parancsolat.” Az írástudó ekkor azt mondta neki: „Jól van, Mester! Helyesen mondtad, hogy egy az Isten, és nincs más rajta kívül; és hogy őt szeretni teljes szívből és teljes értelemről és teljes lélekből és teljes erőből, a felebarátot pedig úgy szeretni, mint önmagunkat – többet ér minden égő és egyéb áldozatnál.” Amikor Jézus látta, hogy milyen okosan felelt, azt mondta neki: „Nem vagy messze az Isten országától.” Ezután senki sem merte őt többé kérdezni.

Az evangéliumi részletben Jézus egy kérdésre válaszolva a keresztény vallás lényegéről ad tanítást. Úgy látszik, mintha válaszában nem haladná meg az ószövetségi felfogást, hiszen az Isten és a felebarát iránti szeretet követelményét Mózes könyvei is tartalmazzák (vö. MTörv 6,4–5; Lev 19,18). Ám Jézus tanításából kiviláglik, ő sokkal többet kér követőitől, mint az ószövetségi vallás: egyrészt azért, mert az Isten és a felebarát iránti szeretet parancsát elválaszthatatlanul összekapcsolja egymással, másrészt azért, mert az ő szóhasználatában a felebarát nem csupán a zsidó honfitársat jelenti, mint az Ószövetségben (Lev 19,18), hanem minden embert (vö. Lk 10,29–37).

Sokak számára ismert a mondás: aki mindenkit szeret, az valójában senkit sem szeret. Felvetődik tehát a kérdés, mit jelent jézusi módon szeretni, és hogyan lehetünk képesek arra, hogy mindenkit (azokat, akik nem honfitársaink, nem rokonszenvesek számunkra, vagy esetleg ellenségeinknek bizonyulnak) szeressünk. Az a benyomásunk, Jézus lehetetlenséget kér követőitől.

Figyelembe kell azonban vennünk, hogy Jézus nem hétköznapi, hanem vallási értelemben beszél a szeretetről. Ő nem azt kéri tőlünk, hogy

érzelmileg fogadjuk el azokat, akiktől idegenkedünk, akik számunkra nem rokonszenvesek, vagy hogy örömünket leljük ellenségeink személyes értékeiben. Ilyesmire képtelenek volnánk, és Isten nem kér lehetetlenséget az embertől. Jézus szerint szeretni annyi, mint a legfőbb jót, azaz Istent akarni embertársunk számára. A legfőbb jót úgy tudjuk akarni, ha olyan légkört teremtünk magunk körül, amelyben a másik ember szabadon megtalálhatja az Istent, vagy közelebb kerülhet létének Forrásához.

Jézus tehát nem lehetetlenséget kér tőlünk, s az ő erejében képesek vagyunk olyan magatartásra, amely Isten közelébe segíti embertársunkat. S ez azért is fontos, mert Jézus az Isten és a felebarát iránti szeretetet üdvösségünk feltételévé tette. Pál apostol azt mondja: szem nem látta, fül nem hallotta, szív fel nem foghatja, amit Isten azoknak készített, akik szeretik őt és embertársaikat (vö. 1Kor 2,9). Ez a felfoghatatlan ajándék nem más, mint a mennyország és az örök élet. A szentmisén kérjük Istent, segítsen, hogy követni tudjuk a Jézus által megfogalmazott szeretet parancsát, és így halálunk után eljuthassunk a mennyországba, abba a minden képzeletet felülmúló boldog világba, amely az Istent és az embertársaikat szerető emberekre vár.

Évközi 32. vasárnap

Mk 12,41–44

[Egy alkalommal] Jézus leült a templomkincstárral szemben, és figyelte, hogyan dob a tömeg pénzt a kincstárba: sok gazdag sokat dobott be. Aztán jött egy szegény özvegy, és bedobott két fillért, ami egy krajcár. Akkor odahívta tanítványait, és azt mondta nekik: „Bizony, mondom nektek: ez a szegény özvegy többet adott mind azoknál, akik pénzt dobtak a kincstárba. Mert azok mind abból adtak, amiben bővelkedtek, ez pedig az ő szegénységéből dobta mindenét, amije volt, egész megélhetését.”

A történeti Jézus a hegyi beszédben boldognak mondja a lélekben szegényeket (vö. Mt 5,3). Az ő szótárában lélekben szegény az az ember, aki – függetlenül attól, hogy mennyi pénze van – elismeri, hogy egyedül Isten gazdag, egyedül Isten teheti őt igazán boldoggá: ezért teljes bizalommal reá hagyatkozik, s várja, hogy betöltse őt Isten gazdagsága.

Az özvegyasszony adományáról szóló evangéliumi részletben Jézus egy konkrét példával mutatja be tanítványainak, mit kell értenünk a lélekben szegény kifejezésen.

Az evangéliumi jelenetben szereplő asszony szociológiailag és vallásilag is, azaz lélekben is szegény. Szociológiai értelemben vett szegénységre utal, hogy a két fillér egész megélhetését jelenti (a fillér vagy lepton Jézus korában a legkisebb értékű rézpénz volt). Ám ez az asszony vallási értelemben véve is szegény: ennek mutatója, hogy bár a két fillérből egyet megtarthatna magának, ő az egészet, minden értékét, egész megélhetését feláldozza a templomért, azaz Isten ügyéért. Jézus a tanítványok számára példaképül állítja az özvegy alakját és magatartását. Egyértelművé teszi, hogy Isten nem elégszik meg az ember „feleslegével”: Ő ugyanis mindent akar, vagyis azt várja az embertől, hogy ne csak félig-meddig, hanem teljes bizalommal hagyatkozzék rá, mert csak így tudja őt vallási értelemben boldoggá tenni. A tanítványok úgy válhatnak lélekben szegénné, azaz teljesen Istenre hagyatkozó és ezért boldog lényekké, ha az özvegy példáját követve egészen rábízák magukat Teremtőjükre.

Mivel valamennyien Jézus tanítványai közé tartozunk, nekünk is feladatunk, hogy lélekben szegénnyé váljunk. Természetes, hogy földi létünk fenntartása érdekében e világi, anyagi javakra is törekszünk. Még kell barátkoznunk azonban a gondolattal, hogy végső fokon ne ezektől a javaktól várjuk a biztonságot, életproblémáink megnyugtató megoldását és a boldogságot, hanem Istentől, minden gazdagság forrásától. Ezért a szentmisén azért imádkozzunk, hogy mi is képesek legyünk követni az özvegy példáját. A 7-8. század fordulóján élő angliai bencés szerzetes, Beda Venerabilis az özvegy adományáról szóló szentírási részlet tanulságát így foglalta össze: „nem az a döntő, hogy mennyit adunk, hanem hogy mennyiből”. Nem az a fontos, hogy mennyit adunk, hanem az, hogy milyen lelkülettel adjuk. Ha tehát csak kevés időt, energiát vagy pénzt tudunk is áldozni az evangélium terjedésének ügyéért vagy mások megsegítésére, de azt az Istenbe vetett teljes bizalom megnyilvánulásaként tesszük, mi is a lélekben szegények táborába lépünk, akiket Jézus boldognak mond, mert Istennek, minden boldogság forrásának közelébe kerültek. Segítsen bennünket a Teremtő, hogy ezt földi létünk napjaiban lehetőleg gyakran meg tudjuk tenni!

Évközi 33. vasárnap

Mk 13,24–32

[Abban az időben Jézus ezt mondta tanítványainak]: „Azokban a napokban, a szorongattatás után a nap elsötétedik, a hold nem sugározza fényét, a csillagok lehullanak az égről, és az erők, amelyek az egekben vannak, megrendülnek. Akkor meglátják majd az Emberfiát, amint eljön a felhőkben, nagy hatalommal és dicsőséggel. Elküldi angyalait, és egybegyűjti választottait az ég négy tája felől, a föld végétől az ég határáig. Vegyetek példát a fügefáról: amikor már zsenge az ága és a levelei kihajtottak, tudjátok, hogy közel van a nyár. Így ti is, amikor azt látjátok, hogy mindezek megtörténnek, tudjátok meg, hogy közel van, az ajtóban. Bizony, mondom nektek: nem múlik el ez a nemzedék, amíg mindezek meg nem történnek. Ég és föld elmúlnak, de az én igém el nem múlnak. Azt a napot és az órát azonban senki sem ismeri, sem az angyalok az égben, sem a Fiú, csak az Atya.”

Mindazokat, akik nem veszik figyelembe a végső dolgokról mondott jézusi beszéd irodalmi műfaját, szavait betű szerint értelmezik, és úgy gondolják, ebben a fizikai világ végéről kapnak tudósítást, zavarba ejtheti a Jézus ajkáról elhangzó mondat: „nem múlik el ez a nemzedék, míg mindezek meg nem történnek”. Ez a mondat azért okozhat nehézséget, mert a történeti Jézus kortársai már valamennyien meghaltak, és a csillagok nem hullottak le, a hold fénye nem homályosult el. – Ha helyesen, azaz az egyház tanításának megfelelően értelmezzük a Bibliát, megoldódhat ez a nehézség: beláthatjuk, hogy a végső dolgokra vonatkozó beszédében Jézus nem a fizikai világ küszöbönálló pusztulását hirdeti, hanem az apokaliptikus irodalom nyelvén az emberi lelkek világában végbemenő második eljövételéről ad tanítást.

Ez a második eljövétel egy folyamat, amely Jézus feltámadásával kezdődött, és a történelem végén nyilvánul meg majd teljes dicsőségében. Arról, hogy ez mikor fog bekövetkezni, nincs kinyilatkoztatás. Az a jézusi megjegyzés, amely szerint a napot vagy órát senki sem tudja, héber nyelvi szófordulatként azt fejezi ki, hogy az emberek üdvözítésének terve és végre-

hajtása a Szentháromságon „belül” az Atya kezdeményezése. Ha Jézus eljövetele folyamat, ez azt jelenti, hogy a Jézus nemzedékéhez tartozó kortársak közül mindazok, akik az első húsvét után megtapasztalták a föltámadt Krisztus jelenvalóságát életükben, az ő második eljövetelének kezdetéről szereztek tudomást. Még nem múlt el Jézus nemzedéke, és sokan megtapasztalhatták a második eljövetel jeleit, a fügefá első hajtásait, a kereszténység terjedését, azaz a Jézus által hozott megváltás nagy üdvtörténeti fordulatát és hatását, amelynek horderejét az apokaliptikus beszédmód a kozmosz erőinek megrendüléséhez hasonlítja.

A helyesen értelmezett evangéliumi részlet arra figyelmeztet bennünket, hogy ne a fizikai világ végéről spekuláló szekták tanítását kövessük, hanem vegyük észre, hogy Krisztus második eljövetelének mi is tanúi vagyunk. Figyeljünk fel arra, hogy valahányszor e sötét és bűnös világban az irgalom, a szeretet vagy a megbocsátás csodáját, illetve a föltámadásba vetett hit erősödését, terjedését tapasztaljuk, voltaképpen a fügefá első hajtásait látjuk: tanúi vagyunk annak a gigantikus méretű változásnak, amelyet Krisztus megváltó halála és föltámadása hozott a történelembe. Ha valaki képes krisztusi módon irgalmat gyakorolni, szeretni, másoknak megbocsátani vagy a feltámadásban reménykedni, akkor erre nem önerejéből képes, hanem annak az emberi szíveket átformáló megváltásnak alapján, amelynek nagysága és hordereje a kozmikus méretű átalakulásokéhoz hasonlítható.

Adja Isten, hogy földi létünk folyamán mindig képesek legyünk ennek tudatosítására, és életünk minden napján keresztény reménnyel tudjuk várni a második eljövetel eseménysorának dicsőséges lezárulását, a Krisztussal való végérvényes találkozásunkat, azaz föltámadásunkat és örök boldogságunkat.

Krisztus, a Mindenség Királya Jn 18,33b–37

[Abban az időben Pilátus maga elé hívatta Jézust, és megkérdezte tőle]: „Te vagy-e a zsidók királya?” Jézus azt felelte: „Magadtól mondod ezt, vagy mások mondták neked rólam?” Pilátus ezt válaszolta: „Hát zsidó vagyok én? Saját nemzeted és a főpapok adtak téged a kezembe. Mit tettél?” Jézus azt felelte: „Az én országom nem ebből a világból való. Ha az én országom ebből a világból volna, szolgálaim harcra kelnének, hogy a zsidók kezébe ne kerüljek. De az én országom nem innen való.” Pilátus erre megkérdezte: „Tehát király vagy te?” Jézus azt felelte: „Te mondod, hogy király vagyok. Arra születtem és azért jöttem a világba, hogy tanúságot tegyek az igazságról. Mindaz, aki az igazságból való, hallgat a szavamra.”

Az egyházi év utolsó vasárnapján Krisztust, a mindenség királyát ünnepeljük. Jóllehet Krisztus királyságának eszméje a Bibliában is szerepel, eredetét illetően az ünnep viszonylag új keletű, mert XI. Pius pápa csak 1925-ben rendelte el a világegyház számára. Tudjuk, hogy az ünnep bevezetését követően sem szűnt meg a békétlenség a földön, látszólag nem nyilvánult meg Krisztus király hatalma, amint ezt a II. világháború borzalmai vagy korunk terrorcselekményei és háborúi is tanúsítják. Joggal vetődnek fel tehát a kérdések: milyen értelemben király ez a Krisztus, és mit köszönhetünk az ő királyi uralmának? Az evangéliumi részletben a júdeai római helytartó és a történeti Jézus között lezajló párbeszéd két mondata ad választ kérdéseinkre.

Milyen értelemben vallotta magát királynak? – Erre a kérdésre válaszol a Jézus ajkáról elhangzó mondat: „Az én országom nem ebből a világból való.” Ezek a szavak arra utalnak, hogy az ő királysága nem hasonlítható semmiféle e világi uralomhoz. „Tudjátok, hogy a nemzetek fejedelmei uralkodnak a népeken, és a nagyok hatalmaskodnak felettük. Köztetek azonban ne így legyen, hanem aki nagy akar lenni köztetek, legyen a szolgátok, és aki első akar lenni köztetek, az legyen a ti szolgátok” – mondta egy alkalommal tanítványainak (Mt 20,25–28). A szolgálta kifejezés annak a

titokzatos személynek alakját idézi fel, akit a Kr. e. 6. század prófétája az Isten szenvedő Szolgája névvel illetett. Ez a Szolga a fájdalmak férfija, aki az emberi bűnök következményének terhét hordozza, akit az emberi vétkek miatt aláznak meg, szűrnak át, s aki engesztelő áldozatul adja életét ember-testvérei üdvösségéért (vö. Iz 53,1–12). Jézus tehát nem e világi, nem politikai értelemben király, hanem az emberi lelkek birodalmának ura, aki élete feláldozásával szolgálja az emberi lelkek üdvösségét.

Mit köszönhetünk ennek a Krisztus királynak? – A választ ismét a párbeszéd Jézusa adja meg, aki így válaszol Pilátusnak: „Arra születtem és azért jöttem a világba, hogy tanúságot tegyek az igazságról.” Az igazság a Bibliában maga Isten, akinek igazságossága azonos irgalmával. Tanúságot tenni az igazságról annyit jelent, mint megjeleníteni, megmutatni a világnak azt az Istent, aki igazságosan megbünteti a bűnt, egyben irgalmas is, azaz megbocsát a bűnösnek. Isten igazságáról Jézus úgy tett tanúságot, hogy elvállalta az emberiség bűneinek szükségszerű következményét, az Istentől való örök távolmaradással fenyegető halál kockázatát. Isten irgalmáról pedig úgy tett tanúságot, hogy föltámadva a halálból, mindazok számára, akik burkoltan vagy kifejezett hittel elfogadják áldozatát, lehetővé tette a hatékony bűnbánatot, illetve azt, hogy haláluk után ne szükségszerűen a kárhozatra, hanem az örök életre juthassanak. Aki ugyanis legalább halála pillanatában megbánja mindazt, amivel lelkiismerete vádolja, függetlenül attól, hogy milyen vallás követője, a halálból feltámadt Jézussal együtt eljuthat az örök életre. Nem az emberi szabadság eltörlését, illetve a háborúk és a terrorcselekmények megszüntetését köszönhetjük tehát Krisztus királynak, hanem azt, amit Pál apostol így fogalmazott meg: a mennyei Atya a bűntelen Jézust bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazságának tanúi legyünk általa (vö. 2Kor 5,21).

Az ünnepen fontoljuk meg az evangélium két fontos üzenetét! Gondoljunk arra, hogy Krisztus nem olyan értelemben király, mint a földi uralkodók, mert ő a latin „minister” kifejezés eredeti jelentésében, szolgaként juttatja érvényre hatalmát. S köszönjük meg királyunknak, hogy Isten irgalommal párosult igazságosságáról tanúságot téve életét adta minden ember örök üdvösségéért.

TARTALOM

AJÁNLÁS	5
-------------------	---

I. ADVENTI IDŐ

1. Advent első vasárnapja: Mk 13,33–37	9
2. A Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatása: Lk 1,26–38.	11
3. Advent második vasárnapja: Mk 1,1–8	13
4. Advent harmadik vasárnapja: Jn 1,6–8.19–28	15
5. Advent negyedik vasárnapja: Lk 1,26–38	17

II. KARÁCSONYI IDŐ

1. Urunk születése (Karácsony)	
a) <i>éjjeli mise</i> : Lk 2,1–14	21
b) <i>pásztorok miséje</i> : Lk 2,15–20	23
c) <i>ünnepi mise</i> : Jn 1,1–5.9–14	25
2. Szent István első vértanú: Mt 10,17–22	27
3. A Szent Család ünnepe: Lk 2,22–40	29
4. Szűz Mária, Isten anyja (Újév): Lk 2,16–21	32
5. Urunk megjelenése (Vízkereszt): Mt 2,1–12	34
6. Urunk megkeresztelkedése: Mk 1,7–11	36

III. ÉVKÖZI IDŐ

1. Évközi 2. vasárnap: Jn 1,35–42.	41
2. Évközi 3. vasárnap: Mk 1,14–20	43
3. Évközi 4. vasárnap: Mk 1,21–28	45
4. Urunk bemutatása (Gyertyaszentelő): Lk 2,22–32	47
5. Évközi 5. vasárnap: Mk 1,29–39	49
6. Évközi 6. vasárnap: Mk 1,40–45	51

IV. NAGYBÖJTI IDŐ

1. Nagyböjt 1. vasárnapja: Mk 1,12–15	55
2. Nagyböjt 2. vasárnapja: Mk 9,2–10.	57
3. Nagyböjt 3. vasárnapja: Jn 2,13–25.	59
4. Nagyböjt 4. vasárnapja: Jn 3,14–21.	61
5. Nagyböjt 5. vasárnapja: Jn 12,20–33	63
6. Szent József főünnepe: Mt 1,16.18–21.24a	65
7. Virágvasárnap, barkaszentelési szertartás: Mk 11,1–10	67

V. A HÚSVÉTI SZENT HÁROMNAP ÉS A HÚSVÉTI IDŐ

1. Nagycsütörtök este: Jn 13,1–15.	71
2. Nagypéntek, Jézus elítélése: Jn 19,1–22	73
3. Nagyszombat este, húsvéti vigília: Mk 16,1–7	77
4. Húsvétvasárnap	
a) <i>ünnepi mise</i> : Jn 20,1–9	79
b) <i>este</i> : Lk 24,13–35	81
5. Húsvét 2. vasárnapja (Irgalmasság vasárnapja): Jn 20,19–31	83
6. Urunk születésének hírüladása (Gyümölcsoltó): Lk 1,26–38	85
7. Húsvét 3. vasárnapja: Lk 24,35–48.	87
8. Húsvét 4. vasárnapja: Jn 10,11–18	89
9. Húsvét 5. vasárnapja: Jn 15,1–8.	91
10. Húsvét 6. vasárnapja: Jn 15,9–17.	93
11. Urunk mennybemenetele: Mk 16,15–20.	95
12. Pünkösdvasárnap: Jn 15,26–27; 16,12–15.	97

VI. ÉVKÖZI IDŐ

1. Szentháromság vasárnapja: Mt 28,16–20	103
2. Krisztus szent teste és vére (Úrnapja): Mk 14,12–16.22–26	105
3. Jézus szent szíve: Jn 19,31–37.	107
4. Évközi 10. vasárnap: Mk 3,20–35	109
5. Évközi 11. vasárnap: Mk 4,26–34	111

6. Évközi 12. vasárnap: Mk 4,35–41	113
7. Szent Péter és Szent Pál apostolok: Mt 16,13–19	115
8. Évközi 13. vasárnap: Mk 5,21–24.35b–43	117
9. Évközi 14. vasárnap: Mk 6,1–6	120
10. Évközi 15. vasárnap: Mk 6,7–13	122
11. Évközi 16. vasárnap: Mk 6,30–34	124
12. Évközi 17. vasárnap: Jn 6,1–15	127
13. Évközi 18. vasárnap: Jn 6,24–35	130
14. Urunk színeváltozása: Mk 9,2–10.	133
15. Évközi 19. vasárnap: Jn 6,41–51	135
16. Szűz Mária mennybevétele (Nagyboldogasszony): Lk 1,39–56.	137
17. Évközi 20. vasárnap: Jn 6,51–58	139
18. Szent István király: Mt 7,24–29.	141
19. Évközi 21. vasárnap: Jn 6,60–69	143
20. Évközi 22. vasárnap: Mk 7,1.8.14–15.21–23	145
21. Évközi 23. vasárnap: Mk 7,31–37	147
22. A szent kereszt felmagasztalása: Jn 3,13–17.	149
23. Évközi 24. vasárnap: Mk 8,27–35	151
24. Évközi 25. vasárnap: Mk 9,30–37	153
25. Évközi 26. vasárnap: Mk 9,38–43.45.47–48	155
26. Évközi 27. vasárnap: Mk 10,2–12	157
27. Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya: Lk 1,26–28.	159
28. Évközi 28. vasárnap: Mk 10,17–27.	161
29. Évközi 29. vasárnap: Mk 10,42–45.	163
30. Évközi 30. vasárnap: Mk 10,46–52.	165
31. Mindenszentek ünnepe: Mt 5,1–12a	167
32. Évközi 31. vasárnap: Mk 12,28b–34	169
33. Évközi 32. vasárnap: Mk 12,41–44.	171
34. Évközi 33. vasárnap: Mk 13,24–32.	173
35. Krisztus, a Mindenség Királya: Jn 18,33b–37.	175
Tartalom	177

and the deep in rain, and the fountains of the north,
between, and the fountains of the north,
and the fountains of the north,

And I will cause them to be as
into all kingdoms of the earth, the fountains of
the earth, and of the fountains of the earth,
the fountains of the earth, which is the fountains of
the earth,

And I will cause them to be as
the fountains of the earth, which is the fountains of
the earth, and of the fountains of the earth,
the fountains of the earth, which is the fountains of
the earth,

And I will cause them to be as
the fountains of the earth, which is the fountains of
the earth, and of the fountains of the earth,
the fountains of the earth, which is the fountains of
the earth,

And I will cause them to be as
the fountains of the earth, which is the fountains of
the earth, and of the fountains of the earth,
the fountains of the earth, which is the fountains of
the earth,